

Hemogtyue Aar

Et Hestskrift

Udgivet af Den for. danske evangelisk luth. Kirke i Amerika

ved en Komite

I Anledning af

Jubilæumsfesten i Blair

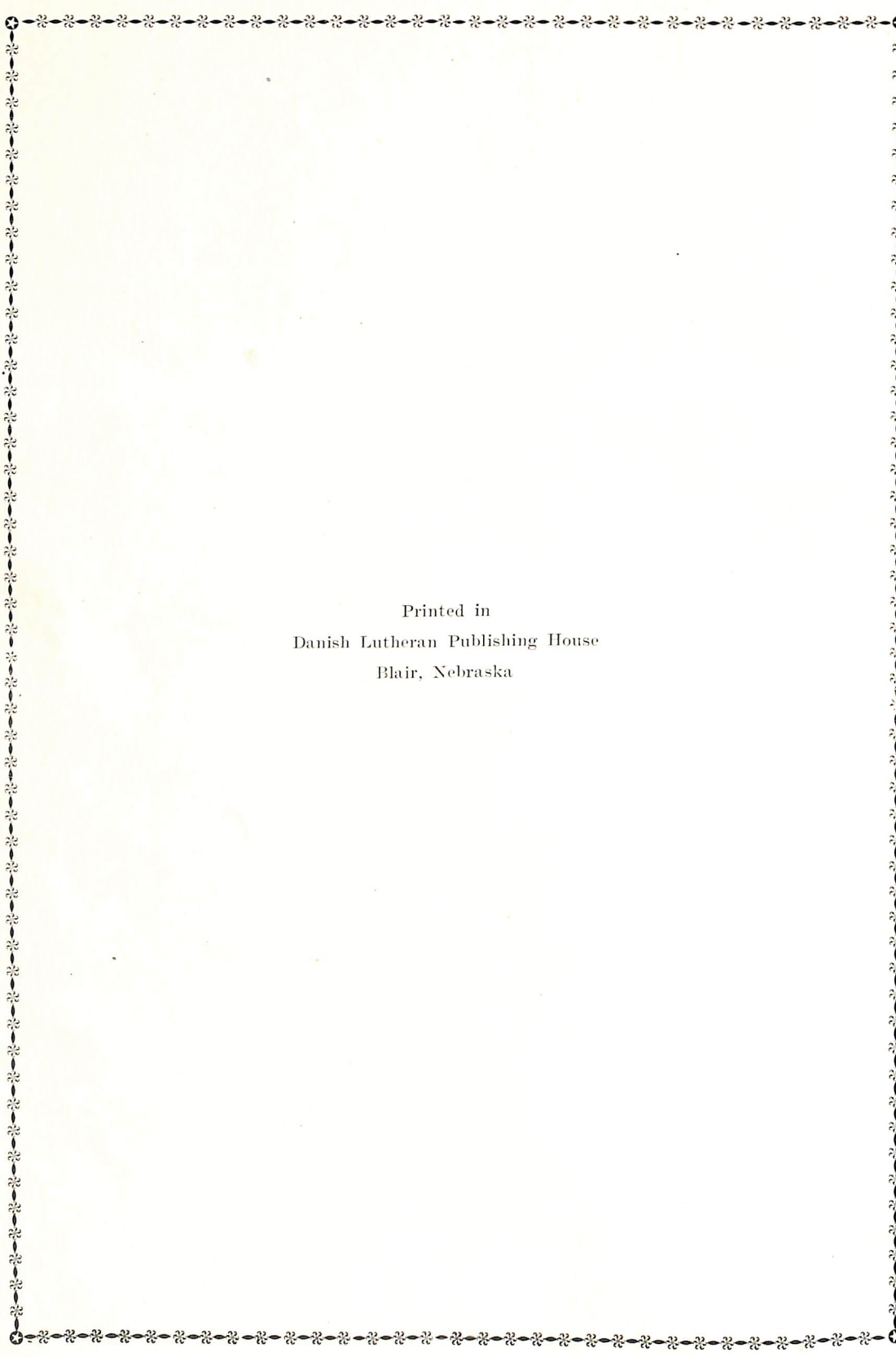
den 4. Juni, 1921

Blair, Nebraska

Danish Lutheran Publishing House

1921

Printed in
Danish Lutheran Publishing House
Blair, Nebraska

Kommer de ældgamle Dage ihu, giv Agt
paa Aarene fra Slægt til Slægt. Spørg
din Fader, og han vil kundgøre Dig det,
dine Ældste, og de ville sige Dig det.

5 Mos. 32, 7.

Aaret 1921, da Den forenede danske evangelisk lutherske Kirke i Amerika af Guds store Naade kan holde sit Femogtyve Aars Jubilæum, er et stort og mærkværdigt Mindeaar, ikke blot i den evangelisk lutherske Kirkes, men ogsaa i den nyere Verdens Historie. Lad os, som Bevis for dette sidste lige minde om, at kort før vi traadte ind i Aaret 1921, har vor store og mægtige Nation ved store Festligheder ihukommet de religiøse Flygtninge, der i November 1620 landede i Plymouth Bay, og — vel uden selv at have haft Anelse derom, lagde Grunden til den mægtigste og største Fristat, Verden nogen Sinde har set. Og lad os som lutherske Kristne ikke glemme, at denne Begivenhed er en af de Frugter, som Verden skylder den Fornøyle i den kristne Kirke, som Gud i det sekstende Aarhundrede udførte ved sin Tjener, Martin Luther. Og lad os takke Gud, at den Frihed til at dyrke Gud, som hans Ord og Samvittigheden tilsiger, som Pilgrimsfædrene søgte i Amerikas Ørken, den har de Forenede Stater indrømmet ogsaa os, — og at vi skylder denne Frihed, at vi i 1921 kan holde 25 Aars Jubilæum i Amerika. Og lad os som Kirkesamfund bede, haabe og arbejde for, baade at denne Frihed maa vare ved for os, vore Børn og Børnebørn gennem Tusind Slægter, og at de ved Guds Ord og Aand maa gøres dygtige til at bruge denne Frihed, til Velsignelse for baade Stat og Kirke, og til Frelse for dem selv.

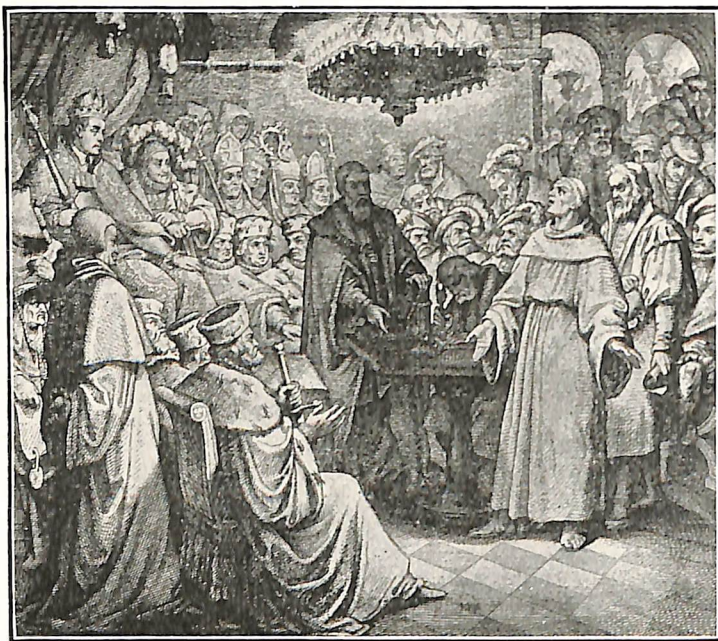
Som rundne af dansk Rod vil vi ogsaa mindes, at det i 1921 er 200 Aar siden, at Slesvig blev indlemmet under den danske Krone under Kong Frederik d. 4de, — det Slesvig, som nu atter er forenet med den danske Krone, som vi haaber for aldrig at skilles derfra mere,

PILGRIMSFÆDRENE.

en Begivenhed, som glæder os baade paa vore Landsmænds og Menneskeheds og Sandheds Vegne, og det er os en Ære at vide, at det var vort Folks Sønner, hvoriblandt ikke faa af vore egne, der fik Lov til at kaste det tunge Lod i Vægtskaalen tilsidst, og saaledes kæmpe for Sønderjyllands Befrielse fra det Jernaag, hvorunder det saalænge med Haab imod Haab har sukket. Vi ved, at mange, ogsaa af vort Kirkesamfunds Medlemmer, greb Vandringsstaven og drog til Amerika, fordi Tyskeraaget hvilede tungt over deres gamle Hjemland, og nu glæder sig over deres Brødres Befrielse, — beklagende sammen med os, at kun altfor mange af deres Brødre maatte vedblive at leve under tysk Herredømme.

Men som lutherske Kristne vil vi i dette Jubelaar særlig mindes, at det var i Aar for 400 Aar siden, at den Guds Mand, Martin Luther, paa den store Rigsdag i Worms som bansat Mand for Kejser og Rigets saavel som Kirkens høje Repræsentanter udtalte de vingede Ord, hvorved han, efter menneskelig Beregning, risikerede sit Liv: „Medmindre jeg bliver overbevist ved den hellige Skrifts Vidnesbyrd eller ved klare Grunde — thi jeg tror hverken Paverne eller Koncilierne alene, efterdi det er klart, at de ofte have faret vild og modsagt hverandre — er jeg overvunden ved de af mig anførte Skriftord, og min Samvittighed er fangen i Guds Ord, hvorfor jeg hverken vil eller kan tilbagekalde, thi det er hverken sikkert eller raadeligt at handle imod sin Samvittighed. Her staar jeg, jeg kan ikke andet, Gud hjælpe mig. Amen.” I disse Ord er der, som enhver kan se, Tale om den Authoritet, som ene har Ret til at binde en Kristens Samvittighed, nemlig den hellige Skrift, Guds Ord, og hverken Paver eller Kirkeforsamlinger. — Vi har saa meget mere Grund til at mindes disse mægtige Ord, hvori en hel ny Verden kommer til Syne, som vi i vort Arbejde blandt vore Landsmænd her i Landet ikke har haft nogen menneskelig Authoritet at støtte os til, men det Guds Ord, som ogsaa nu viser sin Magt til baade at binde og frigøre Samvittighederne. Om det kan det i Sandhed siges: „Jo stærkere det binder, des friere det gør.”

LUTHER I WORMS.

Af andre Begivenheder fra det mærkelige Aar 1521, som vi har Grund til at mindes i vort Jubelaar, skal her lige nævnes, at i dette Aar oversatte Luther som Fange paa Wartburg det nye Testamente paa sit tyske Modersmaal, som det aldrig havde været oversat før. Denne Bog, der udkom i Trykken i 1522, er Forløber ogsaa for Guds Ords Overførelse paa vort Modersmaal, Kilden til det Kendskab til Gud, hans Rige og Frelsesorden iblandt vort Folk, som er Forudsætning for vort Arbejde i dette Folk, og uden hvilket vort Arbejde blandt danske Udvandrere vilde have været, om ikke forgæves, saa dog saa vanskeliggjort, at vi ikke har nogen ret Forestilling derom.

Ligeledes bør nævnes, at i 1521 udkom den første Lærebog i kristelig Lære efter luthersk Opfattelse, nemlig Filip Melanktons saakaldte „Loci” eller Hovedpunkterne i den kristne Lære. Bogen var skrevet paa

Latin, dengang det almindelige Sprog blandt de Lærde, men Bogens Indhold er ikke romersk, men ægte evangelisk, og vel kendt ogsaa blandt vort Folk i Almindelighed, idet vi har dette Indhold i populær Form i Martin Luthers Mesterskrift „Den lille Katekismus”, som saa Lyset 8 Aar efter Melanktons „Locii”, nemlig i 1529, og som har haft sin Gang blandt ogsaa vort Folk fra Slægt til Slægt gennem Aarhundreder, og har fulgt det ogsaa her til Landet og gjort, at vi kunde finde Indgang blandt dette Folk. — Lad os ikke glemme i dette vort Festaar, at vi staar i dyb Gæld til Lærere og Præster i vort gamle Fædreland, der med Flid har indpræntet Luthers lille Katekismus i Børnene og de unge, — et Arbejde, uden hvilket vi vilde have været henvist til at bygge paa bar Bund som Lærere og Prædikanter blandt danske Udvandrere her i Landet.

Endnu skal nævnes, at i 1521 blev det rensede Evangelium for første Gang prædikeret i vort Fædreland idet Luthers tidligere Ven, den senere som Sværmer bekendte A. B. Karlstadt, efter Indbydelse af Kong Christian d. 2den, i Foraaret 1521 kom til København og prædikede der i nogle Uger, men forlod snart det Land, hvor han ikke syntes vel om at være. Det Løfte, han gav Kongen om at komme igen, glemte han at holde. Alligevel fortjener han at mindes som, om ikke den første, saa i hvert Fald en af de første lutherske Prædikanter i Danmark. Og idet vi mindes ham, lad os saa ikke glemme, at vi skylder de lutherske Præster i vort gamle Fædreland stor og megen Tak for deres Forkyndelse af Guds Ord i vort Folk, en Magt, som vi maaske kun har regnet alt for lidt med i vort Arbejde herovre. Der var ikke faa af vore Emigranter, som bragte det Ny Testamente med sig til Amerika, som Præsten gav dem den Dag, de blev konfirmeret, og skrev et Erindringsord i. Og Salmebøger, som de fik til Konfirmationen, findes endnu hos mange af vore ældre Menighedsmedlemmer, saa vel som Lærebog og Bibelhistorie. Hvad det vil sige at arbejde i en kirkelig Befolkning, selv om det maaske kun staar smaat til med bevidst Kristendom, ved de noget om, der har prøvet at arbejde paa Steder, hvor Folk er groet op i Uvi-

denhed om de simpleste religiøse Sandheder, som Tilfældet er med mange, der er fødte her i Landet af Forældre, der var optaget af alt andet end at sørge for deres Børns Undervisning angaaende de Ting, der ikke kan købes for Penge og Guld.

Vi har dvælet, maaske lidt længe, ved Aaret 1521. Lad os nu springe 100 Aar frem til Aaret 1621, da den forfærdelige Trediveaarskrig rasede i Europa, eller med andre og maaske mere forstaaelige Ord: da Jesuitismen og dens Haandlangere søgte at udrydde evangelisk Kristendom i Verden med Sværd og Blod, — en af de mange Ildprøver, den lutherske Kirke har gennemgaaet. I nævnte Aar, d. 11. Maj, døde den bekendte tyske Præst og religiøse Forfatter, Johann Arndt, hvis „Fire Bøger om den sande Kristendom” i norsk Oversættelse findes i mange Hjem blandt vort Folk og har været en tro Vejleder for mange til personlig Kristendom. Lad os sammen med den mindes de mange gamle og ny Opbyggelsesbøger, der har været og er vore Medarbejdere i vort kirkelige Arbejde i vort udvandrede Folk, idet de har aabnet baade Ørene og Hjerterne for alvorlig Eftertanke over de Ting, som ikke kan tælles og vejes! —

Lad os saa gøre et Spring paa 200 Aar og standse ved 1821, det Aar, da den fordums saa mægtige Verdenserobrers, Napoleon Bonaparte, døde som en vingeskudt Ørn paa Klippeøen St. Helena i det sydlige Atlanterhav. I nævnte Aar, den 17. Juni, stiftedes „Dansk Missionsselskab” i Kongens Lyngby ved København med den nidkære Præst Bone Falck Rønne som Formand og med Valgsprog „Frygt ikke, tro kun.” Som Missionskirke har denne Begivenhed Ret til at ihukommes af os i dette vort Festaar, ikke blot fordi flere af de Præster, der har arbejdet og arbejder i Missionen blandt vort Folk i Amerika, har faaet deres Uddannelse paa dette Selskabs Skole, men af Helbredshensyn ikke blev udsendt af nævnte Selskab, der har holdt trofast ud i gode og daarlige Tider, og navnlig i de senere Aar har fundet stærk Tilslutning blandt det danske Kirkefolk, — men nok saa meget fordi, „D. M. S.”, som arbejder for Ydre- el-

ler Hedningemissionen, har bidraget til at den Forening af Præster og Lægfolk, der satte sig som Opgave at arbejde for aandelig Vækkelse blandt det døbte Folk i vort Fædreland, antog Navnet „Indre Mission” eller „Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark”, som Foreningens fulde Navn er. Som Kirkesamfund staar vi i stor Gæld til denne Forening i vort Fædreland og dens store Arbejde indenfor Kirken i Danmark, hvorved ikke faa af vort Samfunds Medlemmer kom til bevidst Tro paa Kristus og hans Frelsesværk, før de udvandrede til Amerika. Det skyldes ikke mindst „Indre Mission”, baade at der blev begyndt Mission blandt danske Udvandrere her i Landet og ligeledes, at der senere blev en forenet dansk Kirke herovre. Ja, vi staar i stor Taknemligheds Gæld til Indre Mission i Danmark, fra hvis Kredse mange af vore tidligste, saavel som senere Arbejdere i Kirken er kommen, og hvis Blade og Bøger har funden vid Udbredelse blandt vort Kirkesamfunds Medlemmer, især de ældre.

Nogle Blade af vor Forhistorie.

Den ældste dansk-norske Mission i Amerika.

Dersom Grønland hører til Nord Amerika, ligesom Norge i sin Tid hørte til Danmark, og de Lærde paa-
staar jo, at geografisk er Grønland en Del af Nord
Amerika, — saa begyndte den første danske Mission i
Amerika i 1721, det Aar, da den norske Præst, født
af danske Forældre, Biskop Hans Poulsen Egede, drog
til det fjerne, næsten glemte Grønland, for, som han
mente, at forkynde Evangeliet for sine, endnu i Katho-
licismens Mørke siddende Landsmænd. Til sin For-

HANS EGEDE.

bavselse og Skuffelse fandt han ingen Landsmænd, men derimod Landet befolket af hedenske Eskimoer, „Skrællinger“, som de gamle Nordmænd kaldte dem. Blandt disse forkomne Memmesker øvede saa han og hans heltemodige Hustru, Gertrud Rask, et Arbejde i Kristendommens og Menneskelighedens Tjeneste, der har gjort, at deres Navne altid vil lyse som Stjerner paa Missionens Himmel.

Men altsaa var H. P. Egede egentlig den første lutherske Præst, som drog ud for at prædike Evangeliet blandt sine Landsmænd i det fjerne Amerika, og derfor skal han mindes ogsaa af os i Tohundredaaret efter hans Udrejse til sin Missionsmark, den 3. Maj 1721.

Claus Laurits Clausen.

Næsten hundrede Aar efter Egedes Udrejse fra Bergen i Norge fødtes paa Ærø den Mand, som i sidstledne Aarhundrede var den første, som prædikede Evangeliet ogsaa for sine danske Landsmænd her i Landet, og i hvert Fald den af de første, som vi har særlig Grund til at mindes i dette vort Festaar, fordi han er den, der i vort gamle Fædreland særlig har talt for Mission blandt danske Udvandrere.

C. L. Clausen var født den 3. November 1820. Før han i Forsommeren 1843 kom til den norske Nybygd Muskego, Racine County, Wisconsin, hvor hans Hensigt var at arbejde som Skolelærer for Nybyggenes Børn, — havde han i sit Fædreland oplevet en alvorlig kristelig Vækkelse og, ung som han var, taget ivrig Del i det gudelige Forsamlingsliv baade paa sin Fødeø og paa Langeland, omgaaedes med Tanken om at gaa ud som Missionær blandt Hedningerne i Afrika og derfor studeret i flere Aar og var navnlig ikke lidt paavirket i grundtvigsk Retning, særlig af den dygtige Magister Jakob Chr. Lindberg.

Da det i Aar er 101 Aar, siden Clausen saa Lyset, vil vi her særlig mindes ham som den, der har været den mest virksomme Talsmand for Mission blandt sine egne Landsmænd her i Landet, baade ved

Fra vor nærmeste Fortid.

Vi bør med Glæde og Tak mindes de norske og svenske lutherske Præster og Menigheder, som tog sig af vore Landsmænd, før disse fik Præster fra deres egen Kirke iblandt sig. Og ikke mindst bør vi mindes de Mænd, som sørgede for, at danske Menigheder kunde faa danske Præster til at betjene sig. De har derved givet deres Bidrag til at vi i Aar kan holde Jubilæum som evangelisk luthersk Kirkesamfund. Og gaar vi nu til saadanne, som har arbejdet for dansk Mission i Amerika uden selv at have været her i Landet, da maa vi ikke glemme de Mænd, Præster og Lægmand, der særlig som en Frugt af Pastor C. L. Clausens varme Indlæg for den Sag, i 1868, ved et Møde i Ryslinge traadte sammen og dannede „Kirkelig Forening for Fyens Stift“, og satte Mission blandt Danske i Amerika paa sit Program. Det var ved denne Forenings Møde i Odense d. 7. og 8. Oktober 1869, at „Udvalget til at fremme Evangeliets Forkyndelse blandt Danske i Nordamerika“ blev dannet, og kom til at bestaa af følgende Mænd, hvis Navne bør have en Plads i dette vort Minde- og Festskrift:

Pastor Johannes Møller, Odense.

Pastor Johannes Clausen, Ryslinge.

Pastor Dr. Ludvig Helveg, Odense.

Pastor G. Strøm, Marslev.

Kammerraad Plesner til Vedersø.

Disse Mænd, af hvilke, saavidt vi ved, kun Pastor Joh. Møller lever endnu, som meget gammel Mand (han er født i 1832), — fortjener Tak af alle danske lutherske Kristne i Amerika for deres Arbejde i denne vigtige, men saa længe forsømte Sag i vort gamle Fædreland, deres Udsendelse af Arbejdere, Indsamling af Bidrag i Penge, Oplysninger om Arbejdet i Amerika gennem det lille Hefteskrift „Meddelelser fra den dansk-amerikanske Mission“, som først ophørte med „Udvalget“'s Opløsning, da Splitelsen fandt Sted i den danske Kirke i Amerika.

C. L. CLAUSEN.

at besøge danske Nybygder, stifte danske Menigheder, skrive om de danskes Forhold i Bladene i Danmark, og ikke mindst ved sine personlige Besøg i sit gamle Fædreland, i 1857 og siden i 1867. Af disse Besøg bidrog det sidste til, at der af Præster paa Fyn blev taget fat for at faa den Sag begyndt, som vi siden skal se. Pastor Clausen har sat dybe Spor i den lutherske Kirke i Amerika. Han var en særdeles begavet Prædikant, om hvem en Nordmand har sunget:

Det ringed sammen med egen Magt,
naar rundt i Nybygget Bud blev bragt:
„Nu kommer Clausen!” Snart smaa og stor’
med Glæde lytted til Herrens Ord.

Hans første Hustru, Martha Frederikke Clausens Afskedssang „Saa vil vi nu sige hverandre Farvel,” synges stadig i vore Kirker og Forsamlinger, og vil vedblive at blive sunget, saalænge der synges paa Dansk i Amerika.

Flere af vore ældre Præster har faaet deres Uddannelse til Præstegerningen under „Udvalget”s Tilsyn og med dets Understøttelse, Raad og Vejledning, baade før og efter deres Udsendelse til Gerningen i Amerika, og staar derfor i stor Taknemligheds Gæld til dets Medlemmer. Ligeledes bør Flors Højskole i Askov ihukommies ved denne Lejlighed, fordi den aabnede sine Døre og tog imod de første Præsteemner, som uddannedes til Arbejdet blandt deres Landsmænd i Amerika, nemlig nu afdøde Pastor Jens Petersen og Pastor emeritus Olav Kirkeberg fra Norge, samt deres Professor, nuværende Pastor P. Rieman i Faxe paa Sjælland.

Før halutreds Aar siden.

Medens vi som forenet dansk Kirke kan holde 25 Aars Jubilæum, er det i sin gode Orden at mindes, at det i denne Sommer er 50 Aar siden at Begyndelsen blev gjort til at der blev et dansk luthersk Kirkesamfund i Amerika. Den 12. Juni 1871 landede Dampskibet „Thyringia” af Hamborg Linien i New York og havde Missionær A. S. Nielsen fra Vendssyssel samt Missionselev Rasmus Andersen fra Asperup paa Fyn ombord, de første Mænd, som „Udvalget” paa Fyn havde udsendt til at arbejde blandt Landsmænd i U. S. Og dermed var Begyndelsen gjort til det Samfund, der i 1874 antog Navnet „Den danske Kirke i Amerika”. Det er ikke Meningen her at indlade os nærmere paa dette Samfunds Historie, saa meget mindre som denne er fortalt i Prof. P. S. Vigs Skrift „Dansk luthersk Mission i Amerika i Tiden før 1884,” hvortil vi derfor tillader os at henvise. Som bekendt var det en Del Præster og Menigheder, der tidligere tilhørte den danske Kirke, der i 1896 sluttede sig sammen med Blairsamfundet og dannede den forenede danske Kirke, der i Aar holder Jubilæum. Det vilde kun være lidet passende at fylde et Festskrift som dette med en udførlig Redegørelse for de Grunde, der efter mange og lange Kampe førte til Splittelsen i d. danske Kirke i 1894. Saadanne Kampe

er kun til liden Opbyggelse, mens de foregaar, især naar de drejer sig om Ting, hvorom alle Kristne skulde være enige, og der er saavist ingen Glæde ved at opfriske dem paany, saa meget mindre, som nu mange af de Mænd, som deltog i disse Kampe, forlængst er ude af Stridskirken. Kun saa meget skal siges, at nævnte Kampe varede fra ca. 1880 til 1894, og førtes mellem de to Retninger, der efterhaanden var opstaaet inden for Samfundet; at hver af disse Retninger havde sit særlige Blad, særlig fra 1892, da „Danskeren” startedes; at Kampen drejede sig, ikke om Guds Ord, men om hvad der skal kaldes Guds Ord, enten Skriften eller den apostoliske Troesbekendelse, og at Kampen langt fra førtes enten med Besindighed eller Maaedehold fra nogen af Siderne, noget der sjælden er Tilfældet med den Slags Kampe. Tilsidst bestod der to Foreninger indenfor Samfundet, „Dansk Folkesamfund” af 1887 og „Missionsforeningen”, som blev til i 1893.

Det bør bemærkes, at en stor Del af Samfundets Præster, som ikke havde taget direkte Del i Striden, dannede et Mellemparti, der søgte at bringe Fred til Veje mellem de kæmpende Parter bl. a. ved at faa vedtaget en noget ændret Samfundskonstitution og Tilslutningen til at danne en „Missionsforening.” Grunden, hvorfor saa alligevel den største Del af Missionsforeningens Medlemmer undlod at underskrive den vedtagne Konstitution til den ved Slutningen af Aarsmødet i Racine vedtagne Tid, havde ikke sin Grund i, at de i og for sig havde noget særligt imod denne Konstitution, men deri, at Haabet om virkeligt Samarbejde i Samfundet var bristet for deres Vedkommende. Det er saare beklageligt at det skulde komme dertil. Men Historien synes at stadfæste den Sandhed, at Samarbejde i en Frikirke er umuligt, hvis der ikke er Enighed i det væsentlige og Enighed om, hvad der er det væsentlige. Skilsmissen i 1894 maa beklages, fordi den skilte gamle Venner fra hinanden, Menigheder splittedes og mange Sind fyldtes med bitre Tanker o. s. v. Men, som sagt, den syntes at være uundgaelig, skønt vist ingen af Parterne glædede sig ved den.

Augsburg Konferencen.

Det danske evang. luth. Kirkesamfund.

Som vi har set, var „Udvalget” paa Fyn, saa vel som de af det udsendte Mænd hovedsagelig af den grundtvigske Retning. Som Følge heraf mente „Indre Mission” ikke, at den kunde sende dens unge Mænd, som havde Missionen i Amerika for Øje, til Udvalgets Skole. Retningslinierne var dengang temmelig stramme i Danmark.

Gennem Breve fra nogle af „Den norsk-danske Konference”s Præster var Pastor Vilh. Beck, Indre Missions Formand, bleven opmærksom paa Augsburg Seminarium som en Skole, hvorpaa man kunde gøre unge Mænd, der ønskede at blive Præster blandt deres Landsmænd i Amerika, opmærksom, og hvor de kunde søge deres Uddannelse. Unge danske Mænd, som var bleven aandelig vakte i norske Menigheder eller var kommen til Amerika fra vakte Kredse i Danmark, søgte ligeledes til Augsburg. Efter at have bestaaet Eksamen, blev disse unge Mænd Præster i Konferencen, men for danske Menigheder; gerne saadanne, hvori de havde arbejdet i Ferierne, mens de var paa Skolen, der fra 1872 havde sit Hjem i Minneapolis, tidligere i Marshall, Dane Co., Wis. I det norske Samfund gik de under Fællesnavnet „de danske Brødre”. Den gamle Pastor C. L. Clausen, Konferencens første Formand og en af de Mænd, der havde sin Del i, at Augsburg Seminarium kom til Minneapolis, regnedes ikke iblandt de danske Brødre.

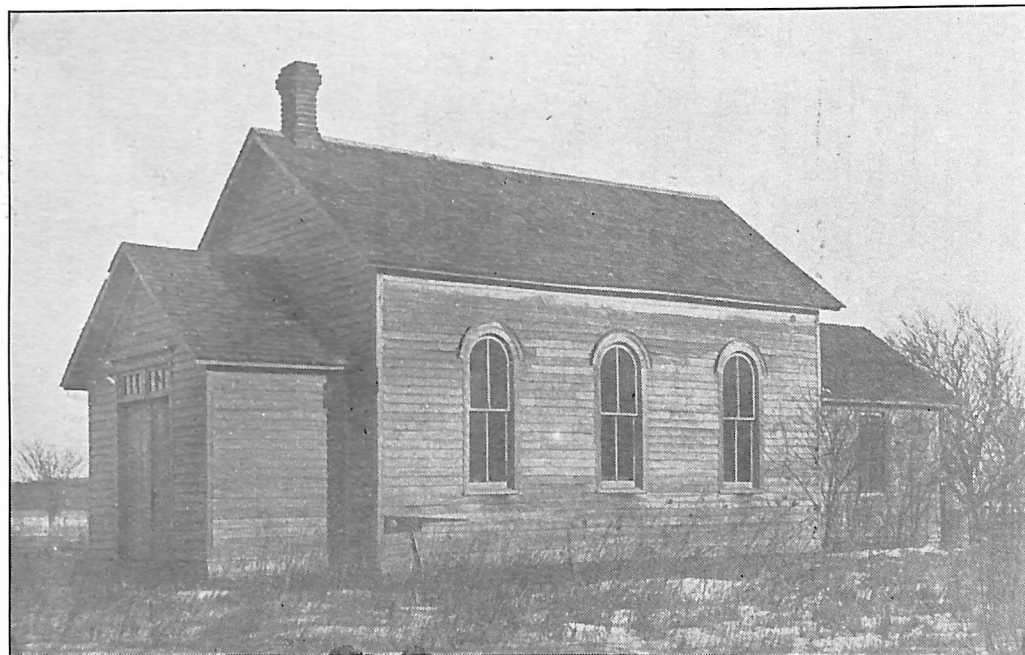
Disse fik i Konferencen ved at arbejde sammen med ældre Mænd, af hvilke flere var graanet i Kirkens Tjeneste, en praktisk Uddannelse i Præstegerningen,

som var dem til stor Hjælp. Alligevel følte de sig som Danske, der særlig var kaldet til at arbejde blandt deres egne Landsmænd her i Landet. De havde saaledes deres egen Missionsforening, der gav Bidrag til den danske Mission, og fra 1877 fik de deres eget Blad „Kirkebladet”, der udgaves af de danske Præster i Konferencen med Pastor A. M. Andersen, Racine, Wis., som Redaktør. Senere arbejdede de stærkt for at faa en dansk Professor ansat ved Augsburg Seminarium. Der blev forhandlet en Del om denne Sag, men den blev aldrig realiseret.

Senere blev der saa blandt de danske Præster Tale om Oprettelsen af en dansk Højskole. Det var i 1882. Men heller ikke Højskolen blev det til noget med — dengang.

Konferencen var et norsk Samfund, om det end kaldte sig norsk-dansk, og det er selvfølgelig, at Arbejdet blandt Norske var den store Hovedsag. Ikke blot det, men de danske Præster hindredes i deres Arbejde blandt Landsmænd ved at blive udraabt som „norske”. Det ene med det andet førte naturligt med sig, at Tanken om Udtrædelse af Konferencen kom frem og blev diskuteret, først Mand og Mand imellem, senere ved mindre og større Møder, indtil den tilsidst, ved et større Møde, i Marts 1884 i Omaha, Nebr., blev realiseret ved en enstemmig Beslutning desangaaende. En begrundet Begæring herom blev saa tilstillet Konferencens næste Aarsmøde, som bifaldt Sagen og ønskede de danske Brødre Guds Velsignelse til deres Arbejde, samt vedtog at stryge „dansk” af sit Navn. Men hvad saa? — Det var ikke en stor og mægtig Flok, enten af Præster eller Menigheder, der havde skilt sig fra Konferencen, kun 6, siger og skriver 6 Præster og deres respektive Menigheder.

Skulde de danne et særskilt Samfund? Søge Forbindelse med Indre Mission i Danmark og arbejde som dens Repræsentant i Amerika? Eller skulde man slutte sig sammen med den danske Kirke? Det første saa noget voveligt ud. Det andet lykkedes ikke, Indre Mission havde Hænderne fulde med Arbejde allerede. Sammenslutning med d. d. Kirke havde man mange Be-

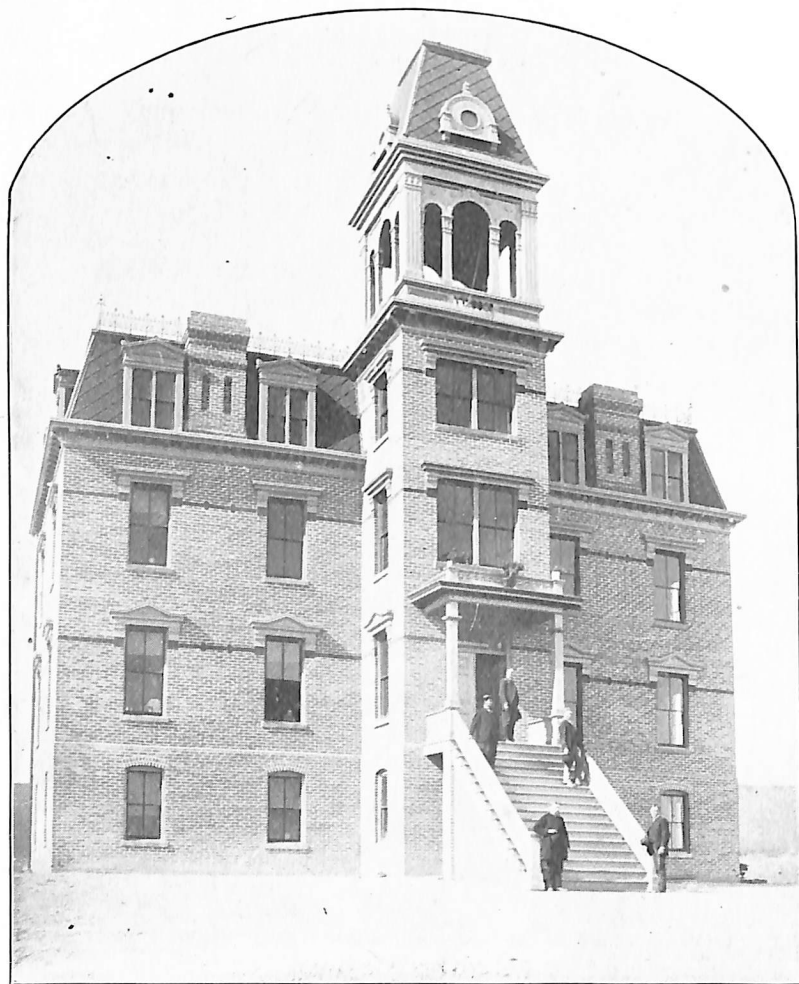

KIRKEN I ARGO.
(Hvor „Blairsamfundet” blev siftet.)

tænkeligheder ved, da man var under Indtryk af at dette Samfund ikke anerkendte den hellige Skrift for at være Guds Ord. Resultatet blev, at man maatte staa ene. Ved det fra Udtrædelsesmødet i Omaha bestemte Sommermøde, som afholdtes i Argo, Burt Co., Nebr., fra 11te til 14de Septbr. 1884 enedes man om at kalde sig „Det danske evang. luth. Kirkesamfund i Amerika,” og vedtog en Samfundskonstitution. Ved nævnte Stiftelsesmøde blev Præsternes Antal forøget til 9, idet to ordineredes, og en, som tidligere havde tilhørt d. d. Kirke, efter Ansøgning optoges i det nye danske Samfund. De 9 Præster betjente 19 smaa Menigheder og 15 Prædikepladser.

Blairsamfundets Virksomhed til 1896.

„Blairsamfundet” blev Det danske ev. luth. Kirkesamfunds Kendingsnavn udefra af den Grund, at dets Centrum blev i Blair, Washington Co., Nebr. Til denne By flyttede Pastor A. M. Andersen fra Argo i Efteraaret 1884 og begyndte at holde Skole for vordende Præster i sit Hjem. Det unge Samfund tog efter Omstændighederne, hvorunder det var stillet, kraftig fat paa Skolesagen, for ikke at være afhængig af Tilførsel af Præster fra Danmark, og ved forenet Anstrængelse lykkedes det at faa opført den første Skolebygning paa Bakken vest for Byen Blair i 1886, hvor Trinitatis Seminarium siden har haft sit Hjem. Det var Hensigten at faa en Mand fra Danmark til Forstander for Præsteskolen, men trods flere Forsøg herpaa, blev det ikke til noget. Heller ikke med Pastor P. C. Trandberg, som var kommen til Amerika i Forsommeren 1882, lykkedes det. Samfundet kaldte ham i 1887, men han afslog Kaldet, hvorimod han saa søgte Forbindelse med Congregationalisterne, ved hvis Præsteskole i Chicago han antog en Professorpost, som han beklædte en Del Aar. En Del af de unge Mænd, som her havde studeret under den gamle Frikirkemand, blev Præster i Blairsamfundet, nogle af dem efter at have studeret en Tid ved Skolen i Blair. Det lille Samfund fra 1884 voksede en jævn Vækst, fra 9 Præster, 19 Me-

DET GAMLE TRINITATIS SEMINARIUM.

nigheder og et Sjøleantal paa ca 1500, — til det i 1896 talte 42 Præster, 57 Menigheder og et Sjøleantal af ca. 6,150. — Foruden Menighederne var der en Del Prædikepladser.

Efterhaanden blev forskellige Foretagender sat i Gang. Saaledes, foruden „Kirkebladet”, der fra 1884 var Samfundets Organ, begyndtes i 1890 Udgivelsen af „Børnebladet”. Fra August 1896 udkom „De Unges Blad i Amerika”. „Mission” stod med store Bogstaver paa det nye Samfunds Fane, baade indre og ydre Mission. I 1892 begyndte den unge Pastor N. L. Nielsen, udsendt af Samfundet, sin Missionsvirksomhed blandt Cherokee-Indianerne i Indian Territory, nu Oklahoma. I 1893 begyndte Samfundet en Boghandel i Blair, „Danish Lutheran Publishing House”, der dog i Begyndelsen var et Aktieselskab. I 1895 oprettede Samfundet et Børnehjem i Waupaca, Wis.

Som det af det sagde vil ses, var det unge Samfund virksom paa mange Omraader. Om det end ikke havde nogen officiel Forbindelse med Indre Mission i Danmark, havde det fuldtud denne Forenings moralske Støtte og fik bl. a. en stor Del af sine Præsteemner fra de vakte Kredse i Danmark, ligesom flere Præster derfra besøgte Samfundets Menigheder, saa vel som Missionærer, der var paa Gennemrejse til deres Virkeplads paa hedensk Grund.

Samfundets Menigheder var villige til at yde, og gjorde det til Tider næsten over Evne. De fik rig Lejlighed dertil, baade ved Tilbygning til Skolen og Bidrag til Samfundets mange Foretagender.

Efterhaanden skete der Tilnærmelser mellem dette Samfund og ligesindede Præster i den danske Kirke. Som Midler hertil skal her særlig nævnes den Samling af religiøse Sange, som Blairsamfundet fik i Stand i 1892 og udgav med Navnet „Sangeren” i to Udgaver, en med og en uden Melodier. Denne Sangbog, der siden er udkommet i mange Oplag og med Tillæg, fandt stærk Indgang særlig i „Missionsforeningens” Kredse i den danske Kirke, hvor mange af Sangene var ny og gjorde deres Mission. Der er noget i at „syngesig sammen”, og der er en dyb Sandhed i hvad Bjørnson

har sagt: „Sangen forener, idet den fortoner.” Vi kender Katolikkernes Dom over de lutherske Salmer: „Kætteriet er sunget ind i flere Hjerter, end den er prædikeret ind.” „Sangeren”, som snart kan holde 30 Aars Jubilæum, har trods sine Mangler, som nu er klare nok, i sin Tid øvet en betydningsfuld Mission, som ikke bør glemmes i vort Festaar.

„Sangeren” og „Danskeren” saa Lyset i samme Aar, 1892, og de har begge givet deres, lad os sige store Bidrag til at de to blev forenede til eet; thi ligesom „Sangeren” fandt Vej over Grænsen, og saa ind til Naboen, saaledes ogsaa „Danskeren”. Og røgte sit Ærinde gjorde hver af dem. Derfor bør de ogsaa gaa sammen som Hædersgæster ved vor store Mindefest i dette vort 25de Aar. Thi vel er „Danskeren” paa en Maade afgaaet ved Døden, men kun for at opstaa og fortsætte sin Gerning i „Luthersk Ugeblad”, som vi haaber, maa vise sig som en værdig Arvtager efter sin Forgænger. Andre Tider kræver jo andre Klæder, ved vi nok, men Aanden eller Kærnen er det det gælder om alligevel.

Missionsforeningen—Den danske ev. lutherske Kirke i Nord Amerika.

Missionsforeningen var, som sagt, dannet indenfor d. d. Kirke og med dette Samfunds Tilladelse ved Mødet i Racine i September 1893. Dens Tilblivelse skyldes ikke mindst Ugebladet „Danskeren”, udgivet af Jersild Publishing Company, Neenah, Wis., hvis første Nr. udkom Juni 1892. Dette Blad har ligeledes haft sin store Betydning ved at berede Vejen for den forenede Kirkes Tilblivelse.

Straks efter sin Tilblivelse begyndte Missionsforeningen Udgivelsen af det lille Ugeblad „Missionsbudet”, siden den forenede Kirkes Stiftelse sammensmeltet med „Kirkebladet” under Navnet „Dansk luth. Kirkeblad.”

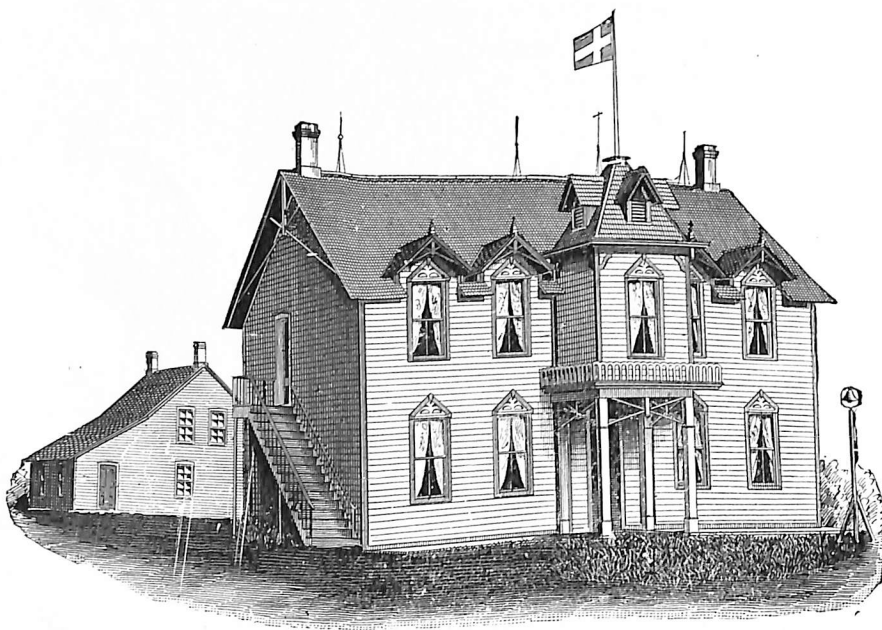
Ved et Møde i Elk Horn i 1894 afkøbte Missionsforeningen Pastor Kr. Anker Højskolen i Elk Horn, som han i 1891 havde købt af d. d. Kirke, for der at uddanne Præster. Straks efter udstedte man Kald til Pastor P. S. Vig, dengang Præst i Luck, Wisconsin, som Præstelærer ved Skolen i E. H., og han tog imod dette Kald.

Ved sit Aarsmøde i Elk Horn i Oktober 1894 vedtog Missionsforeningen at forandre sit Navn til „Den danske evang. luth. Kirke i Nord Amerika” og lade sig inkorporere i Staten Iowa under dette Navn.

Fra dette Møde skal her anføres følgende efter en gammel Noteringsbog: „Foreningen for evangelisk luthersk Mission blandt Danske i Amerika, samlet til Fællesmøde i Elk Horn, Ia., i September 1894,

udtaler, at vi staar og ville staa i den danske evangelisk lutherske Kirke, er i fuld Overensstemmelse med dens Lære og Bekendelse, og tager bestemt Afstand fra alle fremmede Lærdomme, idet vi heltud i vor Lære og Praksis helt og ubetinget bøjer os for Guds Ord. Paa dette Grundlag vil vi staa i Samarbejde med alle danske evangelisk lutherske Kristne og arbejde hen til, at der med Tiden kan blive en dansk evangelisk luthersk Kirke i Amerika.” —

Det var et alvorligt Skridt, der var taget, og det var ogsaa Grødetider, da mange kom til alvorlig Besindelse af hvor de stod, og hvad de vilde, Det kristne Folk var med, maaske som aldrig før. De unge fyldte Skolen i Elk Horn, der var 6 unge Mænd, som forbedte sig til Præstegerningen, og flere ventedes. Møderne omkring i de danske Bygder var godt besøgte, Bladene udbredtes, og alt lovede en rig Fremtid.

DEN GAMLE HØJSKOLE I ELK HORN.

Forberedelser til Sammenslutning.

Det unge Elk Horn Samfund af 1894 var altsaa det tredie Samfund i Amerika, som gjorde Fordring paa at være ægte luthersk, og som saadant stillet mellem to andre, til den ene Side den danske Kirke af 1874, til den anden Blairsamfundet af 1884.

Det var naturligt, at det unge Samfunds Medlemmer, tidligere tilhørende den danske Kirke, havde taget visse Fordomme med sig. Ret betænkt kunde det ifølge Omstændighederne og den menneskelige Natur, næsten ikke være anderledes. Det har vist sig ikke at være saa let for et Kirkesamfund at elske sin Næste. Og Blairsamfundets Fordomme mod Nykommeren fra Elk Horn var maaske ikke mindre. Var man fra den ene Side bange for „Methodisme”, saa maaske fra den anden fuldt saa meget for „Grundtvigianisme.”

At det blev anderledes, skyldes — næst Guds gode Aand, som er den store Forener i Kirken — særlig „Danskeren” og „Indre Mission” i Danmark, som tilraadede de to yngste af de danske Kirkesamfund i Amerika at slutte sig sammen.

„Danskeren” havde fra først af vundet temmelig stor Udbredelse i Blairsamfundet, og i dets Spalter tog Mænd fra begge Sider Ordet for Tilnærmelse og mulig Sammenslutning af de to Samfund. Det havde den Betydning, at Sindene sattes i Bevægelse i den Retning, og ikke mindre bidrog hertil Besøg fra begge

Sider til større og mindre Møder i hvert af Samfundene.

At saadanne kom i Stand skyldes især to Mænd fra det gamle Fædreland, som besøgte de to Samfunds Menigheder.

Mathiesen og Kier i 1895.

PASTOR H. I. C. F. MATHIESEN

Den begavede, men stilfærdige Pastor H. I. C. F. Mathiesen, dengang Kapellan i Asaa i Vendsyssel, vil mindes af mange fra sit Besøg i mange af de Menigheder, der nu tilhører den for. Kirke under sit Besøg her i Landet i Sommeren 1895, sammen med Indre Missionær, Fabrikant C. B. Kier. Hans Prædikener er ikke

glemte endnu efter 26 Aars Forløb og har haft stor Betydning for mange. Flere nye Sange og Toner bragte Pastor Mathiesen med sig, som han sang ind iblandt os, saa de synges den Dag i Dag. Vi har god Grund til at give hans Billede en Plads i vort Festskrift, og mindes ham som den Mand, der har vist, at han ikke blot kan tale en Sag, men ogsaa lide for den, baade Fængsel og Forhaanelse. Ogsaa hans Ledsager,

Sønderjyden, Indremissionær Kier vil vi mindes paa vor Minde- og Takkefest navnlig for hans „De unges Bibliotek”, der fandt ikke saa lidt Indgang blandt os og øvede sin stille Mission. — I 1895 holdt „Nordkirken” (som Elk Horn Samfundet kom til at benævnes) sit Aarsmøde i Cedar Falls, Iowa, hvor en meget stor Forsamling af Folk fra begge Samfund fik Anledning til at høre Pastor Mathiesen prædike om Søndagen til Højmesse om „De tre Kors”, og siden, vistnok Tirsdag Aften, om „Den store Fiske-dræt”, en indre Missions Prædiken. Pastor Mathiesens Besøg og Aarsmødet i Cedar Falls var et vigtigt Skridt henimod Sammenslutning af de to yngste danske Samfund i Amerika.

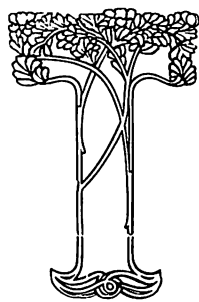

INDRE MISSIONÆR C. B. KIER

Busch og Beck i 1896. Aarsmødet i Racine, Wisconsin

Pastor A. Busch, dengang Sognepræst i Bøvling og Flynder ved Lemvig, gjorde i Sommeren 1893 sammen med Indre Missionær Hans Chr. Beck en Rejse i Amerika og besøgte en Del af Menighederne i de to Samfund. Nævnte Mænd, der dengang stod i deres Manddoms fulde Kraft og begge var særdeles dygtige

Mænd, har givet deres Bidrag til at de to Samfund baade kom hinanden nærmere og tog den endelige Beslutning om at indgaa Forening. Særlig havde disse Besøg fra det gamle Fædreland Betydning for Menighedsfolkene i de to Samfund derved at de fik en Følelse af at de hørte sammen og derfor burde staa sammen. — Det kneb maaske mere for Præsterne som Helhed, idet flere af dem havde arbejdet i den samme Nybygd, men hver fra sit Samfund — og saaledes flere Ting, som ikke var saa let at komme over. Alligevel var det ikke uden megen Ængstelse, at „Nordkirken’’s Præster og siden ogsaa Menighedernes Repræsentanter enedes om at slutte sig sammen med Blairsamfundet. Der blev saa valgt en Komite, der sammen med en lignende fra det andet Samfund skulde udarbejde Forslag angaaende det nye Samfunds Navn og Konstitution. Blairsamfundet havde allerede, ved sit Aarsmøde i Albert Lea, i Juni, vedtaget Sammenslutning med „Nordkirken’’ og valgt Komite.

Foreningsmødet i 1896.

Først lidt om det Sted, hvor Mødet holdtes. Minneapolis, kendt under Navnet „The City of Mills”, den største af Tvillingbyerne ved den øvre Mississippi, er vel kendt i den lutherske Kirkes Historie blandt Skandinaverne i Amerika. Derpaa kan vi ikke her indlade os nærmere. Men nogle enkelte Punkter maa vi standse lidt ved. Ikke saa svært langt fra den Kirke, hvor Foreningsmødet blev holdt, ligger Augsburg Seminarium, der her har haft sit Hjem siden 1872, og hvor ikke faa af Blairsamfundets Præster havde faaet deres Uddannelse. Det var derfor i sin fuldkomne Orden, at en af deres gamle Lærere, Prof. Sven Oftedal, talte til os en Aften under Foreningsmødet, og vi fik et levende Indtryk af denne Mands kraftige Veltalenhed.

Ligeledes maa nævnes, at det var i Minneapolis, at „Den forenede norske Kirke” blev dannet i 1890, ved Sammenslutning af tre af de tidligere norske Kirkesamfund, deriblandt Konferencen, som Blairsamfundets Stiftere jo i sin Tid tilhørte. Det var til dette store Møde, at den gamle C. L. Clausen, som havde arbejdet stærkt ogsaa for Augsburg Seminariums Oprettelse, — sendte sin broderlige Hilsen per Brev, — han var paa Grund af Legemssvagthed forhindret i at være personlig tilstede. Dette fører naturligt til ogsaa at nævne en Mand, som sikkert vilde have været tilstede ved vort Foreningsmøde, nemlig Pastor P. C. Trandberg, der døde pludselig i Minneapolis den 16. Juni 1896, efter at han havde overværet Blairsamfun-

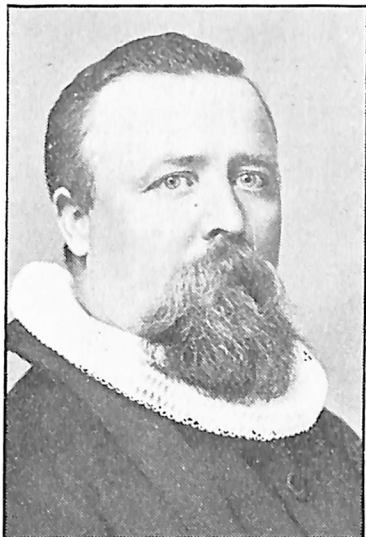
dets sidste Aarsmøde i Albert Lea, Minn., fra 4. til 11. Juni s. A. — Som den, der ved sin vækkende Røst har haft Indflydelse paa mange af os, og som den, der har været Lærer for en Del af vore ældre Præster, fortjener Pastor Trandberg at faa sin Plads i vort Festskrift.

Denne mærkelige Bondesøn fra Klippeøen i Østersøen har haft en meget urolig Løbebane, baade i Danmark og i Amerika, hvor han opholdt sig de sidste 14 Aar af sit Liv. Men alle, som har kendt ham, vil være enige om, at hans Prædiken har haft vækkende Indflydelse paa mange Mennesker, hvor han kom omkring i Verden. Hans Mangel paa Evne til at bedømme Aander er maaske falden mere i Øjnene end hans Villighed til at give alt, han ejede, baade aandeligt og timeligt, til Guds Riges Fremme og Befæstelse i Verden. Han var et mægtigt Vidne om den Sandhed, som en af vore Salmedigtere har givet Udtryk i disse Ord:

Det Ord, at Gud saa kærligt lod
sig ved sin Søn forsone,
det Ord om Jesu Død og Blod,
det har saa stærk en Tone,
at det opvækker den igen,
som før i Synden døde hen,
naar han det ret annammer!

Ja, maatte det altid være og blive Hovedtonen i Forkyndelsen i vort lille Kirkesamfund! — — —

Immanuels Menighed i Minneapolis, Minn., hvor Foreningsmødet holdtes, var dannet af Danske, af hvilke en Del havde staaet som Medlemmer af St. Peders Menighed af den danske Kirke, ligeledes i Minneapolis. Menighedens Præst var Pastor A. S. Nielsen. Den gav os den hjerteligste Modtagelse og sørgede paa bedste Maade for vort Velvære under det travle Møde. Mødet aabnedes med Gudstjeneste, ved

PASTOR P. L. C. HANSEN

hvilken Nordkirkens Formand, Pastor P. L. C. Hansen tjente ved Alteret, og Blairsamfundets Formand, Pastor H. Hansen, prædikede over Teksten Luk. 12, 32. Aabningsmødet var den 30. September 1896.

Organisationsmødet holdtes samme Dags Eftermiddag med de to Samfunds Formænd som Ordstyrere og Valg af de nødvendige Komiteer. Der viste sig at være mødt 36 Præster, deraf 22 fra Blairsam-

fundet; og 20 Lægdelegater, deraf 6 fra Blairsamfundet. Mange Præster sendte skriftlig Hilsen til Mødet, og ligesaa mange Menigheder, der ikke saa sig i Stand til at lade sig repræsentere ved Mødet.

For at kunne forstaa, at Repræsentationen ved Foreningsmødet var saa forholdsvis lille, — ialt kun 56 Delegerede, — maa man huske paa de lange Afstande, og særlig, at hvert af de paagældende Samfund jo havde haft hvert sit Aarsmøde, hvor Foreningen var vedtaget enstemmigt, saa mange saa paa Mødet i Minneapolis som en Gentagelse af noget, der allerede var fuldbyrdet.

PASTOR H. HANSEN

Der er ingen Grund til at give et Referat af Mødet, da et saadant jo forlængst er udgivet i Trykken.

Efter at det nye Samfunds Konstitution, gennemset af en af Mødet dertil udvalgt Komite, ved Navneopraab var tilstemt af alle Mødets Delegater, og de nødvendige Forholdsregler for det fremtidige Arbejde var vedtaget, samt Valg af Embedsmænd foregaaet, sluttede dette betydningsfulde Møde, hvormed der begyndte et nyt Kapitel i den lutherske Kirkes Historie i dette vort nye Fædreland.

Det nye Samfunds Styrelse kom til at bestaa af følgende Mænd:

Pastor G. B. Christiansen, Owatonna, Minn., Formand.

Pastor A. L. J. Søholm, Waupaca, Wis., Næstformand.

Pastor N. S. Nielsen, Waupaca, Wis., Sekretær.

Mr. Hans Andersen, Blair, Neb., Kasserer.

Pastor P. L. C. Hansen, Cedar Falls, Ia.

Pastor L. Mathiasen, Co. Bluffs, Ia.

Samt Lægmændene P. Clausen, Albert Lea, Minn., J. Hemmingsen, Oconto, Wis., og P. C. T. Munk, Blair, Nebr.

Det ny Samfund talte ved sin Stiftelse 63 ordinerede Præster, 8 Missionærer, blandt disse 1 theologisk Kandidat og 2 theologiske Studenter. 121 Menigheder betjentes af Samfundets Præster, af hvilke de 75 stod i Samfundet. Desuden betjentes 35 Prædikepladser. Saavidt man kan se af de opgivne Tal, omfattede det ny Samfund et Sjøleantal af 12,000 a 14,000, voksne og Børn.

Af de 36 Præster, som var med ved Foreningsmødet i Minneapolis i 1896, er følgende 7 døde: N. Lang, L. Mathiasen, M. C. H. Rohe, J. N. Jersild, G. Grill, H. J. Dahlstrøm og P. L. C. Hansen. Af de 20 Lægdelegater vides følgende at være døde: M. N. Rahbeck, senere ordineret til Præst, H. Bønnelykke, Waupaca, Wis., E. P. Fisher, Shennington, Wis., S. P. Svendsen, Albert Lea, Minn., samt M. J. Schultz, Vermillion, So. Dakota.

Af de øvrige Præster, som var med ved Foreningsmødet, er de 7 pastores emeriti, een har forladt Samfundet, og 20 er endnu i Kirkens aktive Tjeneste, en af dem i den danske Folkekirke.

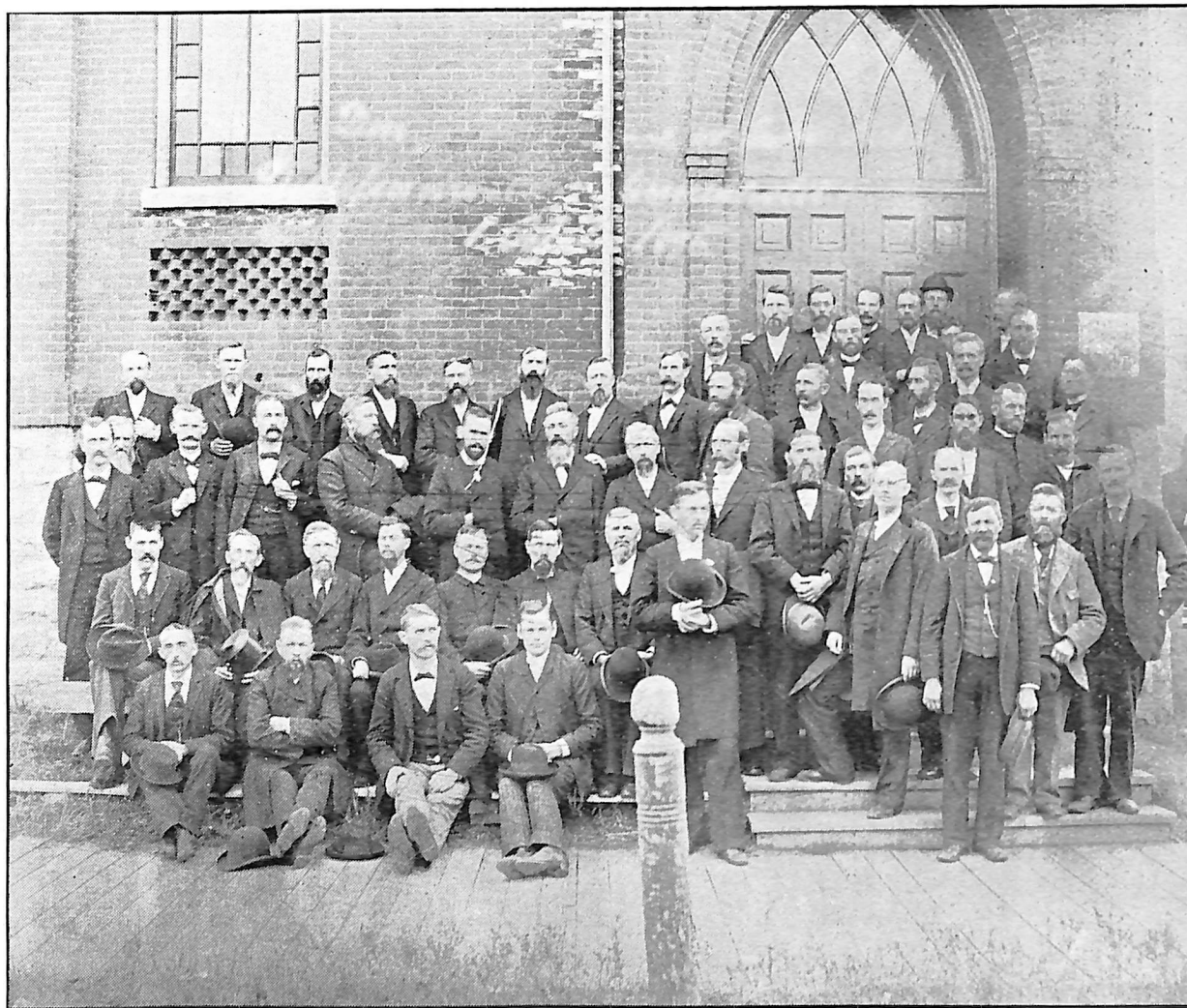
Den Forenede Kirkes Arbejde.

Efter at have kortelig gjort Rede for Samfundets Tilblivelse og Forudsætningerne derfor, vil det være i sin Orden at gøre Rede for nævnte Samfunds Virksomhed i de forløbne 25 Aar. Og da Samfundets lovgivende Myndighed i sidste Instans ligger hos Aarsmødet, vil det være bedst at begynde med

Aarsmøderne.

Tiden for det aarlige Samfundsmøde er sat til den første Halvdel af Juni Maaned. Stedet bliver som Regel bestemt af det foregaaende Møde, der bestemmer, hvilket af de Steder, der har sendt Indbydelse, der skal antages. I Tilfælde af, at der ingen saadan Indbydelse foreligger, overdrager Aarsmødet til Samfundets Styrelse at modtage Indbydelser og bestemme, hvilken af disse skal modtages. Da Samfundet har sine fleste Menigheder i Mellemstaterne, er det naturligt, at de fleste Aarsmøder er bleven holdt der. Af de Steder, hvor vi hidtil har haft Aarsmøde, ligger Greenville, Michigan, længst mod Øst, Blair, Nebraska længst mod Vest, Elk Horn, Iowa længst mod Syd og Kenmare, N. Dakota længst mod Nord. Samfundet har haft Indbydelse fra saa langt Vest som Selma, California, men mente at maatte afslaa Indbydelsen paa Grund af den lange Afstand og den dyre Rejse for Delegaterne. Her skal saa meddeles en Fortegnelse af de Steder, hvor Samfundet har været samlet til Aarsmøde i de forløbne 25 Aar. Af disse staar følgende højest:

Blair, Nebr., 4 Aarsmøder: 1897, 1900, 1911 og 1921.

FORENINGSMØDET

Hutchinson, Minn., 3 Aarsmøder: 1899, 1904 og 1920.

Racine, Wis., 3 Aarsmøder: 1902, 1910 og 1913.

Kenmare, N. Dak., 3 Aarsmøder: 1906, 1912 og 1918.

Følgende Steder har der været holdt 2 Aarsmøder: Greenville, Mich. (1898 og 1914).

Elk Horn, Ia. (1903 og 1909).

Cedar Falls, Ia. (1905 og 1919).

Et Aarsmøde kommer paa hvert af de følgende Steder:

Albert Lea, Minn. (1901), Council Bluffs, Ia. (1907), Waupaca, Wis. (1908), Luck, Wis. (1915), Harlan, Ia. (1916) og Neenah, Wis. (1917).

Angaaende Aarsmødernes Størrelse, da maa der skelnes mellem det delegerede Aarsmøde, bestaaende af Præster og Menighedsrepræsentanter, og saa de mange Besøgende, unge og gamle, som lige fra først af har været med til disse Samfundsmøder.

Tager vi Antallet af de Delegerede fra det første Aarsmøde i 1897 til det 24de 1920, saa viser Aarsberetningerne, at disse 24 Møder har været besøgt af ialt 1214 Læg-delegerede og 1467 Præster. Det mindste Antal af Delegerede falder paa Aarsmødet i Kenmare i 1906 med 44 Præster og 25 Lægdelegater, og det største Antal af Delegerede kommer paa Mødet i Hutchinson, Min., i 1920 med 86 Præster og 84 Lægdelegater. Som naturligt er, har ikke blot det Steds Beliggenhed, hvor Mødet holdes, men ogsaa de Sagers Vigtighed, som skal op paa Mødet, — stor Indflydelse paa Antallet af de Delegerede. Efterhaanden som det er blevet vanskeligere at faa Jernbanekompagnierne til at give Delegater til mindre Møder Rejsenedsættelse, er det en betydelig Udgift for en mindre Menighed at lade sig repræsentere paa Samfundets Aarsmøde, hvis den ligger langt fra Mødestedet. Og Rejsen til Aarsmødet gør i saa Tilfælde et betydeligt Skaar i den Præsteløn, der som Regel ikke er af de større. Tager man Middeltallet af de ovennævnte Tal, saa finder man, at der har været lidt over 61 Præster og mellem 50 og 51 Lægdelegater med ved hvert af de angivne 24 Aarsmøder, og det maa, naar Hensyn tages til det store

Omraade, Samfundets Menigheder er spredt over, vistnok kaldes ualmindelig godt, og viser betydelig Samfundsinteresse, uden hvilken en Frikirke ikke kan bestaa.

Naar Talen dernæst bliver om den almindelige Tilslutning til Aarsmøderne fra de Besøgendes Side, saa maa der atter skelnes mellem Aarsmødets Søgnedage og saa Festdagene, af hvilke Søndagen atter indtager den fornemste Plads.

Som Regel er Forhandlingsmøderne gerne overværet af en stor Forsamling af baade Mænd og Kvinder, hvorfor det gerne holdes i et temmelig rummeligt Lokale, Kirke, Sal eller Telt.

Aarsmødet er nemlig, — og deri ligger en Del af dets store Betydning, — det store aarlige Missionsmøde i Samfundet, hvor der er Lejlighed til at høre Røster baade fra den fjerne Atlanterhavskyst og ligesaa fra Pacifickysten, og gerne Besøgende enten fra Danmark, Japan eller fra en eller flere af de andre lutherske Samfund her i Landet.

Hvert Aarsmøde indledes med Højmesse Gudstjeneste, hvor en af Samfundets Formand udnævnt Præst prædiker, og som ofte faar Naade til at slaa den Tone an, som bliver raadende gennem hele Mødet. Hver Arbejdsdag under Mødet indledes med en længere Morgenandagt, hvor en af Præsterne taler over et forud bestemt Emne. Og under Forhandlingsmøderne er der gerne et Par af Præsterne, der holder Møde i et andet Lokale, enten for unge, af hvilke gerne en stor Flok er med ved hvert Aarsmøde, eller for ældre. Alt i alt er vore Aarsmøder en af de travleste Tider gennem hele Aaret for vort Kirkefolk. Der bliver ikke megen Tid til at sove og slet ingen til at kede sig i, for den, der har Interesse for det store Arbejde, vi alle skulde være med i, om det skal lykkes. Gamle Venner, der ikke har set hinanden siden de var Børn, har mer end en Gang fundet hinanden ved vore Aarsmøder, ny Ven-skaber er bleven indgaaet, maaske for Livet, ny Impulser er bleven givet, den modløse har faaet nyt Haab, og alle har vi faaet en Følelse af, at vi hører med til den samme store Familie, ihvor vidt vi end til dag-

ligdags er fjernede fra hverandre. Det er ingen Overdrivelse at sige, at vore Aarsmøder er nogle af de største og bedste Folkemøder, der er holdt blandt Danske i Amerika, og for mange har de været en Festtid af uberegnelig Betydning.

Men Søndagen under Aarsmødet er alligevel Glanspunktet i det hele. Det er den Dag, da de fleste samles baade fra den fjernere og nærmere Omegn. Om Morgen holdes der Ordination af ny Arbejdere i Kirkens Tjeneste. Til Højmesse har der ofte været indtil 1000 Mennesker tilstede. Efter Prædiken lægges der et Offer til Samfundets Mission, der undertiden beløber sig til mange Hundreder af Dollars. Efter Bispisningen af de mange Mennesker, holdes der Møde om Eftermiddagen, hvor gerne flere taler, og der optages et Offer til Samfundets Hedningemission. Og efter at have spist Aftensmad er der atter Møder, maaske paa flere Steder. Holdes Aarsmødet i en By, har gerne flere af Samfundets Præster prædikeret — efter Opfordring — i flere af Byens Kirker og paa Engelsk.

Den danske Gæstfrihed har sat sig et smukt Mindemærke i vore Aarsmøder, idet Menighederne ikke har været bange for, Gang efter Gang at indbyde til dem, og paatage sig al det Arbejde, det kræver at skaffe Mad, Logi og Ophold for flere Hundrede Gæster for en hel Uge, og sørge for dem paa bedste Maade, — og gøre det med Glæde. De har derved udført et stort Arbejde baade i og for Kirken, som fortjener baade Tak og Paaskønnelse. Og hvad der gælder Aarsmøderne gælder ogsaa Kredsmøderne. Og det fortjener at fremhæves her, at Æren for at disse vore større Møder er lykkedes saa vel, tilkommer ikke mindst vore trofaste Kvinder, gamle og unge, der ikke har været bange for at lægge sig i Selen og udføre det store Arbejde, som ingen anden kunde, i hvert Fald ikke saa godt som de.

Samfundets Styrelse gennem 25 Aar.

Det er Styrelsens Opgave, at repræsentere Samfundet mellem Aarsmøderne, at sørge for, at Aarsmødets Bestemmelser bliver gennemførte, at modtage Be-

gæring om Optagelse i Samfundet af Menigheder og Præster, og fremlægge disse for Aarsmødet, ledsaget af nødvendige Oplysninger, i paakommende Tilfælde at træffe Bestemmelser i Sager, som kræver hurtig Afgørelse, samt at fremkomme med Forslag for Aarsmødet angaaende Sager, som angaar hele Samfundet, — altsammen med Ansvar for Aarsmødet, der i alle Sager har den afgørende Myndighed. — Med andre Ord vil det sige, at Styrelsen er Samfundets Tjener og Kirkeraad, der paa dets Vegne underskriver og slutter Kontrakter, gør Laan o. s. v., tilvisse en ansvarsfuld Stilling, ikke mindst i bevægede Tider, — og Lønningen har ofte været en ikke just ømfindtlig Kritik, — saaledes som frie Forhold, hvorunder vi lever, fører det med sig.

Samfundets Formand.

Dette Navn staar i Virkeligheden for, hvad man i mere kirkeligt Sprog vilde kalde Samfundets Biskop. Og hvis man ikke vil hænge sig i blotte Navne, kan det med Rette siges, at den forenede danske Kirke i Amerika, er et biskoppeligt Samfund. Formanden vælges direkte af Samfundet for et Tidsrum af 3 Aar og kan genvælges, saa tit Samfundet bestemmer. Han er Styrelsens selvskrevne Formand, der fremlægger dets Beslutninger for Aarsmødet. Og ligeledes er han Samfundets selvskrevne Ordinator, der dog, hvis han selv er forhindret, kan lade Næstformanden fungere i sit Sted. Som Ordinator underskriver og udsteder han Ordinationsbeviser og modtager Ordinandernes Ordinationsløfter. Ligeledes foretager han de fleste Kirkeindvielser i Samfundet, men kan ogsaa her lade enten Næstformanden eller en anden Præst fungere i sit Sted.

Angaaende Undersøgelsen af de Mænds Kvalifikationer, der har indgivet Begæring om Ordination i Samfundet, saavel som Optagelse af Præster, fra andre Samfund — og Præsteafsættelser, — raadfører Formanden og Styrelsen i det hele sig med det ved Aarsmødet samlede Ministerium, hvis Afgørelse saa fremlægges for Aarsmødet til endelig Afgørelse. Visitation i Menig-

hederne, der foretages af Kredsformændene, hver indenfor sit Distrikt, kan Formanden foretage i overordentlige Tilfælde, hvor vedkommende Menighed og Præst forlanger ham dertil. — Det vil saaledes ses, at Formandsembetet er meget langt fra at være, hvad man kalder en Sinecure eller Sovepost. — Den forenede Kirke er i det, vistnok sjældne Tilfælde, at dets Formand kan holde 25 Aars Jubilæum sammen med sit Kirkesamfund, idet Pastor, R. Dbg. G. B. Christiansen hele Tiden siden dets Stiftelse har været dette Samfunds Formand.

Gottlieb Bender Christiansen er født d. 27de Okt. 1851 i Vejlbj Sogn paa Fyen, hans Forældre var Chr. Gottliebsen og Else Cathrine f. Nielsen. Efter at han i sin tidlige Ungdom var kommen til bevidst Tro paa sin Frelser, under Paavirkning af de vakte Kredse paa sin Hjemegn, udvandrede han i 1877 til Amerika med Tanken om at blive Ordets Forkynder blandt sine udvandrede Landsmænd. Som aandelig Søn af den Indre Mission i Danmark gik han til Augsburg Seminarium i Minneapolis, som han frekventerede i 4 Aar, til han i 1881 ordineredes til Præst af Pastor Joh. Olsen, C. L. Clausens Efterfølger som Formand for den dansk-norske Konference, paa Kald fra en dansk Menighed i Council Bluffs, Ia., der væsentligt skylder ham sin Tilblivelse, idet han i sine Skoleferier havde arbejdet her. Her virkede han til 1885, da han tog mod Kald fra Albert Lea, Minn., hvor han blev til 1890, da han kaldedes til Bestyrer og Professor ved Trinitatis Seminarium, Blair, Nebr., og Præst for Menigheden i Blair. Medens han var Præst i Albert Lea, var han i nogle Aar Formand for Blairsamfundet, hvis Tilblivelse han havde været virksom for og til hvis ledende Mænd han med Rette regnedes. Pastor Christiansen var ligeledes en virksom Talsmand for den Sammenslutning hvis Resultat blev Den forenede danske Kirke i Amerika. Det var derfor i sin gode Orden, at han blev valgt til det nye Samfunds Formand og gennem de nu henrundne 25 Aar er han stadig bleven valgt til sin egen Efterfølger. Det siger sig selv, at han gennem sin lange Formandstid har faaet et enestaaende Kendskab baa-

de til Samfundets Menigheder og Præsteskab, idet der vist kun findes faa Menigheder, som han ikke har været i, og de allerfleste af de yngre Præster er ordineret af ham. Mange og tunge Tider har han gennemlevet, idet Samfundets Byrder ikke mindst falder paa den, der har Omsorgen for det hele. Hans muntre fynske Sind og lyse Syn paa Livet, og særlig hans frejdige Kristentro har hjulpet ham over alle Vanskeligheder og ladet ham se en gylden Rand ved selv den mørkeste Sky. Det Ridderkors, som den danske Konge, Kong Christian X, bærede Formand Christiansen med i 1912, er ikke blot en Ære for det Kirkesamfund, han repræsenterer, men ogsaa for Manden som fik det, idet han har udført et stort og betydningsfuldt Arbejde i Danskhedens Tjeneste her i Landet, et Arbejde, som vi glæder os over er blevet paaskønnet paa den smukke Maade af vort gamle Folks Konge.

Samfundets Næstformand.

Til dette vigtige Embede, hvis Betydning vistnok ikke er paaskønnet, som det fortjener, valgte den forenede Kirke ved Stiftelsesmødet Pastor A. L. J. Søholm, dengang mangeaarig Præst i Waupaca, Wis., og han beklædte det i 16 Aar, til 1912. Da han nu er den ældste Præst i vort Samfund og først for nylig har trukket sig tilbage fra aktiv Tjeneste, skal her gives et kort Omrids af hans lange og virksomme Liv iblandt os.

Anders Larsen Jensen Søholm er født i det østlige Sønderjylland, i Nærheden af Christiansfeld, d. 16de Juni 1844. Hans Forældre var flyttet hertil fra Fyen, og lod denne deres Søn nævne efter den bekendte fynske Lægmand, Anders Larsen af Gamborg. Den unge Søholm havde Lyst til Bogen og gik paa Lyngby Seminarium ved Greenaa, hvor han bestod Skolelærereksamen. Han fik Embede i Nærheden af Ribe. Som troende ung Mand tog han ivrig Del i den Vækkelse, som fremkaldtes i det nordlige Sønderjylland ved Pastor A. C. L. Grove Rasmussen, dengang Sognepræst i Gram. Det var denne Mand, der paatog sig at rejse med Udvalgets første Udsending til Amerika i 1871.

Tanken om at virke som Evangeliets Forkynder blandt sine udvandrede Landsmænd i Amerika var vaagnet hos den unge Skolelærer, og han havde allerede en Tid ved Grove Rasmussens Vejledning forberedt sig til at optage en saadan Gerning. Sammen med sin unge Hustru, der ligesom han var en Sønderjyde, rejste han i Sommeren 1872 til Amerika, og kom til Perth Amboy, N. J., et af de Steder, som Grove Rasmussen i sin Rapport til Udvalget havde paapeget, hvor der var Brug for en dansk Præst. Søholm var anbefalet af Udvalget paa Fyen, men ikke direkte udsendt af dette Selskab. Efter at have faaet Kald fra den ny-stiftede Menighed i Perth Amboy, blev han den 8. Septbr. 1872 i Cedar Falls, Ia., af Pastor A. S. Nielsen ordineret til Præstegerningen. Som Præst i N. Jersey fik han Modarbejdere baade i den norske Synodepræst, Pastor O. Juul, der allerede havde stiftet en dansk Menighed i Perth Amboy, før Søholms Ankomst, og ligeledes af Methodisterne, der havde en dansk Menighed i samme By. Men den unge danske Præst savnede ikke Arbejde. Han fandt Vej til mange Steder, hvor der var Landsmænd, baade i New Jersey, New York, Pennsylvania og New England, og alle Vegne samlede han dem om Ordets Forkyndelse. Han er den første, der har begyndt Emigrantmission i New York, der jo for saa mange Danske har været Porten, ad hvilken de kom ind i den ny Verden. Allerede i April 1873 melder „Kirkelig Samler” herom.

Søholms Arbejde i Østen blev afbrudt i 1878, da han drog til Waupaca, Wis., medens Pastor R. Andersen fik hans Plads i Østen. Fra Waupaca, hvor han betjente Helligaands Menighed i noget over 20 Aar, fandt han Vej viden om til sine Landsmænd og stiftede og betjente mange smaa Menigheder. Søholm blev i 1888 valgt til Formand for Den danske Kirke i Amerika og havde dette Embede til 1891. At han var en dygtig og aarvaagen Formand, ved alle, der kender ham. I mange Aar var han Kasserer for Præsternes Pensionskasse, som han arbejdede for med stor Omhu. Han var en virksom Arbejder i Missionsforeningen. Ved den for. Kirkes Stiftelse valgtes han til Næstfor-

mand, og havde dette Embede til 1912, da Pastor I. Gertsen blev hans Afløser. Først for ganske nylig har Pastor Søholm, der jo nu er over 76 Aar gammel, trukket sig tilbage fra aktiv Tjeneste, som han har staaet i i over 48 Aar.

Pastor Iver Gertsen, som blev Næstformand i 1912, er født i Engom ved Vejle, d. 13. Febr. 1861, kom til Amerika i 1889, studerede Theologi ved Chicago theol. Seminary og Trinitatis Seminarium, Blair, Nebr., og ordineredes i 1892. Pastor Gertsen var i mange Aar Redaktør af „De Unges Blad”. Er nu Præst i Spencer, Iowa.

Samfundets Sekretær.

Dette Embede har været meget skiftende i de forløbne 25 Aar, saa det vilde føre os for langt her at gøre mere end nævne de Mænd, der har beklædt det. Dets første Indehaver var Pastor N. S. Nielsen, dengang Præst i Waupaca, Wis., nu i Reedly, Calif.

Pastor Nielsen blev i 1899 afløst af sin Onkel, Pastor A. M. Andersen, dengang i Viborg, S. Dak., i mange Aar Redaktør af „Danskeren”.

Ved Aarsmødet i Albert Lea, Minn., i 1901 valgtes Pastor L. Johnsen, dengang Præst i Waupaca, Wis., til Pastor Andersens Afløser i Embedet, som han indehavde til 1909, da han afløstes af Pastor A. S. Nielsen, en Broder til Samfundets første Sekretær, og nu Præst i Eugene, Oregon. Pastor Nielsen afløstes i 1916 af Pastor E. Prøvensen, dengang Præst for Nazareth Menighed, Cedar Falls, Ia., nu Sognepræst i Hjørring, Danmark. Han afløstes i 1919, ved Aarsmødet i Cedar Falls, Ia., af Pastor M. N. Andreasen, Præst for Nazareth Menighed, der nu beklæder Embedet. — Dette Embede er af stor Vigtighed, idet den Mand, der beklæder det, i Virkeligheden er Samfundets Historieskriver, der bogfører Aarsmødets Forhandlinger og udgiver „Aarsberetningen”, — et Dokument, som er af højeste Vigtighed for Samfundet baade nu og i kommende Dage.

Samfundets Kasserer.

Ogsaa dette Embede har haft flere Indehavere siden 1896. Vi kan derfor blot nævne disse og kun ved de afdøde føje nogle faa Mindeord til deres Navne. — Den første, som beklædte dette Embede i den forenede Kirke, var Hans Andersen, Bestyrer for Danish Lutheran Publishing House i Blair. Andersen var i Embedet til han i Aaret 1900 blev afløst af Marcus Beck. Hans Andersen, der mens han var i Blair, var overlæst med Arbejde, prøvede siden mange Ting. Han var saaledes en Tid Bestyrer af Missionshjemmet i Brooklyn, N. Y., „Homesteader” i N. Dakota, og tilsidst Grundlægger af den danske Koloni i Buffalo, Wyoming. Her kom han til Skade ved et Læs Tømmer og døde 1919, efterladende en stor Familie. Andersen var kendt som en dygtig og samvittighedsfuld Mand.

Marcus Beck var en Sønderjyde fra Skærbæksegen, født 1847, kom til Amerika i 1866, og i Begyndelsen af Halvfjerdserne til Washington County, Nebr., hvor han var en af de ældre Settlere. Efter at have „farmet” i en Del Aar, flyttede han til Blair, hvor han boede til sin Død, d. 24de Marts 1911. Beck var Samfundskasserer, først fra 1900 til 1908, da han paa Grund af Sygdom blev afløst af Prof. C. X. Hansen. Men allerede ved Aarsmødet 1909 valgtes Beck til sit gamle Embede, som han saa blev i til sin Død.

Marcus Beck var en meget tjenstvillig Mand, meget anset af alle, som fik med ham at gøre i hans mange Embeder i Samfundet. Han har saaledes været Medlem af flere Bygningskomiteer, af Bestyrelsen for Danish Lutheran Publishing House o. s. v. Han var altid villig til at hjælpe og forstod at hjælpe Mennesker som faa.

Becks Efterfølger i Embedet blev Otto Hansen, der altsaa i Aar kan fejre Tiaars Jubilæum. Han er fra Holsteinborg Egnen paa Sjælland, var i mange Aar Medlem af Menigheden i Argo, Nebr., men har nu allerede i mange Aar boet i Blair.

Ifølge sin Stilling faar Kassereren med en Mæng-

de forskellige Mennesker og Sager at gøre, ligesom der gaar en Mængde Penge gennem hans Hænder fra Aar til Aar. At han har sine Hænder fulde med Arbejde, siger sig selv.

De øvrige Medlemmer af Samfundets Styrelse.

Disse, der har skiftet ikke saa lidt gennem de 25 Aar, vil det tage for megen Plads her at opregne. Dog skal vi nævne dem, der valgtes ved Stiftelses-Mødet i 1896.

Peter Laurits Christian Hansen, født d. 29. April 1854 i Barløse ved Assens paa Fyen. Efter at have faaet Uddannelse paa flere Højskoler i Danmark, kom han til Amerika i Sommeren 1882 og ordineredes til Præst i Elk Horn, Ia., i Septbr. 1882. Ved Dannelsen af „Missionsforeningen” i 1893, valgtes Hansen, der dengang var Præst i Cedar Falls, Ia., til dens Formand, en Stilling han ligeledes havde i „Nordkirken”. Hansen, der i 1897 blev Præst i Elk Horn efter Pastor Anker og ligeledes Forstander for Højskolen der, drog i 1899 til Oregon, hvor han var med til at grundlægge den danske Nybygd ved Eugene. Derfra drog han til San Francisco, hvor han fik dannet Menighed og bygget Kirke. I 1910 kom han tilbage til de østlige Stater, hvor han virkede som Præst i Minden, Nebr., og Kenosha, Wis., til han i 1918 med nedbrudt Helbred drog til California. Her har han været stærkt hjemsøgt med Sygdom og Modgang. Sidste Sommer mistede han saaledes sin anden Hustru, og den 18. Febr., 1921, afgik han selv ved Døden i sit Hjem i Turlock, Calif.

Det næste Medlem af Styrelsen i 1896 blev Pastor Laurids Mathiasen, Præst i Council Bluffs, Ia. Denne Mand, der var født i Lindom ved Viborg, den 4. Maj, 1849, blev i sin Ungdom vakt til Livet i Gud og var fra 1878 antaget som Arbejder i den Indre Mission i Danmark. I 1888 udvandrede han med Familie til Amerika og samme Aar ordineredes han til Præst for Menigheden i Hutchinson, Minn. I 1889 tog han mod Kald fra Menigheden i Council Bluffs, Ia., hvor han virkede til sin Død, d. 15. Maj 1900. Pastor Mathiesen var de

helliges Ven, og mange er ved hans stilsfærdige Vidnesbyrd vundne for Guds Rige. Iøvrigt henvises til Pastor I. M. Hansens Mindeskrift om ham. Hans Arbejdsdag blev ikke lang her i Stridskirken.

Foruden de nævnte Præster bestod Den forenede Kirkes første Styrelse af tre Lægmænd, P. Clausen fra Albert Lea, Minn., J. Hemmingsen, Oconto, Wis., og P. C. T. Munk, Blair, Nebr.

Som man vil se, var disse tre Mænd Repræsentanter fra hvert af de tidligere Samfund, og tillige for hver sin Del af vort gamle Fædreland.

Peder Clausen er født d. 5te April 1849 i Lindelse paa Langeland, — den Ø, der har sendt saa mange af sine dygtige Sønner til de forenede Stater, i tidligere Dage. Clausen kom her i 1869, til Rochester, Minn., og har hele Tiden boet i denne Stat. I 1878 kom han til Albert Lea, hvor han, der i flere Aar havde tilhørt Konferencen, var med til at stifte en dansk Menighed. Clausen var ogsaa med til at danne Blairsamfundet i 1884, og valgtes til det unge Samfunds første Kasserer. Han har flere Gange haft Sæde i Den forenede Kirkes Styrelse og været en i det hele meget virksom Mand i Guds Riges Arbejde, baade i den Menighed, han tilhører, og videre ud blandt sine Landsmænd, unge og gamle. Han har i mange Aar, sammen med sin Søn, drevet et stort Blomstergartneri i Albert Lea.

Jens Hemmingsen er født i Elmelunde Sogn paa Møen og kom i 1870 til Oconto og fik Arbejde paa en af de store Savmøller, som denne By skylder sin Tilværelse, og hvor en Flok unge Danske arbejdede. Inden længe blev Hemmingsen Formand paa Møllen. Danskerne havde sluttet sig sammen og organiseret en Menighed, vistnok med Pastor J. L. Grøtheim af Konferencen, — dengang bosat i Marinette, Wis., som Præst, — samt faaet opført en Kirkebygning.

Paa Opfordring kom Pastor N. Thomsen i Neenah, Wis., — dengang den danske Kirkes Missionspræst, — i Juli 1874 til Oconto for at prædike for Danskerne der. Ved Thomsens Forkyndelse kom J. Hemmingsen til alvorlig kristelig Vækkelse og var fra den Tid af denne sin aandelige Fader i Kristus en tro og hengiven

Discipel i gode og onde Dage. Herom er ogsaa det et Vidne, at han har sørget for, at der blev sat et smukt Mindesmærke paa Pastor Thomsens Grav ved Greenville, Mich. — Mellem J. Hemmingsen og afdøde Pastor J. N. Jersild bestod der et inderligt kristeligt Ven- skab, som vist kun har faa Sidestykker i vor Kirkes Historie.

Det kan i denne Forbindelse være nok at minde om, at det vistnok mer end nogen anden skyldes denne hans trofaste Ven, at Pastor Jersild, der selv var fat- tig, blev sat i Stand til at begynde Udgivelsen af Uge- bladet „Danskeren”, der har sin store Del i, at vi i Aar kan holde Jubilæum som en forenet dansk Kirke i Amerika. Derfor er det med Rette, at Jens Hemming- sen, der er en af vore mest oplyste og erfarne Læg- mænd, faar en Plads i dette vort Jubilæumsskrift.

Peter Christian Tolstrup Munk var en Nørrejyde, født i Bryrup, Tyrsting Herred, nordvest for Horsens, d. 4. Juni 1842. Kom til de forenede Stater i 1869 og fik Arbejde i Omaha, hvor Pastor G. M. Erdahl af den norske Synode fik stærk Indflydelse paa ham, hvil- ket han altid mindedes. Fra Omaha kom Munk i 1871 til Burt County, Nebr., hvor han blev Medlem af Me- nigheden i Argo, Blairsamfundets Modernemenighed. An- gaaende denne dygtige og besindige Mand, der døde meget pludseligt i sit Hjem i Blair, den 1. April 1900, henvises, hvad nærmere Oplysninger angaar, til „Tri- nitatis Seminarium”, 1911. Side 40.

Samfundets nuværende Styrelse og Kirkeraad.

Formand, R. Dbg. G. B. Christiansen. Om ham, der er den eneste af Styrelsens Medlemmer, der endnu indtager den Post, han valgtes til for et Kvart Aar- hundrede siden, henvises til de Oplysninger, som alle- rede er givet i dette Skrift.

Det samme gælder Næstformanden, Pastor I Gert- sen.

Om Samfundets Sekretær, Pastor M. N. Andreasen, kan gives følgende Oplysninger:

Mathias N. Andreasen er født i Aalborg den 2.

Maj, 1871, udvandrede i 1890 til De for. Stater og optoges som Student ved Chicago Theol. Seminary, med Pastor P. C. Trandberg som Lærer, men tog sin Afgangseksamen fra Seminariets engelske Afdeling i 1893. Samme Aar blev han ordineret til Præst i den presbyterianske Kirke og betjente en dansk-engelsk Menighed af dette Samfund i St. Paul, Minn., til 1897, da han søgte og fandt Optagelse i Den for. danske Kirke ved dets Aarsmøde i Blair, Nebr. Han er siden 1918, Præst i Nazareth Menighed, Cedar Falls, Ia. Pastor Andreasen var før 1897 Redaktør af „The Free Church Messenger,” et Ugeblad, der udgaves af „The Synod of Minnesota,” og var fra 1916 til 1919, da han valgtes til sin nuværende Post, Redaktør af „Dansk Luth. Kirkeblad.”

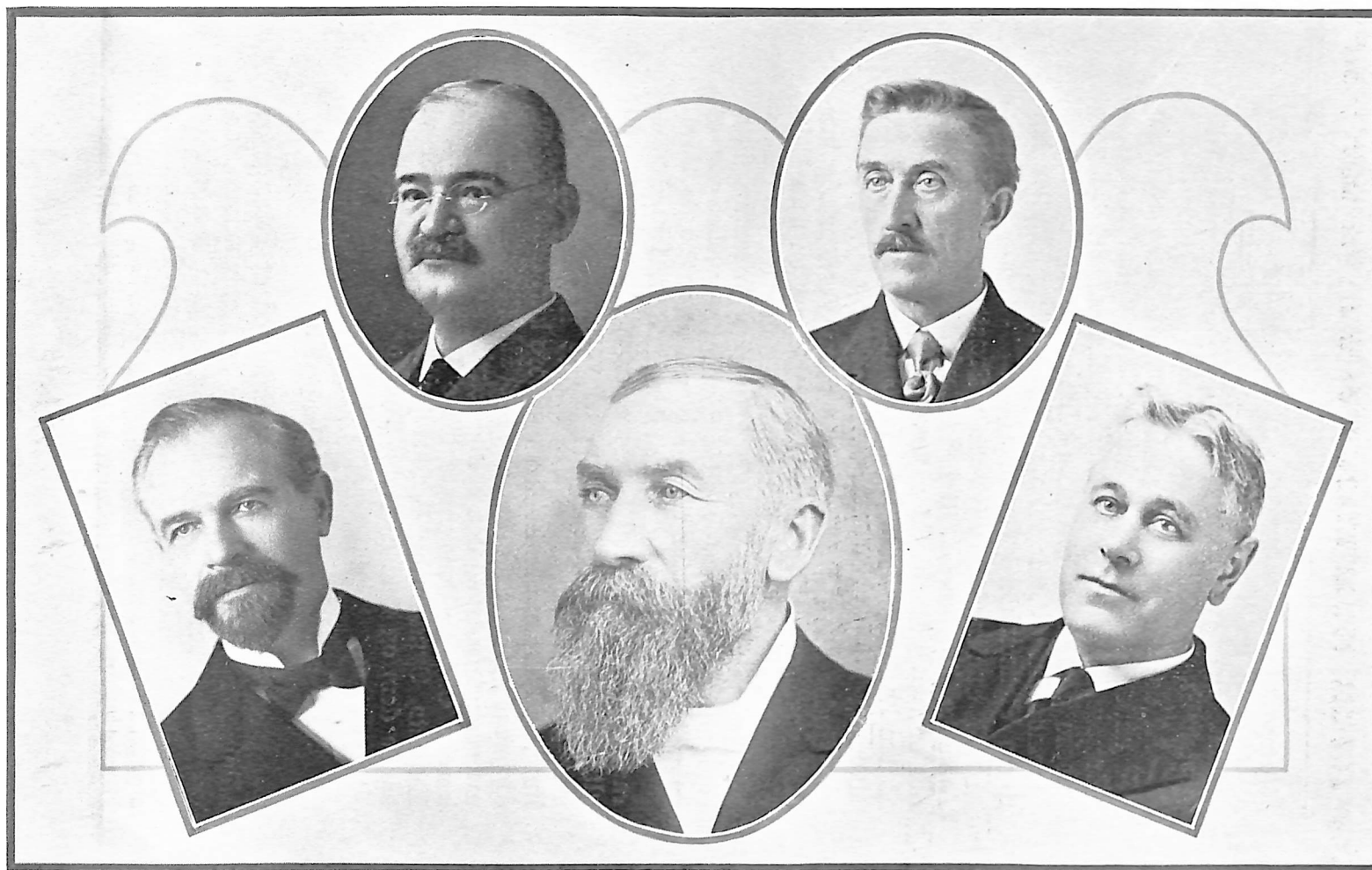
Angaaende Samfundets Kasserer, Otto Hansen maa ligeledes henvises til hvad der er sagt i det for-gaaende.

De læge Medlemmer af Kirkeraadet er Mr. Carl D. Skow og Mr. Laurits Vedsted. Af disse er Mr. Skow født i Horsens og har i mange Aar drevet en betydelig Manufakturhandel i Racine, Wis. Han har i flere Terminer været valgt ind i Samfundets Styrelse og har taget ledende Del i Menighedsarbejdet i sin Hjemby.

Mr. Lauritz Vedsted er født i Vester Vedsted ved Ribe, stammer altsaa fra den Del af Sønderjylland, der i 1864 blev ved Danmark. Han bor ved Staplehurst, Nebr., og har siden 1910 haft Sæde i Samfundets Styrelse. Mr. Vedsted har taget levende Del i Samfundets Arbejde baade paa sin Hjemegn og i videre Kredse, ligesom han er en af dem, der har ydet de største Bidrag til Samfundets nye Skole, baade i Penge og Arbejde for denne vigtige Sags Gennemførelse.

Den Forenede Kirkes Præster.

Som alt nævnt talte Den forenede Kirke ved sin Stiftelse 63 ordinerede Præster. Dette Tal er i Aarenes Løb steget — væsentligst ved Ordination af unge Mænd uddannede helt eller delvis paa Samfundets egen Præsteskole, men ogsaa dels ved Optagelse ude-

Gertsen

Skow

STYRELSEN
Christiansen

Vedsted

Andreasen

fra — til 143, som angivet i Aarsberetningen for 1920. I Løbet af de 25 Aar er ialt 19 Præsterafgaaet ved Døden. Dem vil vi særskilt mindes andetsteds i vort Festskrift.

Af de 143 er 13 Pastores emeriti. Seks er ansat ved andet Arbejde i Samfundet. Tre virker som Missionærer i Japan, to i Queensland, een i det tidligere danske Vestindien, een blandt Indianerne og een blandt Mormonerne i Utah. Tre af Samfundets Præster har deres Virksomhed i Canada.

Af Samfundets nuværende Præster er 24 født i Amerika, 2 i Norge, 10 i Sønderjylland. Af de 107, der er født i Danmark, er 60 fra Jylland, 18 fra Fyn, 15 fra Sjælland, 8 fra Lolland, 3 fra Bornholm, 2 fra Møen og 1 fra Falster.

Under den nu overstandne store Verdenskrig har 3 af vore yngre Præster virket i Hæren, en som Feltpræst i Frankrig, en som Camp-Pastor og en i Forbindelse med Unge Mænds kristelige Forening, ligesom alle vore Præster efter Evne har virket for at komme vore Soldater til Hjælp ved at støtte de Foretagender, der havde dette til Formaal, f. Eks. Lutheran Brotherhood, Red Cross o. s. v. Men bedre end alt dette er, at vi tør sige, at vort Samfunds Præster som Helhed har prædikeret det Korsets Evangelium, ved Troen paa hvilket Syndere kan finde Retfærdiggørelse for Gud og Fred i Hjertet, samt holdt uvægerligt fast ved den hellige Skrift som Guds aabnbarede Ord og den eneste sikre Ledestjerne i denne Mørkets, Syndens og Dødens Verden. Det skylder vi baade dem og Gud hjertelig Tak for.

Samfundets Menigheder.

Den forenede Kirke er et Samfund af Præster og Menigheder, ikke af Præster, der er Menighedens Herre eller beherskes af Menighederne, men som samler og samles med Menighederne om Guds Naademidler og virker for hans Riges Fremme baade indad og udad. Her skulde nu særlig tales om Samfundets Vækst

udad i de forløbne 25 Aar, saavidt den kan udfindes ved Tal.

Vi tager derfor nogle Tal til Sammenligning.

Ifølge den trykte Beretning om Foreningsmødet i Minneapolis i 1896 fandtes der 75 Menigheder i og 52 Menigheder udenfor Samfundet, det vil sige: Menigheder, som betjentes af Samfundets Præster uden formelt at have sluttet sig til dette, — samt 35 Prædikepladser — med ialt mellem 10,000 og 11,000 Sjæle.

Ifølge Sekretærens Indberetning til Aarsmødet i 1920 tæller Samfundet nu 176 Menigheder, — af hvilke kun 12 staar formelt udenfor Samfundet, — samt 42 Prædikepladser. Sjæleantallet i Menighederne beløber sig til noget over 25,000, hvoraf noget over 16,000 var konfirmeret.

Værdien af samtlige Menigheders Kirkebygninger er \$1,007,050, og af Præsteboligerne \$335,660. Der havde i Samfundsaaet været 26,228 Altergæster. I samtlige Søndagsskoler var der 963 Lærere og 7531 Børn.

Man vil af disse Tal straks se, at Den for. Kirke ikke er noget stort Samfund, hvad Antallet af Medlemmer angaar, og dets Vækst gennem 25 Aar har heller ikke været særligt fænomenal, langt fra. Dog er her flere Ting at tage i Betragtning. For det første er der en meget stor Forskel paa Antallet af Menighedsmedlemmer og saa den *kirkesøgende Befolkning paa Egnen*. De fleste af de udvandrede Danske er, naar den nationale Folketælling foregaar, Lutheranere og lader sig optegne som saadanne, lader — som Regel — ogsaa deres Børn døbe og besøge Søndagsskolen, som er dem nærmest. Og hvis der ikke er alt for langt til den, besøger de ogsaa, nu og da og især paa de store Højtider, Kirken, og de vil helst have en Præst til at kaste Jord paa de døde og sige et Ord ved deres Kiste, — for man er jo da kristne Mennesker! Og alt dette er man villig til at betale for. Men herfra og saa til at søge Optagelse som Medlem af en Menighed, er der et meget langt Skridt, som de fleste ikke indser Nødvendigheden af at tage.

For det andet maa man huske paa, at 25 Aar er mere end to Trediedele af en Menneskealder, og at der-

for de fleste, som var med til at danne Den for. danske Kirke i 1896, er nu enten døde eller gamle og aflægse, og at derfor Den for. Kirke nu er, hvad Medlemmer og Arbejdere angaar, for en meget stor Del et helt nyt Samfund. Det kendes paa mange Maader og vil kendes endnu stærkere i de nærmeste faa Aar, vi gaar i Møde.

For det tredie maa man i denne Forbindelse tage vel i Betragtning, at vor danske Befolkning — ogsaa i vore Menigheder, er en meget skiftende Befolkning, og har ikke mindst været det i de svundne 25 Aar. Land i de gamle Nybygder er steget saa umaadelig i Pris, at der ikke kan være Tale om, at en Nykommer — som Regel, kan købe det med Haab om nogen Sinde at kunne arbejde sig op til en selvstændig Stilling. Som Følge af de høje Landpriser har gamle Farmere solgt deres Farme og er flyttet til nærmeste By, — og langt fra altid til et Sted, hvor der var en Virksomhed fra vort Samfund. Saadant betyder Tab for de Menigheder, de tilhørte. Og dette Tab opvejes ikke derved, at de ny Ejere af Farmene traadte ind som Medlemmer af de lokale Menigheder, thi det blev langt fra altid Tilfældet. Og unge kraftige Farmere solgte deres mindre Farme i de gamle Nybygder til den høje Pris og drog med deres Familie til nye Egne, hvor de kunde faa mere Land for mindre Penge og opnaa materiel Selvstændighed for sig selv og Børnene. Men der var ikke nogen Kirke, og Haabet om, at der med Tiden kunde blive nogen, blev mindre fra Aar til Aar. Paa den Maade har mange af vore ældre Landmenigheder lidt store Tab paa Medlemmer, og har maattet kæmpe en haard Kamp for deres Eksistens. Og nogle af vore smaa Landmenigheder har maattet opløses paa Grund af Bortflytning af deres Medlemmer. — Og af samme Grund sidder nu mange af vort Samfunds tidligere Medlemmer i smaa Flokke og langt borte, saa det er næst til umuligt at naa dem med Naadens Midler.

Naar alt dette tages i Betragtning, maa det siges, at trods alt har Den for. Kirke haft en ualmindelig stor Vækst i de svundne 25 Aar, og det skylder vi, næst Gud, vore Præster og Menigheder Tak for, thi de har arbejdet, og Herren har ladet deres Arbejde lykkes.

Men lad os, idet vi takker, ikke glemme at lytte til det: „Længere frem! Videre ud!” — som lyder til os fra vor store og vanskelige Missionsmark!

Hvor store er vore Menigheder? — Tager man de opgivne Tal paa Menigheder og Missionspladser, nemlig 218 (176 plus 42), og dividerer Antallet af Sjæle — ialt 25,112 — dermed, saa faar man som Gennemsnitstal noget over 115 Sjæle til hver Virksomhed. Men ser man efter Sjæletallet, som er opgivet for de enkelte Menigheder i Aarsberetningen for 1920, saa finder man, at Antallet varierer fra 825 (Menigheden i Elk Horn, Ia.) til 8 som det mindste (en Missionsmenighed i Mesita, Colorado), — tilvisse en meget stor Variation.

Menighedernes Alder. Det har sin store Interesse at se, at den ældste danske Menighed i Amerika tilhører Den for. Kirke, ligesaa den næstældste og et betydeligt Antal af de ældre, som følgende Aarstal vil udvise:

1850—1860, altsaa i det Tidsrum, da Tusinder af danske Mormoner udvandrede til Utah for der at finde det Nye Zion, stiftedes „Den første skandinaviske evang. luth. Menighed i Racine, Wis., 1852.

Denne Menighed, der nu er kendt under Navnet Emaus Menighed, var, som Navnet viser fra først af en skandinavisk, men blev efterhaanden en overvejende dansk Menighed og er Modermenigheden for alle de lutherske Menigheder i den, hvad Befolkningen angaar, mest danske By i Amerika. Den vil til næste Aar kunne fejre sit 70 Aars Jubilæum.

1861—1870, det Tidsrum, da Emigrationen fra Danmark antog større og større Dimensioner og var forholdsvis størst til Wisconsin, hvor Antallet paa vore Landsmænd i 1870 beløb sig til 5,212, — stiftedes følgende danske og delvis danske Menigheder:

Den danske evangelisk lutherske Menighed i Hartland, Wisconsin — i 1867.

Trefoldigheds danske evang. luth. Menighed i Indianapolis, Ind. — i 1868.

Bethany evang. luth. Church, Havana, Minnesota, stiftet i 1869.

Den danske evang. luth. Menighed i Oshkosh, Wisconsin, stiftet i 1869.

Vi maa her nøjes med at have nævnt disse fem Veteraner af den danske Mission blandt indvandrede Danske her i Landet, og maa overspringe Tidsrummet 1871—1880, og angaaende dette henvise til Bilaget til Sekretærens Indberetning til Aarsmødet 1920, der vil oplyse, at der i nævnte Tidsrum stiftedes ikke mindre end 30 Menigheder, som nu tilhører Den for. Kirke, deraf 10, i Wisconsin, 6 i Minnesota, 6 i Nebraska, 5 i Iowa og 1 i hver af Staterne Pennsylvania, Michigan og S. Dakota. Af disse 30 Søstermenigheder er følgende 3 stiftede i 1871 og kan derfor holde 50-Aars Jubilæum i Aar: Nazareth Menighed, Cedar Falls, Ia. Helligaands Menighed, Waupaca, Wis., og Menigheder i Nelson, Minn. — Følgende Menigheder maa vente med deres Guldbryllup til næste Aar, idet de stiftedes i 1872:

Menigheden i Ellendale, Minnesota, Vor Frelzers Menighed, Neenah, Wis., og Menigheden i Cushing, Wis. Denne sidste Menighed er, saa vidt vides, den eneste, der holdt sine Gudstjenester i en Log-Kirke, der nu, desværre, er forsvunden, vistnok uden at der eksisterer et Billede af den.

Værdien af Menighedernes Ejendomme.

Den forenede Kirke er, som vi alt har set, ikke noget stort Samfund, især da ikke naar den sammenlignes med de store engelske, tyske og skandinaviske lutherske Kirkesamfund her i Landet, og heller ikke nær saa stor, som den kunde og burde være, naar der ses paa Antallet af de Danske, der er indvandret til De for. Stater. Det er heller ikke et rigt Samfund, naar Talen er om Værdier, som kan tælles, — og det kan, som bekendt, de største Værdier ikke. Alligevel er det, naar Hensyn tages til Formue og Lejlighed, ikke helt ubetydelige Værdier, som Samfundets Menigheder har sat i deres Kirke-Ejendomme. Sekretærens Indberetning til det 24. Aarsmøde siger, at Værdien af samtlige Kirkebygninger i Samfundet er \$1,007,550 og Præste-

boligerne er værdsat til \$366,600. Disse Værdier er sikkert sat alt for lavt. Efter Nutidens Priser paa Byggematerialer og Bygningsarbejde kan man rolig lægge 50% til uden at tage meget fejl.

Ifølge Aarsberetningen har den dyreste af Samfundets Kirker kostet \$45,000 — og den billigste \$500, som man ser, en ikke ubetydelig Forskel.

Regnet efter danske Penge er det en ganske stor Sum, som danske Emigranter og deres Børn har givet ud for at have Guds Ord iblandt sig. De har i den Henseende ikke noget at skamme sig over.

Og saa er det vist endda kun en ubetydelig Sum, sammenlignet med den, som et lignende Antal af Danske, der staar udenfor vore Menigheder, har lagt ud i samme Antal af Aar.

Menighedernes Udgifter til kirkelige Formaal i et Samfundsaar. For at give Læserne en Forestilling om, hvad Menighederne i en lille Frikirke kan ofre gennem et Aar til kirkelige Formaal, skal her, efter Formandens Indberetning til det 24. Aarsmøde, anføres følgende Tal:

a) Til Menigheds Opgaver:

Til Præstelønninger ca.	\$150,000
Til løbende Udgifter	50,000
Til nye Kirker	15,000
Tilsammen	\$215,000

b) Til Samfundsopgaver:

Kredsmission, Ydre Mission, Pensionskassen, Skolen, Børnehjem, Alderdomshjem o. s. v. Tilsammen \$68,827.20. Det hele sammenlagt \$282,827.20.

Dette anføres ikke for at give nogen den Forestilling, at det aarlige Udlæg har været af lignende Størrelse gennem alle de forløbne 25 Aar, heller ikke at alle Menigheder har givet i Forhold til deres Størrelse, thi det er langt fra Tilfældet. Der er smaa Menigheder, der giver store Bidrag og større Menigheder, der giver smaa Bidrag. Men alt i alt maa det siges til Me-

nighedernes Ære, at de har ikke holdt sig tilbage, hvor de forstod, at det gjaldt at lukke baade Hjertet og Pungen op, — og de vil fremdeles ikke gøre det. De har mer og mer forstaaet, at det er vor fælles Sag, det gælder. — Enkelte af vore Folk har betænkt Samfundet i deres Testamente med større Summer til dette eller hint af Samfundets mange Virksomheder, og der vil blive flere, der vil gøre det i Fremtiden. Men det kan ikke nok indskærpes, at det, der holder en Frikirke gaaende, er ikke blot de store Summer fra de enkelte, men især de smaa og stadige Gaver fra de mange. Det er de mange Bække smaa, der danter den store Aa, som det gamle Ord siger, og denne gamle Sandhed gælder endnu.

Efter at vi nu har gjort Bekendtskab med Arbejderne i Den for. Kirke og set nogle af Frugterne af dette Arbejde, saavidt disse kan ses af Talstørrelser, er det paa Tide at vi gør Bekendtskab med Samfundets Arbejde under andre Former.

Samfundets Institutioner.

Først iblandt disse, baade hvad Tid og Betydning angaar, kommer

Samfundets Skole i Blair, Nebraska.

Næst at henvise Læseren til Skriftet „Trinitatis Seminarium 1886—1911”, skal her gives et kort Omrids af denne vor ældste Institutions Historie, særlig i de senere Aar. — Det er nu blevet sædvanligt at datere denne Skoles Alder fra 1886, men i Virkeligheden er den to Aar ældre, idet den begyndte i Oktober 1884 med Pastor A. M. Andersen som Forstander og første Lærer, og den har det tilfælles med den første kristne Menighed, at den havde sit Hjem i et Hus, hvor den boede sammen med Forstanderens Familie og med hans Hustru som Husmoder og Værtinde for de fleste af Studenterne. Sit eget Hus fik Skolen først i 1886.

At dette Hus blev i Blair og ikke f. Eks. i Omaha, havde, som saa meget andet i Verden, sin Grund i Pengene, eller rettere i deres Fravær for deres Vedkommende, som skulde skyde en lignende Sum sammen, som det Tilbud, der var givet fra hver af de nævnte Byer. Da Tilbudet fra Blair var det mindste — eller rettere det største, man turde binde an med — blev Skolen i Blair. Og den blev tilvisse bygget under Tidernes Trængsel, men bygget blev den. — Den var saa Blairsamfundets Skole til Den for. Kirkes Stiftelse i 1896, og havde i den Tid Præsterne A. M. Andersen og G. B. Christiansen til Forstandere og ialt 8 yngre Mænd som Lærere i de forskellige Fag i det angivne Tidsrum, af hvilke de 6 siden blev Præster baade i Blairsamfundet og Den for. Kirke.

Saavidt man kan udfinde, var Skolen fra 1884 til og med 1896 besøgt af ca. 372 Elever, de fleste unge Mænd og nogle unge Kvinder.

Af theologiske Studenter, der helt eller delvis havde faaet deres Uddannelse ved Skolen, blev der i nævnte Tidsrum ordineret ialt 23 til Præster i Samfundet. Af disse Mænd er P. Thisted, Joh. Markussen og G. E. S. Grill døde, 1 har nedlagt Præstegerningen, 1 er Præst i Canada, 1 i Danmark og 1 Missionær blandt Indianerne, 1 er Pastor emeritus.

Den Forenede Kirkes Skole fra 1896 til 1921.

Ved Samfundenes Sammenslutning blev det bestemt, at Trinitatis Seminarium skulde være Den for. Kirkes Præsteskole men paa Grund af Omstændighederne blive i Elk Horn til Efteraaret 1897. Og denne Bestemmelse blev fulgt.

Det i Overskriften nævnte Tidsrum falder i 2 bestemte Afdelinger.

Fra 1896 til 1899 var Skolen Præsteskole og Proseminarium og kun for Mænd. Fra Skoleaarets Begyndelse 1899 til nu er Skolen baade for Mænd og Kvinder, baade Præsteseminarium, Proseminarium, Normal Skole, Forretningsskole, Junior College og almindelig Højskole, idet de højere Klasser ved Skolen i Elk Horn efter Aarsmødets Bestemmelse flyttedes til Skolen i Blair. Fra 1897 til 1899 sørgede Studenterne selv for deres Kost paa Skolen, idet de dannede en „Boarding Club,” lejede en Husholderske o. s. v. Men fra 1899 giver Skolen baade Kost og Logi til Studenterne. — Her skal saa gives en Oversigt over Skolens Lærere og Elever fra 1896 til nu. Vi begynder med

Skolens Bestyrere og Forstandere.

1. Forstandere for Trinitatis Seminarium:

Pastor P. S. Vig: 1896—1899.

Pastor Kr. Anker: 1899—1905.

Pastor J. P. Jensen: 1905—1908.

Pastor S. C. Eriksen: 1908—1909.

Pastor P. S. Vig: 1909—

2. Bestyrere for den hele Skole:

1896—1899: Pastor P. S. Vig.

1899—1905: Pastor Kr. Anker.

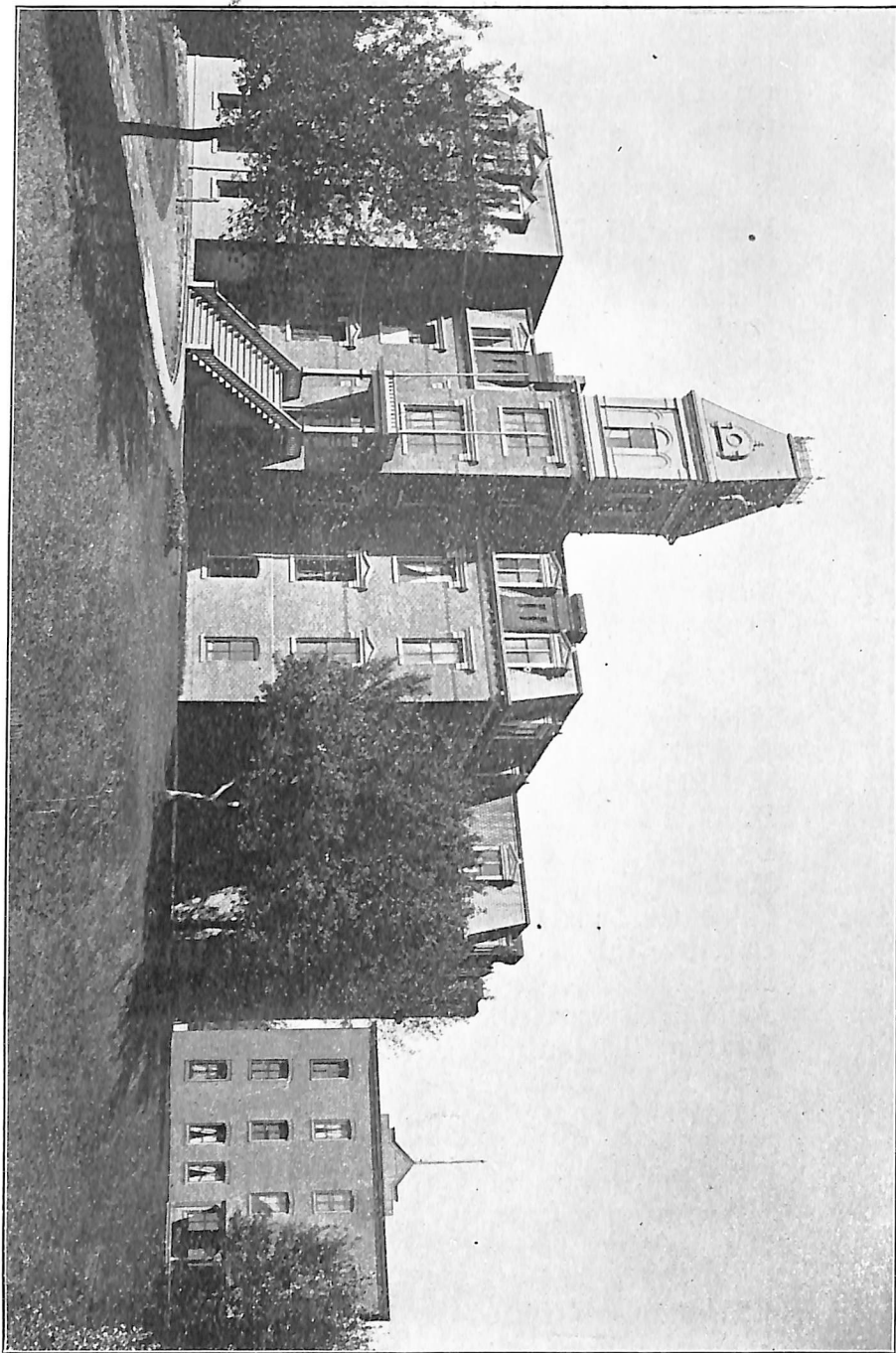
1905—1908: Pastor J. P. Jensen.
1908—1914: Prof. C. X. Hansen.
1914—1919: Pastor L. A. Laursen.
1919— : Prof. C. X. Hansen.

3. Theologiske Lærere:

Pastor P. S. Vig: 1896—1899; 1902—1905; 1909—
Cand. theol. V. C. Mengers: 1897—1899.
Pastor A. M. Andersen: 1896—1897.
Pastor H. O. Frimodt Møller: 1897—1902.
Dr. theol. J. N. Lenker: 1900—1903.
Pastor J. P. Jensen: 1904—1908.
Pastor Harald Jensen: 1899—1902.
Pastor S. C. Eriksen: 1905—1909.
Pastor V. W. Johansen: 1907—1909.
Pastor N. P. Lang: 1909—
Hjælpe lærere:
Pastor Kr. Anker: 1904—1905.
Pastor C. C. Kloth: 1904—1905.

4. Lærere ved College og Proseminarium:

Prof. C. X. Hansen, B. A.: 1896—
A. J. Dahm, B. A. B. D.: 1896—1899.
V. C. Mengers, B. D.: 1896—1899.
H. W. Foght, M. A.: 1899—1902.
Sigurd Anker, B. A.: 1902—1904.
Mathilde Berg: 1899—1903.
Hilda Herfort: 1903—1905.
Caroline Johnsen, M. A.: 1906—1912; 1915—
N. T. Lund, B. A.: 1906—1914.
A. K. Peitersen, B. A.: 1909—1910.
Andrew Sinamark, B. A.: 1910—1912.
Miss Nellie Falk, B. A.: 1910—1912; 1913—1915;
1917—1918; 1920—
Miss Carrie S. Nielsen, B. A.: 1912—1913.
Miss Petra Jensen: 1909—1912.
Miss Agnes Kleven, B. A.: 1914—1915.
Miss Lindquist: 1913—1914.
Miss Marie Brandt: 1917—
Miss Annice Johnson, B. A.: 1919—1920.
Ellis V. Nelsen, B. A.: 1912—1913.

DANA COLLEGE OG TRINTATIS SEMINARIUM

Hans C. Jersild, B. A.: 1919—

Paulus F. Falck, B. A.: 1919—

5. Lærere i Forretningsafdelingen.

Edward Stephensen: 1899—1900.

Miss Fanny Gates: 1900—1901.

Miss Myrtle Fuller: 1901—1902.

Miss Louise Langstaff: 1902—1904.

Chas. E. Gaydou: 1904—1905; 1910—1914.

N. H. Debel: 1908—1910.

Marinus Poulsen: 1914—1915.

M. L. Kirkegaard: 1916—

Miss Elisabeth Jacobsen: 1920—

6. Lærere i Musik:

Mrs. Alice M. Foght: 1899—1901.

Miss Emma C. Larsen: 1901—1902.

Miss Anna Nielsen: 1902—1903.

Miss Gertrude Mead: 1904—1905.

Miss Amanda Hansen: 1905—1914.

Miss Agnes L. Nielsen: 1914—1918.

Miss Carrie Sinamark: 1918—

Ray French, Violinist: 1904—1905.

J. H. Swihart, Violinist: 1909—1918.

Miss Ethel L. Jensen, Violinist: 1918—

Foruden de anførte har der været en Del, der underviste i et enkelt Fag, ligesom flere af de theologiske Studenter har været Timelærere gennem Vinterterminen. De theologiske Lærere har altid undervist i flere Fag i den forberedende Afdeling. Endnu bør bemærkes, at kun Skolens og Seminariets Bestyrere samt Lærerne i Theologi er kaldede af Samfundet. De øvrige ansættes af Skolens Forstander i Samraad med Skoleraadet.

Ikke faa af de yngre Lærere har i sin Tid været Elever ved Skolen.

Skolens Elever gennem 25 Aar.

Saavidt man kan beregne, har Skolen — eller Skolerne — i Blair fra 1896 til 1921 været besøgt af i alt, siger og skriver 3130 unge Mænd og Kvinder. Men her

maa man huske paa, at mange af Eleverne er talt med gennem flere Skoleaar. Det opgivne Tal er taget efter de indskrevne Navne, men af anførte Grund er Tallet af Personer ikke saa stort som Antallet af Navne. De fleste af de indskrevne har været unge Mænd, men der har gennem Aarene været ikke faa unge Kvinder blandt Eleverne.

Hvormange af de 3130 har studeret Theologi? Herpaa kan i Korthed svares, at siden 1896 er der, som tidligere nævnt, ordineret 98 unge Mænd til Præstegerningen i Den for. Kirke, og de allerfleste af disse har faaet deres Uddannelse, enten helt eller delvis, paa Trinitatis Sminarium, og Antallet af de ordinerede og de studerende er saa omtrent det samme. Der er kun, saavidt vides, 3 unge Mænd, der har opgivet deres theologiske Studium, de to paa Grund af Sygdom, den tredie, fordi han ikke mente, at han var skikket til at være Præst. Tallet paa alle dem, der har gradueret fra Skolens forskellige Afdelinger, kan ikke anføres, da Pladsen forbyder det. Men de allerfleste af de 98, der er ordineret, har gennemgaaet Proseminariet eller haft en lignende Uddannelse, før de optoges i det theologiske Seminarium.

Ikke faa af Skolens tidligere Elever indtager i Dag betydningsfulde Stillinger i Samfundet som Lærere for Ungdommen, Forretningsmænd, Læger, Jurister, Dommere, Advokater, County Embedsmænd o. s. v. Og Fremtiden er endnu mere lovende i den Henseende, idet en stor Flok af vore tidligere Studenter nu studerer videre ved forskellige Statsuniversiteter og andre højere Læreanstalter.

I det hele sendte Skolen mellem 100 og 150 af sine Elever til Onkel Sams Tjeneste i den store Verdenskrig, og flere af de unge Mænd, der nu forbereder sig til Præstegerningen, har gjort Tjeneste i Løbegravene ved Fronten.

For en Del Aar siden dannede Graduerterne fra Skolens forskellige Afdelinger en „Alumni Association“, hvorved Forbindelsen mellem dem og Skolen holdes vedlige. Alumni Association udgive et Blad „Hermes“

NELLIE FALCK

CAROLINE JOHNSEN

MARTIN KIRNEGAARD

CARRIE SINAMARI

MARIE BRANDT

HANS VERSILE

REV. P. D. VIG

C. X. HANSEN

REV. N. P. LANG

P. E. FALCK

1920 FACULTY OF DANA COLLEGE 1921

OLESEN STUDIO
BLAIR NEB 1921

med 3—4 Numre om Aaret, og holder sit aarlige Møde paa Skolen ved hvert Skoleaars Slutning. Vi venter, at denne Studenter Forening fremdeles vil vise sin Interesse for Skolen og arbejde vedholdende for det Program, som den har fremsat i sit Blad og givet Navnet „The Greater Dana”.

Om Skolens Bygninger

skal her kun udtales, at de aflægger et hæderligt Vidnesbyrd om, hvad ringe bemidlede Mennesker kan udrette i knappe Tider ved forenede Kræfter og tillige en stærk Opfordring til os, der lever under bedre Vilkaar, om ikke at lade dem gøre os til Skamme, men arbejde efter vor Evne som de gjorde efter deres. Hovedbygningen, bestaaende af Midtbygningen og dennes to Fløje er opført ad tre forskellige Gange, henholdsvis 1886, 1893 og 1905. Den nederste Etage i alle disse Bygninger er solid Grundmur, medens de øvrige tre Etager er, hvad man kalder „brick veneer”. Disse tre Bygninger har kostet ialt \$22,000 at opføre. Kvindernes Bygning, som opførtes i 1899, har kostet \$3,000. Gymnastikbygningen har kostet ca. \$1,260, og „the heating plant”, som opførtes i 1916, har kostet ca. \$11,000. — Om alle Bygningerne har sagkyndige Mænd baade i og udenfor Samfundet udtalt, at de er gode for deres Tid, men kommer ikke op til Nutidens Fordringer angaaende Skolebygninger, ligesom de baade er utilstrækkelige og daarligt indrettede, — en Følge af, at de har maattet opføres ad flere Gange. Det er derfor ikke nogen Overdrivelse at sige, at vi trænger til baade mere Rum og bedre Indretning, en Overbevisning, som ogsaa Samfundet er kommen til og har truffen Foranstaltning til at gennemføre i den nærmeste Fremtid. Herom senere i en anden Forbindelse.

Danish Lutheran Publishing House.

Under dette Navn indbefattes Boghandel, Forlagshus, Trykkeri, Bladudgivelse, Bogbinderi, Papirhandel o. s. v. Ikke mindre end 4 Blade trykkes og forsendes hver Uge, nemlig „Luthersk Ugeblad” — en

DANISH LUTHERAN PUBLISHING HOUSE.

Sammensmeltning af „Danskeren” og „Dansk luth. Kirkeblad,” — Børnebladet”, „The Little Lutheran” og „Our Lutheran Youth”. I Aarenes Løb er der udgivet ikke faa Bøger herfra, dels af Husets eget Forlag, dels saadanne, som det har trykt for andre.

Forretningen, der begyndtes i 1893, gik i 1896 over til Den for. Kirke.

Den dreves fra først af med laant Kapital og i lejede Lokaler. Siden 1898 har Forretningen sin egen Bygning, og Kirkesamfundet har sat sine egne Penge i Forretningen, saa den ikke mere trykkes af den store Gæld. Som saa mange andre Grene af Samfundets Virksomheder har den følt Virkningerne af Verdenskrigen, baade i det hurtige Fremstød i den Sprogovergang, hvor under vi som Kirkesamfund er stillet, den store Stigning i Varer og Arbejdsløn, og ikke mindst i Vanskeligheden ved at faa Bøger og Blade fra Danmark til Priser som det læsende Publikum, som

vi kan gøre Regning paa, vil betale. Men trods dette har Forretningen klaret sig nogenlunde. Da vi ikke her skal fortælle dens Historie, men kun give Hovedpunkterne i denne Gren af Samfundets Virksomhed, skal vi lige nævne, at trods de vanskelige Tider viser Indberetningen for Forlagshuset til sidste Aarsmøde, at den i Samfundsåret 1919—1920 har haft en Omsætning paa ialt \$28,200.20, og kom ud med et lille Overskud. Forretningen, der har en Værdi af noget over \$30,000 har en Direktion paa 5 Medlemmer, der vælges af Aarsmødet saaledes, at hvert Medlem staar i 5 Aar. I Spidsen for den staar en Bestyrer, der vælges af Direktionen. Denne Plads har i de forløbne 25 Aar været beklædt af følgende Mænd: Hans Anderson, Paul Petersen, H. Skov Nielsen samt den nuværende Bestyrer, Pastor J. J. Kildsig, der tiltraadte Pladsen den 1. August, 1920. Foruden Bestyreren er der ca. 12 daglige Arbejdere i Forretningen.

Samfundets Børnehjem.

Allerede flere Aar før Den for. Kirkes Stiftelse havde hvert af de da forenede Kirkesamfund sit lille Børnehjem, Blairsamfundets var i Albert Lea, Minn., og Nordkirkens i Elk Horn, Ia. Disse smaa Hjem, der har haft en meget vigtig Gerning at røgte blandt fader- moder- og forældreløse Børn af dansk Oprindelse, har nok set, om end ikke nogen særlig stor, saa dog god Vækst i de forløbne 25 Aar og været Planteskoler for vort Samfund for ikke faa voksne Mænd og Kvinder, der er med til denne Jubilæumsfest. Vi skal nu se lidt paa hvert af disse Hjem.

Hjemmet Elim i Elk Horn, Iowa.

skylder Menigheden i Elk Horn sin Tilblivelse og begyndte sin Virksomhed i 1890 med A. L. Boysen og Hustru som Husfader og Moder og 4 Børn. Til Hjemmet var der købt 40 Acres Land og opført et almindeligt stort Farmerhus, som Huse var dengang. Siden er baa- de Huset og Familien betydeligt udvidet.

Det kan ikke nøjagtigt opgives, hvor mange Børn, der har været paa Hjemmet i de Aar, det har bestaaet, men man tager ikke meget fejl, naar man siger ca. 200, og vistnok et lignende Antal har man maattet nægte Adgang af Mangel paa Plads. Det opholdes ved Gaver fra Menighederne, dels i Penge, dels i Klæder og Fødemidler, samt ved aarlig Betaling fra saadanne Børn, hvis Fader, Moder eller Formynder og Slægtninge kan betale for dem. Hjemmet sorterer under en Direktion, der vælges af Samfundets Aarsmøde. Direktionen ansætter Bestyrer for Hjemmet, fører Tilsyn med det og indberetter ved sin Formand til Aarsmødet.

A. L. Boysen og Hustru, der begge var Sønderjyder fra Egnen ved Tønder, bestyrede Hjemmet til 1897, da de paa Grund af svagt Helbred trak sig tilbage, medtagende to af Børnene som deres egne. De efterfulgtes af N. P. Christensen og Hustru, der selv var barnløse ligsom Boysens. De blev der til 1902, medtagende et af Børnene som deres eget. De efterfulgtes af F. D. Klyver og Hustru, og disse af Hans Bo og Hu-

ELIM BØRNEHJEM, ELK HORN, IOWA.

stru, ligeledes Sønderjyder, fra Haderslev Egnen. Den nuværende Bestyrer er Pastor M. Mathiesen, en Skolelærersøn fra Als, der med sin trofaste Hustru er særlig skikkaet til at forestaa en saa vigtig og vanskelig Gerning, og det er vort Haab at de maa faa Kræfter og Lyst til at fortsætte den i mange Aar.*)

Ifølge sidste Indberetning (1920) var der 19 Børn paa Hjemmet.

Fra Begyndelsen til nu har Menigheden i Elk Horn været en trofast Støtte for dette Hjem, som den ved Den for. Kirkes Tilblivelse overdrog til dette Samfund paa den Betingelse, at Ejendommen altid skal bruges til Børnehjem.

Hjemmet Bethania i Waupaca, Wisconsin.

blev begyndt i August 1895 i Albert Lea, Minn., hvor P. Clausen overlod Brugen af et Hus for et Aar til dette Øjemed, og Mrs. C. Petersen fra Waupaca, Wis., paatog sig Stillingen som Husmoder i Hjemmet. Ved Stiftelsen af Den for. Kirke overgik Hjemmet til dette Samfund, der paa sit Aarsmøde i Blair, i 1897, besluttede at flytte Hjemmet til Waupaca, Wis., hvor den danske Befolkning subskriberede \$600 i dette Øjemed. Man købte saa 30 Acres Land, særlig smukt beliggende lige udenfor Byen mod Vest, og opførte passende Bygninger med Plads til ca. 40 Børn. Det nye Hjem toges i Brug i Oktober 1898. Husmoderen fra Albert Lea fortsatte sin Gerning i Waupaca gennem 13 Aar med stor Omhu og Dygtighed.

Dette Hjem, der ved sidste Indberetning havde 16 Børn, sorterer under samme Direktion som Hjemmet i Elk Horn, men har naturligvis sin egen Bestyrer.

Det opholdes paa samme Maade som Elk Horn Hjemmet. Børnene i vore Søndagsskoler plejer hvert Aar at optage et Offer til Børnehjemmene, ligesom ikke faa af Børnene sender deres Gaver dertil. — Det var meget at ønske, som det ogsaa gentagende er blevet

*) Efter at dette var skrevet, har Past. Mathiesen opsagt sin Gerning og rejser til Danmark.

BØRNEHJEMMET I WAUPACA.

paapeget, at vi kunde se os i Stand til at udvide denne vigtige Gren af vort Samfundsarbejde, da der aarlig tabes mange danske Børn ved Optagelse dels i katolske Børnehjem, dels i saadanne, der kun har Børnenes timelige Vel for Øje. —

Det bør ikke undlades at tilføje, at den store danske Forening, „Dansk Brodersamfund” aarlig giver sit Bidrag til vort Samfunds Børnehjem.

„Eben Ezer” i Brush, Colorado.

Vort lille Kirkesamfunds Historie, saa kort den er — og saa ubetydelig i den store Verdens Øjne, naturligvis, — aflægger alligevel sit stærke Vidnesbyrd om, at der skal en Mand med Kald og Villie til at sætte en Sag i Gang saaledes at den gaar, og til at se, naar den skal sættes i Gang. Og han behøver slet ikke at være nogen højt begavet Mand i den almindelige Be-

tydning af dette Ord, — en saadan kan lettere se de mange Hindringer for Sagen, men ikke at saadanne kun er til for at overvindes, og denne sidste Slags er vist for det meste i Majoritet. Jeg skal lige nævne nogle af første Slags for vort Samfunds Vedkommende. Uden en A. M. Andersen var der vist aldrig blevet noget „Kirkebladet” blandt de faa danske Præster i Konferencen. Uden en Kr. Anker vilde der vist aldrig blevet nogen udvidet Højskole i Elk Horn, uden en N. L. Nielsen aldrig nogen Indianermission fra vort Samfunds Side. Og hvor mon „Danskeren” var bleven af uden Pastor J. N. Jersild? Og Missionen i Japan uden J. M. Th. Winther?

Det første Skoleaar paa Trinitatis Seminarium, efter at den var bleven Den for. Kirkes Præsteskole, havde vi ikke faa mærkelige Personligheder blandt Studenterne, deriblandt en noget stakaandet ung Mand, som gjorde Janitorarbejde. Alt imens han gjorde rent, maatte han ud at drage frisk Luft. Det var Lungerne, det var galt med. Da han forlod Skolen sammen med en anden ung Mand, hvis Lunger var endnu daarligere, gik Rejsen vest paa for at indaande Bjergluften. Det gjaldt at finde et Værelse til ham, der var mest daarlig, men der var ikke et Hus i det store Denver, der havde en Stue at leje ud. Under denne tunge Gang lovede J. Madsen, at hvis Herren vilde unde ham Kræfter, vilde han prøve, om det ikke kunde lykkes ham at samle Midler til at bygge et Hus, hvor der kunde være Plads for saadanne, hvis Lunger var angrebne.

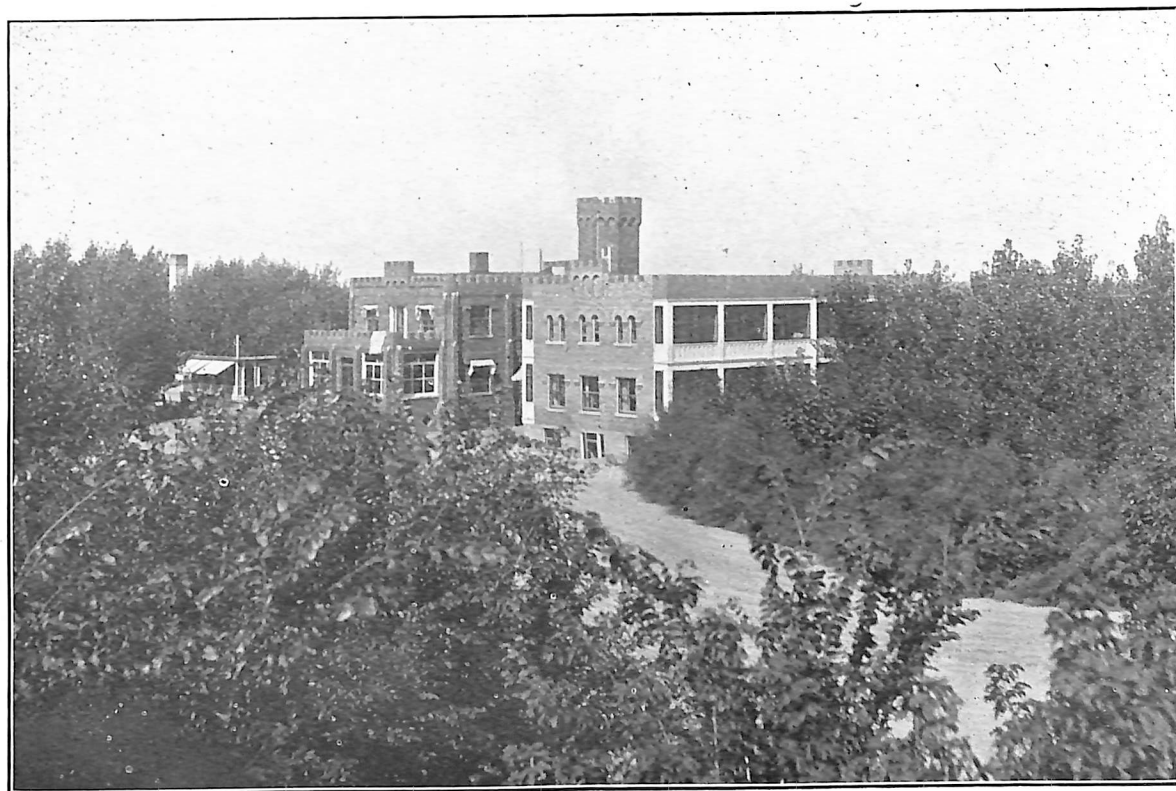
Saaledes omtrent var nok Begyndelsen til det store Komplex af Virksomheder, der ved Navnet Eben Ezer bærer Vidne om, at han, der er ogsaa deres Gud, hvis Lunger er daarlige, — har ladet det lykkes saa langt. „Eben Ezer” er et Navn, der omfatter mange Virksomheder, der alle staar i den tjenende Kærligheds Tjeneste. Fra først af var det hele kun et almindeligt „frame” Hus, hvor Pastor Madsen og Hustru boede Dør om Dør med saa mange brystsyge, som der var Plads til. Men nu er der en Mængde Huse, der rummer Sanatorium, Hospital, Alderdomshjem, Diakonissehjem, Trykkeri o. s. v. Flere Mænd og Kvinder har viet de-

res Liv til den hjælpende Kærligheds Tjeneste som „Brødre” og „Søstre”. Og mange er de yngre og ældre Mænd og Kvinder, der i Aarenes Løb har fundet Hjælp paa dette ualmindelig skønne Sted derude i Bjergstaden med den høje, rene Luft, og i den store, smukke Have med de mange smukke Hjem omkring den store, stilfulde Kirke, der danner Centret for den hele Virksomhed. Alle har noget at gøre paa Eben Ezer, for Arbejde er en af det menneskelige Livs største Velsignelser. Denne smukke Virksomhed ledes af en Bestyrelse, bestaaende af Repræsentanter fra de to danske Kirkesamfund her i Landet. Der holdes et aarligt Bestyrelsesmøde paa Hjemmet, hvor der gøres Regnskab for Virksomheden gennem Aaret samt for Indtægt og Udgift. Allerede i mange Aar har Eben Ezer haft sit eget Blad „Føbe”, som bringer maanedligt Bud til Virksomhedens mange Venner nær og fjern.

Eben Ezer Virksomheden opholdes ved frivillige Gaver i Penge og Arbejde, dette sidste særlig af unge Mænd og Kvinder, der uden finansielt Vederlag tjener i kortere eller længere Tid, hvor det trænges. I begge Kirkesamfund optages der hvert Aar paa 13. Søndag efter Trinitatis et Offer til Eben Ezer.

Ifølge Forstanderens Indberetning til Samfundets Aarsmøde i 1920, var der 35 gamle paa Alderdomshjemmet, 148 Patienter havde været paa Hospitalet og paa Sanatoriet 82. — Der er vist faa af dem, der har besøgt Eben Ezer der nogen Sinde vil glemme denne Oase i Egenkærlighedens Ørken, eller den Aand, som der slog dem i Møde.

— Der har ofte været Tale om at faa oprettet endnu et Hjem for gamle et eller andet Sted i Samfundet. Og der er ingen Tvivl om at der vilde være godt Brug for et saadant, hvor gamle kristne Mennesker kunde leve deres sidste Dage blandt ligesindede. Det er tungt at være gammel og ene i den travle Tid og vort travle Land og Slægt, og endnu tungere er det at blive puttet ind paa en Fattiggaard, som Tilfældet har været med ikke faa gamle, som Venner sikkert vilde være villige til at hjælpe ind paa et Alderdomshjem, om et saadant fandtes.

DIAKONISSE-MODERHUSET: „EBEN-EZER”.

Pensionsfundet.

For gamle Præstefolk har det indtil for ganske nylig ikke været nødvendigt at foranstalte noget særligt. Der har i mange Aar været indsamlet Bidrag til afdøde Præsters Enker og en af Samfundet valgt Komite har taget sig af denne Sag, indsamlet Bidrag og fordelt det indkomne til Enkerne efter bedste Skøn, samt givet sin Indberetning til Samfundets Aarsmøde. Ligeledes har Præsterne sig imellem haft en Pensionskasse og givet deres Indskud til denne.

Først i de senere Aar har Samfundet direkte taget denne Sag i sin Haand og bestemt at indsamle et Pensionsfond i dette Øjemed og valgt en Mand til at arbejde for at indsamle Bidrag til dette. Efter at have tilbragt et Aar med at rejse rundt i Samfundets Menigheder kunde Pastor A. C. Weismann indberette til Aarsmødet i 1920, at Fondet havde naaet en Størrelse af \$60,000 og at der var gode Udsigter til at naa de \$100,000. Flere Enkeltmænd havde skænket forholdsvis store Gaver til dette Øjemed, og Sagen havde mødt stor Velvillie i Menighederne, hvor han havde naaet at komme. Det var at vente, at Menighedsfolk vilde sørge for at deres gamle Præster ikke skal lide Nød, naar de ikke mere er i Stand til at arbejde i Kirkens Tjeneste, hverken de eller deres Efterladte.

Vort Folk har nemlig altid været villigt til at dele sin Fattigdom med sine Præster i Dage, der nu ligger bag os, og det vil ogsaa være villigt til at dele sin Velstand med dem, naar de bliver stillet saa, at de ikke mere er arbejdsføre. Og saaledes er allerede nu ikke faa af dem. Der er vist ingen af dem, der er rige, men desto flere, der er det helt modsatte, nogle, der allerede nu er afhængige af deres Børns Arbejde o. s. v. Alt dette vil vort Kirkefolk vide og vil sørge for at ingen af vore udslidte Arbejdere kommer til at lide Nød. Og hvad der gælder Præsterne burde fuldt saa meget gælde Præsteenkerne, der har taget deres tunge Del i Arbejdet og tit været stillet ringere end den ringeste Tjenestepige, opdraget en stor Flok Børn under smaa Kaar, maattet arbejde, mens andre sov, og altid være rede til at hjælpe, hvor Hjælp tiltrængtes. De burde hjælpes, og de vil blive det.

Den Forenede Kirkes Mission iblandt Landsmænd.

Mission er den Helligaands Gerning, hvortil han er „sendt”, som Skriften siger, sendt fra Faderen i Sønnens Navn. Men derfor bør Missionen, det store Redningsarbejde, hvis Maal er Verdens og Sjælenes Frelse, ogsaa være den Menigheds Arbejde, der selv er vundet ved Mission. Derfor har Kirken ogsaa altid naar den var sig dette bevidst, været en missionerende Kirke, vel ikke altid paa den samme Maade, men dog altid med det samme Maal for Øje. Thi Naadens store Midler har „alle” til Adresse. Dette „alle” staar ved Evangeliets Ord, det skal forkyndes i den hele Verden til et Vidnesbyrd for „alle Folk”. Og Daaben har Adresse til „alle Nationer”, ligesom han, der indstiftede Nadveren, jo sagde, at „alle” skal drikke af det Bæger, der er det nye Testamente i hans Blod, der blev udgydt for alle til Syndernes Forladelse. — Til Ære for Gud maa vi sige, at Kirkehistoriens Blade vidner højt om, at i de Tider, da Kristi Kirke var fattig og ringe i sine egne Øjne, da var den ogsaa en missionerende Kirke. Og med Tak til Gud vil vi mindes paa denne vor Højtid, at Den forenede danske evangelisk luthersk Kirke i Amerika, der selv er en Frugt af Diaspora Missionen, ikke har glemmt Missionens hellige Pligt, trods sin Lidenhed og Fattigdom. Og maa den end bekende, at Villien og Evnen kun altfor ofte har staaet i Misforhold til hinanden, og at det har været baade saa som saa med Forstanden, saa er det dog en Kendsgerning, at den har forsøgt at gaa Missionens

store Ærinde, lige fra den grønne Immigrant, der steg i Land i den store nye Verden— og indtil dem, der var langt borte, men som det er vor Guds Villie, at ogsaa de skal høre Evangeliets hellige Kald. Lad os, idet vi tager et Rundskue over den store Missionsmark, der ogsaa har været vor, begynde med Begyndelsen.

Emigrantmissionen.

Som allerede nævnt, har vi endnu iblandt os den Mand, som tog det første Skridt paa denne store og betydningsfulde Mark. Det var i Eftersommeren i Aaret 1872, at den unge danske Præst, A. L. J. Søholm, dengang i Perth Amboy, New Jersey, gjorde sin første Rejse til Castle Garden, New York, og stillede sig i den store Folkeport ind i den nye Verden, for der at række en Haand til sine danske Landsmænd og byde dem et „Velkommen” paa deres Modersmaal ved deres Ankomst til den nye Verden, samt hjælpe dem til Rette med Raad og Daad, saa godt han kunde med deres Sager og Rejsen til deres Bestemmelsessted. Og dette Arbejde fortsatte han, saa længe han arbejdede i de østlige Stater, og da han i 1878 drog til Wisconsin, fik han Pastor R. Andersen til sin Afløser, der har fortsat Arbejdet indtil nu. Da der i 1896, lige før Den for. Kirkes Stiftelse, blev dannet en ny dansk Menighed i Brooklyn, New York, og Pastor J. J. Kildsig blev kaldet til dens Præst, tog han ogsaa fat paa Missionen blandt Emigranterne.

Senere blev dette Arbejde forenet med et Missionshjem i Brooklyn, N. Y., der tillige blev et Hjem for Emigranter og et Samlingssted for unge danske Mænd og Kvinder, som arbejder i den store Verdensby.

Dette Hjem har hele Tiden været nær forbunden med Salems Menighed i Brooklyn, hvis Præst til en Tid tillige var Hjemmets Forstander. J. J. Kildsig har været Præst for Menigheden to Gange i de forløbne 25 Aar, Pastor Kjær afløste ham første Gang, og sidste Aar blev han afløst af Pastor J. Knudsen.

Hjemmets Bestyrere har været: Mrs. B. Knudsen, Hans Andersen, Miss Kirsten Nielsen, Miss Anna Ski-

vesen, Mrs. D. Mikkelsen, Mrs. A. J. Laursen, Miss Juliane Jørgensen, og den nuværende Bestyrer er Wm. Hellenberg. Hjemmet har været til stor Hjælp for mange Mennesker, ikke mindst i den vanskelige Krigstid, da Folk, som vilde rejse til Europa, maatte være forsynet med Pas og med Pas i rette Form, en Sag, som Folk i Almindelighed kun havde liden Forstand paa. Og i det hele taget kan Missionshjemmet trygt anbefales Folk, som vil rejse til Europa eller kommer derfra, som et godt Sted at ty til, hvor der ikke er Fare for at blive udsat for Optrækkeri i nogen Form. Hjemmet ejes af Salems Menighed og har en Værdi af ca. \$10,000.

Skoler for Børn og Voksne.

Den Mission, vi lige har nævnt, fører naturlig Tanken til vore yngste Landsmænd, Børnene, der vokser op i vore Hjem og om en liden Tid skulde blive vore Afløsere, og til Arbejdet, der fra Menighedens Side er gjort for at dette Haab kunde blive virkeliggjort. Den kristne Skole har haft og har sin Oprindelse i det kristne Hjem og i den kristne Menighed. Saaledes har det ogsaa vist sig at være i den Mission, hvoraf vort Kirkesamfund er en Frugt.

Denne Skole har haft og har forskellige Former iblandt os, eller maaske rettere forskellige Klasser. Den første af disse, og den mest betydningsfulde, er Hjemmet, det kristne Hjem og Guds Ords Brug i Hjemmet. Mange Hjem har været en Skole, hvor Fader og Moder har undervist Børnene i det danske Sprog og den lutherske Børnelærdom i ringe Nybyggerhytter, som de ikke nu vilde lade deres Høns bo i. Maatte vi altid have saadanne Hjem, ogsaa nu, da Husene er blevet baade større og finere og Midlerne rigere!

Søndagsskoler.

Den næste Klasse er den lille danske Søndagsskole, som vel nu findes i de fleste af vore Menigheder, maaske ikke just hver Søndag, men vel dog for det meste. Men kort efter at Børnene kom

i den, kom de for Alvor ind i Sprogspørgsmaalet, som der jo nu er, eller da har været talt og skrevet saa meget om. Dette Spørgsmaal er allerede gammelt for Børnenes Vedkommende, idet de gik i dansk Søndagsskole, men i engelsk Hverdagsskole de fem Dage om Ugen, for at berede sig til at blive engelsk talende amerikanske Borgere. Fra Skolerne kom Spørgsmaalet ind i Hjemmene, derfra til Søndagsskolen, og derfra naturligvis ogsaa ind i Kirken, idet Spørgsmaalet helt naturligt er blevet dette: Er det Ret i Længden at arbejde hen til, at det religiøse Sprog skal være forskelligt fra det, vi mer eller mindre alle bruger dagligdags? Er det rigtigt imod vore Børn og unge? Er det rigtigt med Hensyn til vore Medborgere, som ikke forstaar vort religiøse Sprog? Og er det rigtigt med Hensyn til vort nye Hjemland? Med andre Ord Sprogspørgsmaalet er ikke nær saa enkelt og simpelt, som mange, hvilken Side de saa end tager i det, synes at mene. Men det er her, og vi kan ikke blive fri for at have med det at gøre. — Vi skal ikke diskutere det videre her. — Derimod er det helt rigtigt at vi med stor Taknemlighed ihukommer det Arbejde, der er gjort i vore Søndagsskoler hindindtil, uanset paa hvilket Sprog det er gjort. Takket være de Mænd og Kvinder, som ikke er bleven træt af at arbejde der, hvor det langt fra altid blev paaskønnet, som det fortjente! Lad det være dem en Glæde at tænke, at uden dette Arbejde vilde der ikke have været saa mange, som i Aar er med til at fejre denne store Højtid i vort Kirkesamfund.

Ifølge Sekretærens Indberetning til Aarsmødet i 1920 fandtes der da 159 Søndagsskoler i Samfundet med noget over 900 Lærere og henved 8,000 Børn. De største Søndagsskoler findes i Elk Horn, Iowa, med 270 Børn og 10 Lærere, og i Albert Lea, Minnesota, med 250 Børn og 20 Lærere. — Søndagsskolerne har givet deres store Bidrag til Samfundets Virksomheder f. Eks. til Børnehjemmene og Hedningemissionen. Det er glædeligt at se Børnene opførte som Bidragsydere i deres eget Blad, Vidnesbyrd om at ogsaa de er med i det store Fællesarbejde i Den for. danske Kirke i Amerika. Gud give, at det aldrig maa blive anderledes!

Ferieskoler.

Som bekendt holder „the public school” de fleste Steder Ferie fra 1ste Juni til den 1ste Uge i September, hvert Aar. For Børn paa Landet er der Arbejde nok, men for Børn i Byerne er det en farlig Ting med den lange Ferie, der desværre af mange anvendes til alt andet end det, som godt og gavnligt er. I mange af vore Menigheder har det hidtil været Reglen, at der en Del af denne Tid holdtes Religionsskole, nogle Steder af Præsten, men oftere af en theologisk Student, som ved dette Arbejde opnaaede baade at kunne tjene en Del af de Penge, hans Skolegang koster, og samtidig fik Anledning til at prædike, holde Ungdomsmøde o. s. v. For mange af vore nuværende Præster har dette Skolearbejde været en saare gavnlig Forskole til Præstegerningen, ligesom dette Sommerarbejde har været til Velsignelse for Børnene, selv om Vejret til Tider kunde være ikke saa lidt varmere end de ønskede. I de senere Aar, da andet Arbejde har været betalt saa ualmindelig højt, og det som Følge deraf ikke har været saa let for Menighederne at betale Læreren nogenlunde det samme, som han kunde tjene ved andet Arbejde, — er det maaske ligesom slakket lidt af med Ferieskolen. Dette er ikke noget glædeligt Tegn, da netop Ferieskolen er en meget vigtig Betingelse for vort fremtidige Arbejde som luthersk Kirkesamfund. Og navnlig burde Brugen af det engelske Sprog paa ingen Maade bære den Frugt, at vi ikke mere har Ferieskolen gaaende, men snarere fremme den desto mere, eftersom det er en bekendt Sag, at Betingelsen for at forstaa en Prædiken paa det engelske Sprog er Kendskab til de religiøse Udtryk paa dette Sprog, noget, som „common school” jo ikke befatter sig med, noget, som hver den, der har undervist Konfirmander paa Engelsk nok ved.

Konfirmandskolen.

Forberedelsen til Konfirmationen har mange Hindringer at strides med, ikke blot den, at langt fra alle de Børn, som melder sig til den, har samme Forudsæt-

ninger hvad Kundskab angaar, heller ikke blot den, at Konfirmation jo ikke bidrager til Forfremmelse i de Klasser, hvori de gaar med deres jævnaldrende i „common school”, men maaske nok saa meget deri, at kun faa, om nogen af disse jævnaldrende har noget tilovers for Konfirmationen, men desto mere imod den som „an Old Country notion” — og jævnaldrendes Dom har i den Alder mer at sige, end de fleste ældre maaske er tilbøjelige til at tro. Hertil kommer, at Konfirmandskolen jo holdes om Lørdagen, da andre Skolebørn har Frihed, og Lektie læren kræver sin Tid de andre Dage, og saadant mere. Og Børn i 14 Aars Alderen i Amerika er ikke det samme som Børn paa samme Alder, som vi var i sin Tid i det gamle Fædreland. Der skal derfor baade Interesse og Forstand til for at kunne lede en Konfirmandklasse, som ikke just alle Lærere har, der har med dette vanskelige men betydningsfulde Arbejde at gøre. Hertil kommer i de senere Aar Sprogsvanskeligheden fra Præstens Side, den, som har været der fra Børnenes Side for mange Aar, uden at der blev lagt særlig Mærke til den — uden af den Moder, der skulde hjælpe sine Børn med deres Præstelektier.

Men Kærligheden overvinder alle Hindringer og-saa her. Der er maaske mange Vidnesbyrd om at Præster har set mange af deres Konfirmander i Kirken den sidste Gang den Dag, da de blev konfirmeret. Men der er ogsaa, Gud være lovet, ikke faa Vidnesbyrd om det helt modsatte, at der knyttedes et Baand mellem Læreren og hans Elever, der varede dette Liv ud og skal fortsættes i det, der kommer. Vi glæder os derved og vi haaber, at der maa gøres mere Alvor med Konfirmand Undervisningen, saa vi ikke blot hjælper Børnene til at komme ind i de voksnes Lag, men til at finde og følge dem, der tager Sæde ved hans Bord, der døde for os, at vi skulde leve ved og i ham, baade mens vi lever og naar vi er døde fra dette Liv. Og det er om Foraaret, at den Sæd skal saaes, som skal bære Frugt baade for Herren og hans Kirke paa Jorden. Gud give os Kærlighed og den Forstand, som ene Kærligheden kan give!

Bibelklasser.

For mange er Konfirmationen blot Afslutning, men Meningen var nok den, at den ogsaa skulde være en Begyndelse, nemlig i Livet som voksen Kristen. De fleste af os, eller i hvert Fald mange, — har taget Indtryk med os fra vor Konfirmation, som vi altid kan huske. Men mange af os kan ogsaa huske, at der kom en Tid efter vor Konfirmation, da det ikke var Herrens Veje vi fulgte eller hans Veje der var enten vor Lyst eller vor Lov, og saa vidt vi kan se, er denne Tid bleven saa lang for mange, at det ser ud til at den vil være Livet ud.

Her var det Meningen, at Kirken skulde komme de unge, som har gennemgaaet Konfirmandskolen, til Hjælp ved Bibelklasser og Ungdomsmøder. Der er ingen Tvivl om, at her ligger et stort og vigtigt Arbejdsfelt, som der skal stor Visdom til at faa dyrket paa den rette Maade, thi kun saaledes kan den blive til Velsignelse for Kirken. Det er let nok at faa opstillet et Program, der baade ser godt ud og er godt, men det er, her som allevegne, Gennemførelsen det gælder om. Der findes nu i mange af vore Søndagsskoler smaa Bibelklasser for unge, der er konfirmerede, og saadanne trænges der til overalt. Men der skal baade Forstand og Begejstring til for at lede dem, og disse kan ikke købes paa Torvet. Vi trænger til saadan Begejstring alle Vægne, Begejstring for Bibelens Oversættelse i vore unges Hjerter. Gud være lovet for alt, hvad vi har af denne Begejstring, og han give os mere af den, at vort Kirkesamfund maa blomstre til hans Ære, thi det gamle Ord er sandt ogsaa nu:

Naar hver sit Guds Ord ære vil,
da staar det ret i Huset til!

Ungdomsbevægelsen.

Lige fra først af har Den for. Kirke lagt Vind paa Arbejdet blandt de unge, baade i de enkelte Menigheder og som Samfund. Der er Ungdomsforeninger i de fleste Menigheder, hvor der holdes Møder for de unge hver Uge, med Oplæsning, Sang og Foredrag. Mange

Steder har de unge deres egen Bogsamling, nogle Steder deres eget Lokale og egen Styrelse, medens der andre Steder ikke findes nogen særskilt Organisation. Fra Samfundets Side kan nævnes Udgivelsen af „De unges Blad”, der nu er gaaet op i „Our Lutheran Youth”.

Der har i mange Aar været holdt Ungdomsmøder ved vore Samfunds Aarsmøder, hvor unge fra de forskellige Menigheder i Samfundet gerne er til Stede i stort Antal. At disse Møder har haft deres store Betydning, er der ingen Tvivl om. Og den Komite for Ungdomsarbejdet, som Samfundet vælger paa sit aarlige Møde har gjort et stort Arbejde ved hvert Aarsmøde ved at bringe de unge fra det hele Samfund i Forbindelse med hverandre. Nu er der dannet Ungdomsforbund i hvert af de Distrikter, hvori Samfundet er delt. Hvert af disse Forbund har sine Embedsmænd og holder sine større Møder i Distriktets Menigheder. Af Forbundene vælges en Central Komite, der tager sig af de Sager, som angaar hele Ungdommens Fællesarbejde, og giver Indberetning til Samfundets Aarsmøde.

Ifølge Central Komiteens Indberetning til sidste Aarsmøde talte Forbundenes 8 Kredse ialt mellem tre og fire Tusinde Medlemmer. Deres Arbejde som Helhed har været at støtte Ungdomsforeningernes Blad „Our Lutheran Youth”, der nu har henved 3,000 Abonnenter, samt støtte Kirkesamfundets forskellige Virksomheder med Pengebidrag. De unges Bidrag hertil beløb sig for det forløbne Aars Vedkommende til op imod \$3,000. Der er ingen Tvivl om, at Ungdomsarbejdet iblandt os staar i Fremgangens Tegn, hvilket er i høj Grad glædeligt, da det jo er Fremtidens Kirkesamfund, som her er i Arbejde. Og det er at haabe, at der altid maa være den bedste Forstaaelse mellem det gamle og det nye i Arbejdet henimod Virkeliggørelsen af det Ideal, der er udtalt i det Navn, vi bærer: „Den forenede danske evangelisk lutherske Kirke i Amerika.” Sandelig det tiltrænges naar vi ser hen til de mange, der staar uden Forbindelse med Kirken og de mange, som er vokset op inden for vort Samfunds Grænser, men mangler den levende Forbindelse med os. Vi trænger

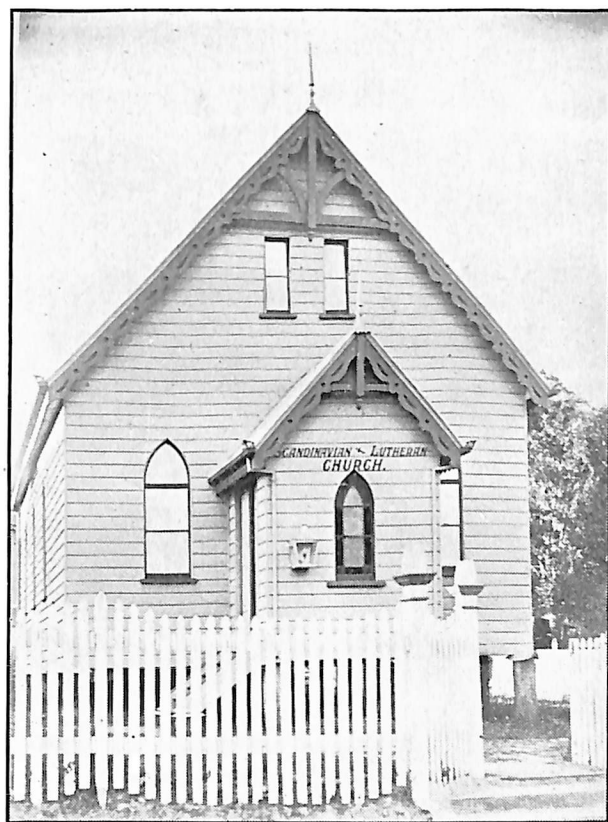
til dem og de trænger til os, men skal de blive forenet med os, da maa der arbejdes ikke blot for Forening, men ogsaa med forenede Kræfter paa hele Linien og i alle Grene af det store Arbejde, indad og udad. Gud give os hertil Lykke og gode Raad, sit Naades Lys os tilsende!

Samfundets Kredsmission.

Hver — eller da de fleste — af Samfundets Menigheder danner Centret i en større Kreds af Danske, der ikke formelt har sluttet sig til Kirken, men heller ikke skilt sig fra den. Som Følge heraf øver hver af Samfundets Præster Kredsmission i sin Kreds. Men naar Talen her skulde være om Kredsmission, saa tages Ordet i en noget anden Betydning. Hvor der indenfor det Omraade, der er henlagt til en Kreds, findes en større dansk Befolkning, særlig i en større By, der ikke har kirkelig Betjening iblandt sig, ansætter Kredsen en Præst til at drive stadig Mission, lover at underholde ham, helt eller delvis, med saa meget om Aaret, i Haab om, at Befolkningen paa Stedet med Tiden selv vil blive i Stand til at holde og lønne sin Præst. Paa den Maade er der drevet Mission paa ikke faa Steder i Samfundets Kredse og gøres saa ogsaa nu, og flere Menigheder er paa den Maade vundne ind i Kirkesamfundet. Dersom Samfundet havde kunnet se sig i Stand til at ansætte en Missionspræst, hvis Opgave skulde være at undersøge, hvor der var Trang til saadan Mission, er der ingen Tvivl om, at endnu mere kunde være vunden ind af den store Mark. Men vi er Gud taknemlig for hvad der er naaet trods vore smaa Kræfter og fattige Midler, og vi har Haab om, at der baade kan og vil blive naaet endnu meget mere. Blot vi er tro mod Gud og hans frelsende Evangelium, vil han lade vor Gerning lykkes, ja mer end vi kan enten fatte eller forstaa.

Missionen i Ouerusland.

I ikke faa Aar har der været forhandlet med danske Kristne paa New Zealand om en nærmere Forbin-

DEN GAMLE KIRKE I BRISBANE.

delse mellem dem og vort Samfund. En af vore yngre Præster, der nu arbejder i Missionen i Japan, har i nogle Aar været Præst for en Menighed paa New Zealand og en Mand derfra har været Gæst ved et af vore Aarsmøder for ca. 6 Aar siden, og fortalt os om Forholdene derovre. Men Forhandlinger om Samarbejde, som gennem en Del Aar er ført med en dansk Præstekonference derovre, er bleven afbrudt, vel for en Del paa Grund af den store Verdenskrig. I hvert Fald er der ikke bleven nogen Forbindelse mellem os og vore lutherske Medkristne paa den fjerne Ø udover det allerede nævnte. En ung Mand, P. C. Ligaard, som i en Del Aar havde opholdt sig baade i Queensland og paa New Zealand, studerede Theologi paa vort Præstesemi-

narium med det Formaal at optage en Gerning i Queensland, hvorfra han, mens han var paa Skolen modtog Kaldsbrev fra en lille dansk Menighed, en ringe Levning af den lutherske Virksomhed, der i sin Tid havde været blandt Danske derovre. Han fulgte Kaldet og drog ud, med Løfte fra Venner i Den forenede Kirke, at de vilde støtte Gerningen med deres Gaver.

Arbejdet lykkedes over al Forventning derovre, skønt det gik haardt ud over Præstens Helbred at naa rundt til og samle de spredte Danske om Ordets Forkyndelse. For at genvinde sit Helbred, gjorde Pastor Ligaard i Sommeren 1919 en Rejse til De forenede Stater, var med ved Samfundets Aarsmøde i Cedar Falls, Iowa, hvor han gjorde Samfundet bekendt med Forholdene og Arbejdet derovre, samt bad om at faa Medarbejdere. Samfundet vedtog at imødekomme dette Forlangende, og ved sidste Aarsmøde blev Cand. theol. C. B. Larsen ordineret til Præst paa Kald fra Menigheden i Kingaroy, Queensland, hvortil han rejste med sin Hustru en lille Tid efter Aarsmødet. Der er saaledes nu to af Samfundets Præster i Virksomhed i Queensland, og den lille Menighed i Brisbane er optaget i Den forenede Kirke, ligesom Samfundet har optaget Missionen paa Queensland som en Del af sin Virksomhed. Det er vort Haab, at denne fjerne Gren paa vort Samfunds Træ maa vokse og bære Frugt til mange Sjæles Frelse.

Der er ligeledes en af vort Samfunds Præster, Pastor J. P. Christensen, der, kaldet og lønnet af den store engelske Forenede Lutherske Kirke, arbejder som Præst paa den fordums danske Ø, St. Thomas i Dansk Vestindien, et Navn, der jo nu ikke bruges mere. Dog er der paa St. Thomas en af de ældste danske Menigheder uden for Danmark, der kan regne sin Alder tilbage til det 17. Aarhundrede. Det var meget at ønske, at vi havde været stærke nok til at overtage Virksomheden paa de fordums danske Øer i Troperne efter den danske Folkekirkes Præster. Men ogsaa der har vi forsøgt at gøre, hvad vi kunde, ved at sende en af vore Præster dertil.

Koloni Missionen.

Den danske lutherske Mission i Amerika begyndte i smaa danske Kolonier i By og paa Land, naturligvis, kunde man sige. Og vi behøver ikke at skamme os ved en Sammenligning af de Kolonier, hvor den danske Mission har arbejdet, med saadanne, hvor det ikke er Tilfældet, — hverken hvad det sociale eller det moralske angaar. Men den danske Mission har ogsaa arbejdet for at samle Danske, særlig fra de store Byer, paa Steder, hvor det vilde være dem muligt at arbejde sig frem til Selvstændighed og faa deres eget Hjem. For vort Samfunds Vedkommende kan her peges f. Eks. paa Elk Horn, nu det største danske Settlement i Amerika. Det kan bevises, at en Mængde af de ældste Settlerne er kommen der fra de store Byer i Østen, og kommen der for Højskolens Skyld. Og det samme er for Nebraskas Vedkommende Tilfældet med Blair. Ligeledes kan det paavises, at flere af vore ældre Menigheder har afgivet de første Settlerne til flere af vore Nybygder. Saaledes f. Eks. er det yngre Medlemmer fra Menigheden i Elk Horn der har startet Settlementet i Standard, Canada, og Medlemmer fra Pella Menighed i Omaha, der har været de første i det danske Settlement ved Dickson, Canada, ligesom Menigheden i Hutchinson, Minn., har givet et stort Tilskud til den store danske Nybygd i og omkring Kenmare, N. Dakota.

At disse Kolonier ikke er rejst bort fra deres gamle Hjem for at komme bort fra Kirkens Indflydelse, bevises derved, at de sørgede for at faa dannet Menighed i deres nye Hjem, saa snart det var dem muligt. Af de nyeste danske Nybygder, der skylder Menighedsfolk sin Tilblivelse, kan nævnes Buffalo, Wyoming, der baade har Menighed og bosiddende Præst i sin Midte.

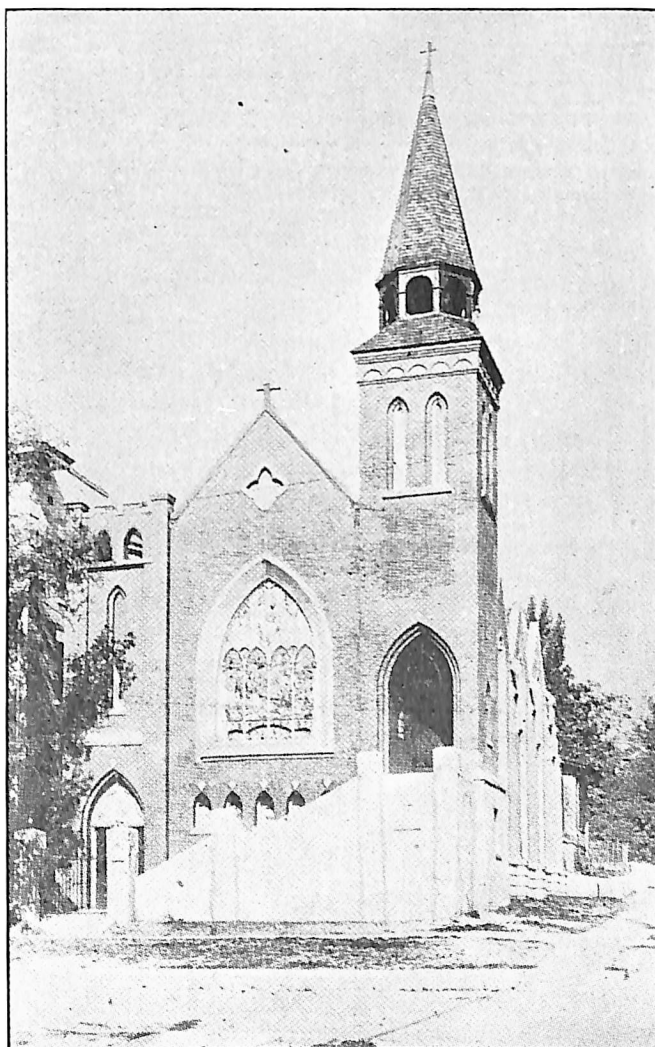
Det er umuligt her at opregne alle Menighedskolonier, for der er mange, men det er i sin gode og kristelige Orden, at vi paa denne vor Højtidsfest med Tak ihukommer alle dem, der paa den Maade har arbejdet for vort Folks Vel og vort Kirkesamfunds Udvikelse og Udbredelse. Blandt de Præster, der særlig har arbejdet i denne Sags Tjeneste, maa det være til-

ladt her at nævne Pastor emer. H. Hansen i Alameda Calif., Pastor Hansen er den ældste af vore nulevende Pioneerpræster, ligesom han var den første Præst for den danske Koloni i N. Dakota, der nu breder sig, til den naaer langt ind i Montana. Ligeledes bør nys afdøde Pastor P. L. C. Hansen nævnes i denne Forbindelse.

Missionen i Utah.

Vi bruger dette Udtryk for at undgaa det tvetydige, der ligger i Benævnelsen „Utah Missionen”, der jo ogsaa kan betyde: Missionen, der udgaar fra Utah, og den er jo desværre altfor vel kendt blandt Danske, baade i Danmark og Amerika, og har ført Tusinder af vakte Landsmænd til Utah, saa der rundt om i vore Menigheder findes ikke faa, som har Slægtninge der og har haft i mange Aar. Tanken om at drive Mission blandt vore Landsmænd i Utah gaar langt tilbage i Tiden.

Allerede før Den forenede Kirkes Stiftelse havde der været slaaet til Lyd for denne Sag. Da Den forenede Kirke holdt sit første Aarsmøde i 1897, tog den Tanken om denne Mission op og sendte Opfordring til det nye Udvalg i Danmark om muligt Samarbejde i Virkeliggørelsen af denne Sag. Ved Aarsmødet i Racine, i 1902, bemyndigedes Kirkeraadet til at begynde Mission i Utah og kalde Præst til at virke i dette Arbejde. Ved samme Møde tog Kvinderne fat og subskriberede Penge til denne Mission. Kirkeraadet kaldte Pastor H. Hansen til Missionspræst, og han, der var gammelkendt med Arbejdet som Pioneerpræst, tog mod Kaldet, rejste til Utah for at se paa Forholdene og gjorde saa en Rejse til Danmark for at vække Interesse for Arbejdet i denne Sag blandt Kristne i vort Fædreland. Denne Pastor Hansens Rejse til Danmark bar den Frugt, at Udvalget ved Skrivelse til Samfundets Aarsmøde i 1904 lovede at ville paatage sig Halvdelen af de Udgifter, som denne Mission vilde kræve for at iværksættes og vedligeholdes, et Løfte, de trolig har staaet ved til nu. I 1906 afløstes Pastor Hansen af Pastor Harald Jensen (Kent), der stod i Arbejdet til

KIRKEN I SALT LAKE CITY, UTAH.

1912. I hans Tid blev der stiftet Menighed (1907) og bygget Kirke (indviet i 1911) i Salt Lake City, og Pastor Kent gjorde flere Rejser omkring i Utah og Idaho og prædikede regelmæssigt i Pocatello, Idaho og Ogden, Utah. Pastor Kent afløstes i Arbejdet af Pastor J. Th. Lund og denne igen i 1916 af Pastor J. C. Carlsen, Samfundets nuværende Missionspræst i Utah,

der arbejder utrættelig for Sagen, ved Rejser paa den store Missionsmark, og Rundrejser i Samfundets Menigheder, Udgivelse af et lille Missionsblad „Tabor” o. s. v. Ifølge sidste Aarsberetning tæller Menigheden i Salt Lake City 94 Sjæle, og der var 45 Børn i Søndagsskolen. Kirkebygningen har en Værdi af \$14,000, Præsteboligen af \$5,000. Der er lovet Pastor Carlsen en Medhjælper i hans store Arbejde, men det er ikke hidtil lykkedes at finde en Mand dertil.

Det er at haabe, at dette saalænge forsømte Arbejde fremdeles maa lykkes til Sjæles Frelse og Landsmænds Bevarelse fra den aandelige Smitte, som i Fortiden har fanget saa mange af dem og ført dem bort fra Gud og hans Kirke.

En af Frugterne af den lille Mission i Utah er den, at der er taget fat paa et kraftigt Arbejde mod Mormonismen i Danmark, baade med Mund og Pen, af Mænd, der kender Mormonismen af Selvsyn. For blot at nævne en enkelt Ting skal her saaledes henvises til Pastor H. O. Frimodt Møllers Artikel „Mormonismen” i „Kirkeleksikon for Norden”, der er ganske anderledes fyldig end Artikler om den Sag plejer at være i den danske Litteratur.

Den Forenede Kirkes Mission iblandt Hedningerne.

Lige siden der allerførst blev oprettet Smaamenigheder blandt danske Udvandrere her i Landet, finder man, at de har været med til at støtte Missionen blandt Hedningerne med deres Gaver. Det har sikkert tildels sin Grund i at flere af de første Præster blandt Danske her i Landet havde enten været Missionærer blandt Hedningerne, saaledes baade N. Thomsen og A. Dan, — eller forberedt sig til en saadan Gerning, — saaledes R. Andersen. En anden Grund er sikkert den, at al sand kristelig Mission er i Slægt sammen, er Grene paa det samme Træ, den store Missionsbefaling i Matth. 28, 18—20.

At først Blairsamfundet og senere Den for. Kirke fik sine egne Missioner paa Hedningemarken, skyldes, næst Gud, særlig to unge Mænd, der begge en Tid havde været Studenter paa Samfundets Præsteskole. Det var nemlig dem, der begyndte Missionerne, eller det var deres Arbejde, som gjorde, at der blev Mission, saa at sige lagt for Samfundets Dør, og som det ansaa for sin Pligt at antage sig. — Idet vi nu skal høre lidt om disse Missioner er det bedst at følge den Vej, Herren er gaaet, hvad Oprindelsen til dem angaar. Vi begynder derfor med

Missionen blandt Cherokee-Indianerne i Indian Territory,

nu Oklahoma, siden 1892.

Niels Laurids Nielsen, født d. 22. Marts 1863 i Vorgod ved Ringkøbing, hvor hans Fader var Skolelærer, havde fra sin Drengetid følt sig kaldet til at blive

Missionær blandt Hedningerne. Et Ophold, han i sin tidlige Ungdom gjorde i Brødrekirkens Koloni i Christiansfeld, bidrog til at styrke ham end mere heri. Han tog derfor til det danske Missionsselskabs Skole i København for at forberede sig til denne Gerning. Herfra kom han i 1890 til Blairsamfundets Præsteskoie i Blair. Ved en Brevveksling, som Skolens daværende Forstander, Pastor G. B. Christiansen, havde ført med en dansk Mand, der havde sit Hjem i Indian Territory, ogsaa om mulig Mission blandt Indianerne, blev Student Nielsens Opmærksomhed henledet paa denne Missionsmark, og i 1892 rejste han med Samfundets Billigelse til Indian Territory for at blive kendt med Forholdene og Muligheden af at begynde en Mission der. Han tog fat paa det, som naturligt maatte være det første: at lære Indianernes Sprog, tilvisse ikke noget let Arbejde, da der ikke findes meget af en Litteratur paa dette Sprog, og Lærere var der heller kun faa af. Ved Hjælp af en Halvindianer, der forstod Engelsk, lykkedes det Nielsen baade at studere Sproget og tale til Indianerne, som han fik samlet til Møde, hvor han fortalte Bibelhistorie for Børn og gamle, som hans Tolk saa oversatte for dem. De syntes at være interesserede heri, saa Møderne var godt besøgte. Efter en Tids Forløb henvendte nogle af de ældre Indianere sig gennem Tolken til Nielsen, om han ikke vilde begynde en Hverdagsskoie for deres Børn, som de gerne vilde have lært at læse, skrive o. s. v.

Det gik Nielsen ind paa. Skolen begyndte med 8 Børn, og der kom snart flere. Men nu kom den Tid, da Nielsen skulde tilbage til Skolen i Blair for at fuldende sine Studier. Men Indianerne vilde, at han skulde blive og holde Skole for deres Børn, og da han rejste til Blair, sendte de en Ansøgning med ham til Samfundet, at det vilde tillade ham at vende tilbage og fortsætte sit Arbejde med at holde Skole, saasnart som muligt. Ansøgningen bevilgedes, og Nielsen vendte tilbage efter et kort Ophold ved Skolen i Blair, og genoptog sit Arbejde med at holde Skole for Børnene og tale Guds Ord til de gamle. Saaledes gik Vinteren 1892—93, men i Foraaret 1893 blev Nielsen meget al-

vorlig syg af Malariafeber, der for en Tid helt tog Kræfterne fra ham. Ved Blairsamfundets Aarsmøde i Racine, Wis., i 1893 blev Nielsen antaget til Missionær blandt Cherokee Indianerne. Samfundet sørgede tillige for, at der blev skænket Missionen et Stykke Land, og der blev bygget Skolehus og Missionshus derpaa. I Sommeren 1893 fik Nielsen en trofast Medhjælp i sit Missionsarbejde, idet han holdt Bryllup med sin Forlovede, Jensine Christensen fra Herning. Pastor Kørnerup Bang, i hvis Hus hun havde været som Husjomfru, fulgte med hende til Blair og viede hende og Nielsen i Blair Menigheds Kirke den 7. September, 1893, hvorefter de nygifte fulgtes ad til Skolearbejdet blandt Indianerne. Ved Samfundets Aarsmøde i Omaha, Nebr., i 1894 blev Nielsen ordineret til Præst. — Det varede længe, før han ved Daaben kunde indlemme Førstegrøden af sin Mission i Kristi Menighed. Men endelig kom Dagen. Paaskedag 1898, da han fik Lov til at døbe en af sine Elever fra Skolen, en 16-aarig Pige, der, da hun var farlig syg, fik sin Faders Tilladelse til at blive døbt, hvilket hun længe havde ønsket. Hun fik i Daaben Navnet Anna England. Hun er bleven den første af en Søkendeflok, der ifølge Indberetning til Den for. Kirkes sidste Aarsmøde (1920) tæller 170 Sjæle, hvoraf de 56 er konfirmerede. — Da de hvide Farmere efterhaanden trængte Indianerne bort fra den Egn, hvor Nielsen begyndte sit Arbejde, blev det nødvendigt for Missionen at flytte med. Nielsen og Hustru flyttede da fra Moodys, deres første Hjem, til Byen Oaks, paa en Egn, hvor Brødrekirken i sin Tid havde haft en Mission. Her er Indianerne mere ublandet med hvide, og de har lært selv at dyrke deres Jord, saa de er mere bofaste.

Den 11te Juni 1902 organiseredes her „Ebenezer ev. luth. Menighed blandt Cherokee Indianerne i Oaks, Oklahoma.” Hvis Medlemstal er angivet ovenfor. Den lille Menighed fik i 1913 opført sin egen Kirke. Ligeledes findes der Missionærbolig og Skolelokale. Ligesom Missionen fra først af var Skolearbejde, saaledes har den stadig haft en Skole i Gang. Paa Grund af de lange Veje og den bjergfulde Egn, der gør det umuligt

for Børnene at gaa hjem hver Dag, har Nielsen maattet stifte en Kostskole. Dette har naturligvis forøget Arbejdet betydeligt baade for ham og hans Hustru. En hel Række af Samfundets yngre Kvinder med Lærerindeuddannelse har været Nielsens Medarbejdere, flere af dem i en Række af Aar. Flere af de Børn, der har gaaet i Nielsens Skole, har været Elever paa Samfundets Skole i Blair, en enkelt af disse har derefter væ-

SKOLEN I OAKS, OKLAHOMA.

ret Lærerinde ved Skolen i Oaks. Pastor Nielsen og Hustru er nu gamle i Arbejdet og har lang Erfaring blandt Efterkommerne af dette Lands oprindelige Befolkning, saa det vil være vanskeligt at finde dem en Afløser og Fortsætter af Arbejdet, der kan holde ud med noget af den sejge Udholdenhed, som særkender Pastor Nielsen. Et af de glædeligste Tegn i denne Mission er det, at den lille Menighed er optaget af at missionere blandt dens Stammefrænder, der endnu er uden Kristus og uden Forbindelse med hans Kirke. Skolearbejdet er en af Hovedfaktorerne i denne Mission og har vunden Anerkendelse af Staten.

Den Forenede Kirkes Mission i Japan.

Ligesom vi har set, at Missionen blandt Cherokee Indianerne førte os til de vakte Kredse i Vestjylland, hvorfra Pastor N. L. Nielsen er udgaaet, saaledes ogsaa Missionen i Japan, hvad vort Samfunds Arbejde angaar. Og ligesom det var en Student fra vort Samfunds Præsteskole, der begyndte Missionen blandt Cherokee Indianerne, saaledes var det en ung Mand, der havde taget sin Afgangseksamen ved Trinitatis Seminarium, der blev Pioneren i Missionen i Japan. Om denne kan her kun blive Plads til enkelte Notitser, og for nærmere og fyldigere Oplysning maa vi henvise til det ypperlige lille Skrift „Vore Ydremissioner“, som Samfundets Kirkeraad udgav i 1915. Den Mand, som næst Gud, vi kan takke for at ogsaa vort Kirkesamfund kom med i Missionen blandt og i det Folk, som vel uden Sammenligning vil komme til at spille den største Rolle blandt alle asiatiske Folk, skal vi her kortelig omtale.

Jens Mikael Thøgersen Winther er født d. 25de Oktober, 1874, i Brejning Sogn ved Ringkøbing og opvokset i et kristeligt Hjem. Af sin Moder var han fra sin tidligste Barndom bestemt til at blive Missionær blandt Hedningerne. Denne Tanke, som altid stod for ham, gjorde, at han søgte at tilegne sig alle de Kundskaber, han kunde, gik saaledes paa Højskole for at blive i Stand til at undervise Børn. Tanken om at søge Optagelse paa Dansk Missionsselskabs Skole blev forhindret i sin Udførelse derved, at Winther fik Forespørgsel fra „Luthersk Missionsforening“, om han vilde gaa med en af dens Missionærer til Kina og undervise Børn. Efter alvorlig Overvejelse svarede han her til ja. Vejen til Kina blev lagt over Amerika, hvor Winther vilde søge, om muligt at faa nogen mere Uddannelse, før han gik videre til sin Missionsmark. Efter at han og den anden Missionær havde været en Tid i Amerika, viste det sig, at Missionærens Helbred ikke var saaledes, at han turde vove at gaa til Kina, hvorfor han bad sig løst fra sin Tjeneste, og Winther blev saa antaget som Foreningens Missionær i hans Sted.

Og samtidig fik han Tilladelse til at gaa til Japan, der antoges at være sundere for Danske end Kina.

Winther indmeldte sig saa som Elev paa Den for. Kirkes Præsteskole, dengang i Elk Horn, Iowa, hvorfra han graduerede i 1898. Han blev ordineret paa nævnte Samfunds Aarsmøde i Greenville, Michigan, i 1898, og rejste kort derefter til Japan for at begynde sin vanskelige Gerning. Han landede i Yokohama d. 7de September, 1898. Det var Meningen, at Winther skulde undersøge Forholdene i Japan og saa, hvis han ikke syntes om dem, rejse til Kina. Ved en Misforstaaelse gik der imidlertid ca. 8 Maaneder hen, før han fik de af Selskabet lovede Penge, saa han kunde rejse omkring, og inden Pengene kom, havde han sat sig saaledes ind i det japanske Sprog, at han, da Pengene endelig kom, mente at burde blive, hvor han var, vis paa, at saaledes var det Guds Villie. Ved Hjælp af den elskelige Dr. Whitney fandt han et Hjem, hvor han baa-
de kunde bo og faa Undervisning, det var hos en japansk Præstefamilie i Tokyo, der nu tilhører Den for. danske Kirke, nemlig T. Yonemura og Hustru. Efter at Pengene var ankommen fra Foreningen i Sønderjylland, gjorde Winther sin første større Rejse i Japan, nemlig til Kyushu, for at besøge den amerikanske lutherske Præst, Dr. R. B. Peery, der havde indbudt ham. Her lagdes Grunden til det Samarbejde mellem Winther og de af den amerikanske „United Synod of the South” udsendte Missionærer, der nu har ført til, at Den for. danske Kirke og U. S. S., der nu er en Part af den store amerikanske „United Lutheran Church”, — er fælles om at drive Mission i Japan. — I Dr. Whitney's Hjem i Yokohama holdt Missionær Winther d. 1ste September, 1899, Bryllup med sin Forlovede, som Pastor N. Hansen fra Cedar Falls havde ledsaget til Japan. Fru Winther er fra det vestlige Sønderjylland og kom sammen med Winther til Amerika i 1896 for at besøge sin Søster, Mrs. Pastor N. Hansen. Hun havde tidlig været med i Hedningemissionen som Forbeder og Bidragyder, og har siden sit Bryllup trolig staaet ved sin Mands Side i det vanskelige Arbejde paa Missionsmarken i Japan. Ja, i Sandhed et

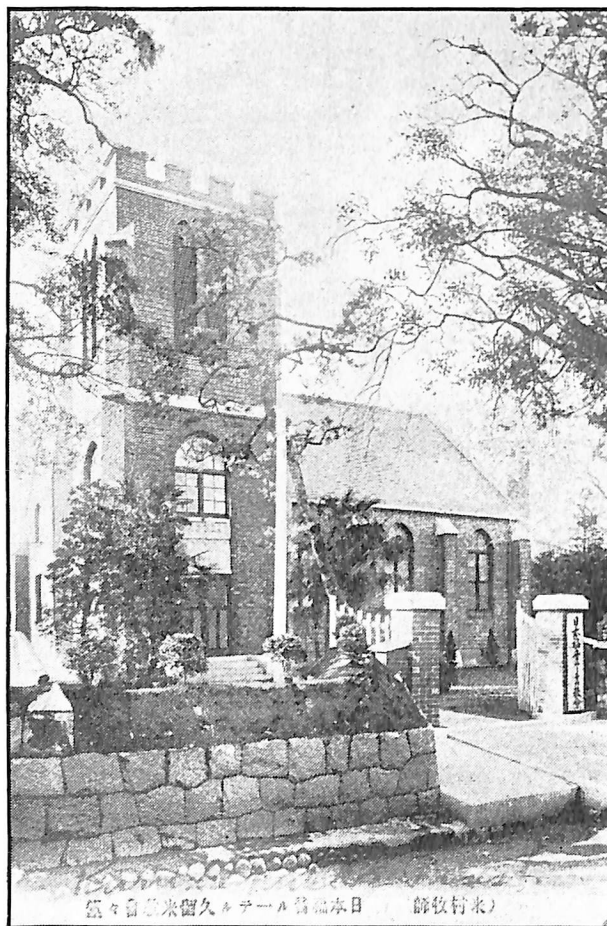
vanskeligt Arbejde! Det japanske Sprog er uhyre vanskeligt at lære. Fra paalidelig Kilde vides, at Pastor Winther, der er en baade ihærdig og dygtig Arbejder og et ualmindeligt Sproggeni, engang stod lige paa Nippet til at opgive det hele, — han kunde ikke lære Sproget. Han havde sine Sager pakket og var færdig til at rejse. Dog vilde han endnu engang tale i Missionslokalet, — og da gik det og han blev.

Og Vanskeligheden for Ikke-Japanere at leve i Japan! Missionærerne maa have de fleste af deres Levnetsmidler fra Amerika. Pastor Winther har nok maattet betale dyrt for at gøre den Erfaring, at det lader sig ikke gøre for en Europæer at leve som Japaner. Forsøget derpaa havde nok nær kostet ham Livet.

Som alt nævnt i det foregaaende, var det fra først af den lille Missionsforening i Slesvig, der støttede Winther i hans Arbejde paa Missionsmarken, samt de Venner, han havde vundet under sit Ophold i Amerika. Efterhaanden udviklede Sagen sig derhen, at Den for. Kirke i 1903 overtog Missionen i Japan som sin, idet Foreningen i Slesvig lovede fremdeles at støtte den, hvilket den ogsaa trolig har gjort. Allerede siden 1901 havde Pastor Winthers trofaste Sproglærer, Pastor Yonemura været hans Medarbejder, og i 1903 rejste Miss Ella Johnsen fra Gayville, S. Dakota, til Japan for at arbejde i Missionen, og i 1909 rejste Pastor J. P. Nielsen og Hustru ud som Arbejdere i Japan, og i 1916 ligeledes Pastor D. G. M. Bach og Hustru, der i nogle Aar havdet arbejdet blandt Landsmænd paa New Zealand. I 1906 gjorde Pastor Winthers Helbred det nødvendigt for ham at gøre en Rejse til Amerika for, om muligt, at blive rask igen, og paa samme Tid blev Miss Johnsens Hørelse saa daarlig, at hun maatte opgive Arbejdet. Nu var der saa kun den trofaste Yonemura tilbage i Japan, og det saa for Alvor mørkt ud. Dog, der kom lysere Tider.

Allerede i 1902 havde Winther den store Glæde, at kunne døbe Førstegrøden af Missionen. En Dommer, Kiucki, der i længere Tid trofast havde søgt Missionsens Møder, had ham om at blive døbt, hvilket saa skete d. 16. Marts nævnte Aar, til stor Opmuntring for

den lille Mission og dens Arbejdere. Og efterhaanden kom der flere til. Den lille Søndagsskole, som var en vigtig Gren af Missionsarbejdet, gav sin Frugt. En af dens første Elever, den unge Hajime Inadomi, blev

KIRKEN I KURUME, JAPAN.

døbt og rejste kort efter til Amerika for der at lade sig uddanne til at forkynde Evangeliet for sine Landsmænd. Hans dengang hedenske Fader gav sin 17-aarige Søn 200 Yen og ønskede ham Lykke paa Rejsen. Siden har han selv fulgt sin Søn ind i den kristne Kirke.

Den unge Inadomi har nu været ca. 10 Aar i Amerika og har i den Tid vundet sig mange Venner ved sit elskelige Væsen og sin frejdige Kristentro.

Siden 1901 har Missionen haft sit Centrum i Kurume, hvor det til en Tid saa ud til at være umuligt at finde et Hus, der kunde lejes, og det, man endelig fik, turde ingen bo i, fordi der var Spøgelser, der drev deres Spil. Menigheden der har nu sin egen Kirke og Missionærbolig, siden 1911. Lige fra først af har Missionærerne maattet arbejde hen til at faa indfødte Arbejdere uddannet. Og siden 1909 har Pastor Winther arbejdet sammen med den engelsk luth. Mission som Lærer ved dens Præsteskole i Kumamoto. Der arbejder nu i Missionen tre ordinerede indfødte Præster, alle fra Kurume og alle uddannede paa Skolen i Kumamoto, og ikke faa forbereder sig til Præstegerningen.

Den Forenede Kirkes Repræsentation i Danmark.

Lige siden 1899 har Samfundet haft sine Repræsentanter i vort Fædreland, nemlig et Udvalg, bestaaende af „Indre Missions” Formand sammen med flere Præster og Lægmænd. Navnlig har de Præster og Missionærer, som havde besøgt os, før Foreningen i 1896, været virksomme Talsmænd for Den for. Kirke derhjemme ved at skrive i kirkelige og andre Blade om de kirkelige Forhold blandt Danske i Amerika samt ved at give Raad og Vejledning til saadanne, som vilde rejse til Amerika. At dette har været af den største Betydning for os, er vi os vel bevidst, og vi staar i stor Taknemligheds-Gæld til alle de Mænd, der i Aarenes Løb har talt vor Sag derhjemme. Dette Samarbejde har bl. a. sat den skønne Frugt, at danske Kristne nu allerede gennem vort Udvalg har arbejdet sammen med os i Missionen i Utah, hvorom der er talt i en anden Forbindelse i dette Skrift.

Udvalget bestaar for nærværende af følgende Mænd:

Pastor C. Moe, Formand for „Indre Mission”.

Pastor C. Asschenfeldt-Hansen.

Pastor H. O. Frimodt Møller.

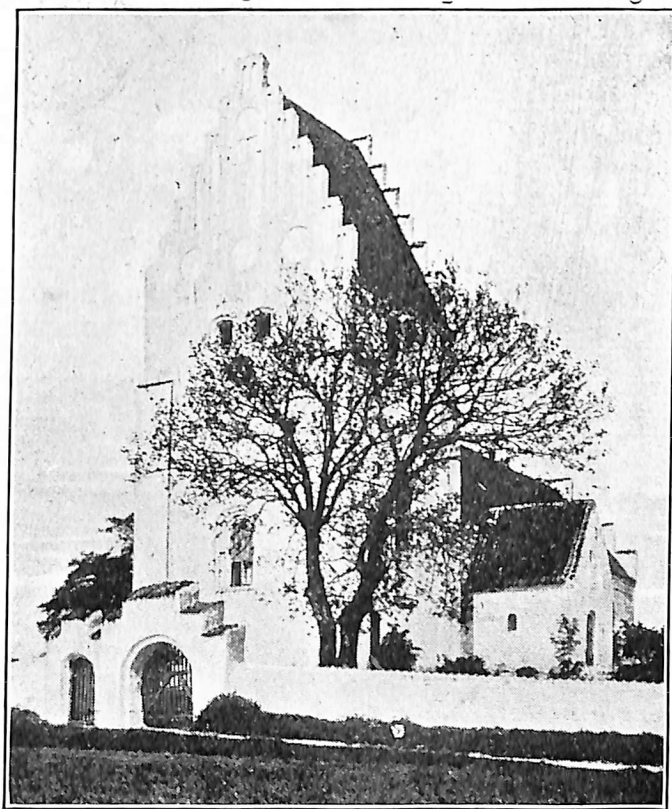
Pastor A. Busch, Formand for dansk Missions-selskab.

Pastor H. J. Kent.

Redaktør E. Kjersgaard.

Missionær Poul Holk.

Som bekendt har Præsterne Frimodt Møller og H. J. Kent tidligere været Præster i Den for. Kirke og Pastor Busch har to Gange været i Besøg i Amerika. Vi glæder os over dette Forbindelsesled mellem os og vor gamle Moderkirke, og glæder os over, at det har villet lade sig repræsentere ved vort 25 Aars Jubilæum.

EN LANDSBYKIRKE I DANMARK.

Vore afdøde Medarbejdere.

Det er i sin gode og kristelige Orden, at vi paa vor store Højtid og i dette vort Mindeaar ihukommer de af vore Medarbejdere, der allerede er kaldt bort fra Arbejdsmarken og hviler fra deres Gerninger, men har givet deres Bidrag til at vi, der er tilbage i Arbejdet, kan holde Jubilæum med Glæde og Tak til den Gud, som lod vort ringe Arbejde lykkes langt over hvad vi kunde vente. Som alt nævnt i det foregaaende er det store Flertal af dem, der for 25 Aar siden var med til at stifte Den for. Kirke enten gaaet ud af Stridskirken her nede eller er saa højt op i Aarene, at de ikke mere kan tage aktiv Del i Kirkens Arbejde. Ifølge Sagens Natur og de Grænser, der er satte for dette Skrift, er det umuligt her at opregne Navnene paa alle de mange, der fortjente at mindes af os ved denne Lejlighed. Vi maa derfor nøjes med at nævne afdøde, der har staaet i Ordets Tjeneste iblandt os, og selv af dem maa vi nøjes med at give en kort Omtale. Saavidt muligt, skal de blive nævnt i den Orden, hvori de kaldtes bort, som vi haaber ved en salig Død, fra denne Verden.

Marinus Nielsen Rabæk fra Ringkøbingegnen i Danmark, blev uddannet paa Præsteskolen i Elk Horn, modtog Kald fra den danske Menighed i Arcola, Texas, var den første, der blev ordineret i Den for. Kirke, i Oktober 1896, og var ligeledes den første af dette Samfunds Præster, der bortkaldtes ved Døden, nemlig i Juni 1897. Han døde i Cedar Falls, Iowa. Og den unge Kvinde, der var hans kaarede Brud, den senere Fru Eline Uhrenholdt, er nylig død som Enke paa den fjerne Missionsmark i Sudan, Afrika. Pastor Rabæk døde af Tæring, som han havde baaret paa i flere Aar.

Niels Lang, født i Jernved ved Ribe, kom som ung med sine Forældre til Nysted, Nebr. Var Elev paa Højskolen i Elk Horn, Iowa, i 1884—85. Blev optaget paa Præsteskolen i W. Denmark, Wis., i Efteraaret 1888, ordineredes i 1892 til Præst for Den danske Menighed i Ringsted, Iowa. Gik i 1896 med i Den danske Kirke. Pastor Lang tog i 1897 mod Kald fra Helligaands Menighed i Waupaca, Wis., men hans Virketid her blev ikke lang, thi allerede i Vinteren 1898 bortkaldtes han ved en brat Død fra sit Arbejde. Hans Enke og to Børn har i mange Aar boet i Racine, Wis.

Laurits Mathiasen. Angaaende denne mærkelige Mand, der døde som Præst for Den danske Menighed i Council Bluffs, Iowa, den 15. Maj, 1900, maa det være tilladt at henvise til Pastor I. M. Hansens Minde-skrift om ham, „En Guds Mand”, hvor der er gjort udførlig Rede for hans Livsførelse.

Niels Clemmen Jensen var en Gaardmands Søn fra Bornholm, født i Aakirkeby d. 4. April, 1852, blev aandelig vakt ved Pastor Trandbergs Virksomhed paa hans Fødeø i 1860erne, læste til Skolelærer og tog Eksamen fra Blaagaard i 1881, studerede siden under „Udvalget for dansk amerikansk Mission” i København, udsendtes til U. S. i Foraaret 1884, blev ordineret i Cedar Falls, Iowa, d. 10. Maj, 1885, til Præst for den danske Menighed i Rutland, Iowa. Derfra rejste han i 1887 til New Denmark i Wisconsin, den ældste danske Nybygd i Amerika. Hans sidste Virksomhed var i Clay County, Iowa, hvor han betjente flere smaa Menigheder og gjorde flere Rejser til Minnesota for at prædike for Landsmænd der. Pastor Jensen tilhørte „Nordkirken”, men gik ikke fra først af med i Den for. Kirke, af hvilken han blev Medlem i 1900. Han døde i Foraaret 1901 efter en Operation for Galdesten, efterladende sig Enke og 6 Børn, der trolig har sørget for deres Moder. En af Døtrene er nu Lærerinde i vor Indianermission.

Rudolf P. Bennesen var født i København den 20. Novbr., 1870 og lærte som ung Malerprofessionen, kom til U. S. i 1892, blev uddannet til Præst i Elk Horn og Blair samt paa det luth. Seminarium i Chicago, or-

dineret i Greenville, Mich., 4. Juni 1898 til Præst for Menighederne i Greenville og Omegn. I 1903 tog han mod Kald fra Orange, Wis. Her virkede han kun en meget kort Tid og døde d. 14. Maj 1903.

Mads Christian Hansen Rohe. Om denne Mand, en af vore gamle Pionerpræster, født i Ørbæk, Ore Sogn ved Bogense, der fra sin Ankomst til U. S. i 1878, og sin Afgangseksamen fra Augsburg Seminarium i 1877 til sin Død i N. Dakota d. 16. Januar 1906, har virket mange Steder blandt sine Landsmænd i Nebraska, Wisconsin, Iowa, Minnesota og N. Dakota, skal henvises til Past. I. M. Hansens Skrift „Pastor Rohes Mindetavle” (Blair, 1911) for nærmere Oplysninger.

Jens Møller, født i Skaarup ved Svendborg, den 22. April 1867, var i Friskole og paa Højskole, før han i 1889 rejste til Amerika. Her kom han paa Højskolen i Elk Horn og i 1894 paa Præsteskole, hvor han var i to Aar og siden to Aar paa Præsteskolen i Chicago under Dr. Weidner, ordineret 4. Juni 1899 til Præst for Menighederne i Jewell Junction og Scranton, Iowa. Herfra rejste han i 1900 til Denver, Colorado, hvor han var Præst for Menigheden til han i 1905 tog mod Kald fra Menigheden i Potter, Nebr. Han havde dengang allerede i flere Aar været syg af Tæring hvoraf han døde d. 3. April 1907. Hans Enke og Søn boer i Blair, Nebr.

Jens P. Jensen, født den 24. Februar 1871 i Pjedsted ved Vejle, men opvokset i Nordslesvig, lærte som ung Snedkerhaandværket, udvandrede i 1890 til U. S., kom i 1892 paa Skolen i Blair, hvor han siden gennemgik baade Pro-Seminariet og det teol. Seminarium, ordineredes 10. Juni 1900 til Præst for den danske Menighed i Looking Glass og Annekser i Nebr. Her virkede han til han i 1903 kaldedes af den for. Kirke til Lærer i Teologi ved Trinitatis Seminarium, hvis Forstander han blev i 1905. I dette Embede døde han den 9. April 1908. Hans Enke og Børn boer nu ved Froid, Mont.

Christian Hansen, født ved Hampton, Nebraska, 19. Januar 1875 og opvokset i den danske Nybygd der,

kom som helt ung til Skolen i Blair og gennemgik Proseminariet og siden det teologiske Seminarium, blev i 1900 ordineret til at være Pastor N. L. Nielsens Medhjælper i Indianermissionen, tog siden mod Kald fra Menigheden i Portland, Oregon, derefter fra Kenosha, Wis., og i 1907 fra Bethania Menighed i Kimballton, Ia. Under et Besøg i Cedar Falls i 1908 døde Pastor Hansen pludselig og uventet. Hans Enke og to Børn boer i Cedar Falls, Ia. Pastor Chr. Hansen er den første amerikansk fødte Præst, som er ordineret i Den for. danske Kirke, og en af de Mænd, der syntes at have en virksom Fremtid for sig, da hans Livsbane pludselig blev afbrudt.

Søren Hillerup Jørgensen var født den 22. Maj, 1848 i Skalborg Skole paa Fyn, hvor hans Fader var Lærer, men opvokset i Asperup, hvortil hans Fader forflyttedes. Jørgensen uddannedes til Skolelærer paa Blaagaard Seminarium, og udvandrede, efter i nogle Aar at have været sin Faders Hjælpelærer, i 1876 til U. S. Var her i nogle Aar Farmer, men kom saa til at virke som Missionær i den danske Kirke, der i 1883 indstillede ham til Ordination. Efter at have virket som Præst i Latimer og Peterson, Iowa, samt i Gordon og Plainview, Nebr., fik han sin sidste Virksomhed ved Mason City, Nebr. Her døde han, der flittigt havde missioneret blandt spredte Landsmænd i Nebraska, den 26. Jan., 1909. En af hans Sønner er Præst i den presbyterianske Kirke, en Datter er gift med en af Den for. Kirkes Præster.

Peter Petersen Thisted, født i Hundborg, Thy, den 20. September, 1859, lærte i sin Ungdom Tømrerhaandværket, kom i 1887 til U. S. blev Elev paa Pastor Trandbergs Skole i Chicago, ordineret i Blairsamfundet i 1894, var Præst flere Steder i Iowa, Nebraska, S. Dakota og sidst i New Lisbon, Wisconsin, hvor han døde d. 19. Maj, 1915. Ligger begravet i Wisner, Nebr., ved sin første Hustrus Side. Hans anden Hustru og fem Børn overlever ham. Pastor Thisted var i flere Aar Kasserer for Enkekassen i Den for. Kirke.

Jens Petersen, født i Hammer Thorup ved Næstved i 1839, hørte til det første Hold af Studenter, der uddannedes paa Askov Højskole til Præstegerningen i Amerika, udsendtes af „Udvalget” i 1874. Blev samme Aar ordineret til Præst for Menigheden i West Denmark, Wisconsin. Han blev i Wisconsin til 1888, da han blev Præst i Ludington, Mich., var siden Præst i Gordon, Nebr. og Lincoln, Nebr., sluttede sig i 1899 til Den for. Kirke. Var i flere Aar Redaktør af „Kirkebladet” og til en Tid Næstformand og Formand for Den danske Kirke. Drog i 1915 til Danmark og boede tilsidst i Roskilde, hvor han døde i Juli, 1916. Venner i Amerika har sat en Støtte paa hans Grav.

Frederik Christian Møller, født i Skaarup paa Fyn den 9. Maj, 1844, blev Seminarist og Skolelærer, udvandrede i 1868 til U. S. var Skolelærer og Farmer 1868—79, studerede paa Augsburg 1879—1883. Præst for norske Menigheder i Minnesota 1883—1893, Rejste paa Grund af svagt Helbred til Washington, hvor han døde d. 23. Juli, 1916. Han tilhørte Blair-samfundet forud for Den for. Kirkes Stiftelse.

Jens Nielsen Jersild, født den 21. Marts, 1855, i Aulum ved Holstebro i et kristeligt Hjem, blev tidlig moderløs og gennemlevede en streng Barndom. Som ung arbejdede han som Bondekarl, Handelsmand og Lærer for Børn. Blev uddannet til Præstegerningen i Amerika paa Askov Højskole og derefter paa et Kursus i København. Kom til U. S. i 1884 og blev ordineret til Præst for den danske Menighed i South Chicago og Chicago Sydside, den 1. September, 1884. I 1886 tog han mod Kald fra Menigheden i Carlston, Minn., og i 1890 fra Menigheden i Neenah, Wis. Her begyndte han i Juni 1892 Udgivelsen af Ugebladet „Danskeren”, som i 1898 gik over til Den for. Kirke, og som fra Nyt-aar 1921 er gaaet op i „Luthersk Ugeblad”. Efter at have solgt Bladet til Kirkesamfundet, startede Jersild et større Strikkeri i Neenah, men vedblev at betjene Menigheden i Oconto til sin Død, d. 10. Maj, 1917. Han faldt død om, mens han stod og grov i sin Have. Hans Enke og 10 Børn lever alle i Neenah.

Gudmund Grill, født den 1. Oktober, 1867 i Otterup paa Fyn, gik i sin Ungdom paa Officerskolen og blev Second Lieutenant, udvandrede til U. S. i 1891, fik Eksamen fra Trinitatis Seminarium og ordineredes i 1894 til Præst for den danske Menighed i Yankton, S. Dakota. Var siden Præst i Hampton, Nebr., Warren, Pa., Spencer og Des Moines, Ia., og tilsidst i Waupaca, Wisconsin, hvor han døde d. 27. Novbr., 1917, efter at have undergaaet flere Operationer. Enke og 7 Børn overlever ham.

Harald Julius Dahlstrøm, født i København den 5. Juli, 1835, kom til Amerika i 1884, ordineredes til Præst for Menigheden i Muskegon den 9. November, 1884, var siden Præst i Racine, Wis., Sleepy Eye, Minn., Kenosha, Wis., og Des Moines, Ia. Levede de sidste Aar af sit Liv i Racine, Wis., hvor han døde d. 3. Marts, 1919. Angaaende denne begavede Mands lange Liv og Virksomhed i Danmark og Amerika, skal iøvrigt henvises til Pastor I. M. Hansens smukke Mindeskrift „Dahlstrøms Minde” (Blair, 1920).

Johannes Markussen, født i Østerby, Daler Sogn ved Tønder, den 12. Oktober, 1855, kom til U. S. i 1874, var Farmer en Del Aar i Seward Co., Nebr., før han besluttede sig til at studere til Præst. Frekventerede Trinitatis Seminarium og blev d. 6. Juni, 1891, ordineret til Præst for Menigheden i Turin, Ia. Var siden Præst flere Steder i Nebraska, sidst i Minden, men trak sig i 1917 — paa Grund af daarligt Helbred — tilbage og byggede Hus i Cordova, Nebr., hvor han døde d. 29. Juni, 1919.

Jens Gundesen, født den 21. September, 1856 i Vestjylland, fik sin theologiske Uddannelse paa Augsburg Seminarium, Minneapolis, ordineredes til Præst for en dansk Menighed i Menomonie, Wis., d. 5. Juni, 1892, rejste herfra til Canada, og var i nogle Aar Præst i Dickson, men trak sig tilbage og boede paa sin Farm, hvor han døde d. 29. Januar, 1920.

Peter Laurits Christian Hansen. Om ham maa vi nøjes med at henvise til hvad der tidligere er sagt under Samfundets første Styrelse.

EN PIONERKIRKE OG PRÆSTEBOLIG
(Potter, Nebraska.)

ET NUTIDS PRÆSTEHJEM
(Boomer, Iowa.)

Et Blik fremad.

I Løbet af det Kvartaarhundrede, der nu er lagt bag os som Kirkesamfund, er meget blevet anderledes. Dette gælder baade for vort Folks Vedkommende og for de Forhold, hvorunder vi lever og virker. De Krav, der nu stilles til os, og de Opgaver, der ligger for os, er andre og større end dem, vi for femogtyve Aar siden stod over for. Det er væsentligst en ny Slægt, vi nu har med at gøre, en Slægt med andre Forudsætninger og med andre Maal for Øje.

Det bør være Kirkens Opgave at følge med Folket for at kunne vinde Folket — vinde det for Gud. Men for at kunne følge med Folket er det nødvendigt at forstaa dets Tankegang og at møde dets Trang. Kun paa den Maade er det muligt for Kirken at fortsætte sit Levnedsløb fra Slægt til Slægt og udføre det Arbejde, Herren har sat den til.

En ny og større Skole.

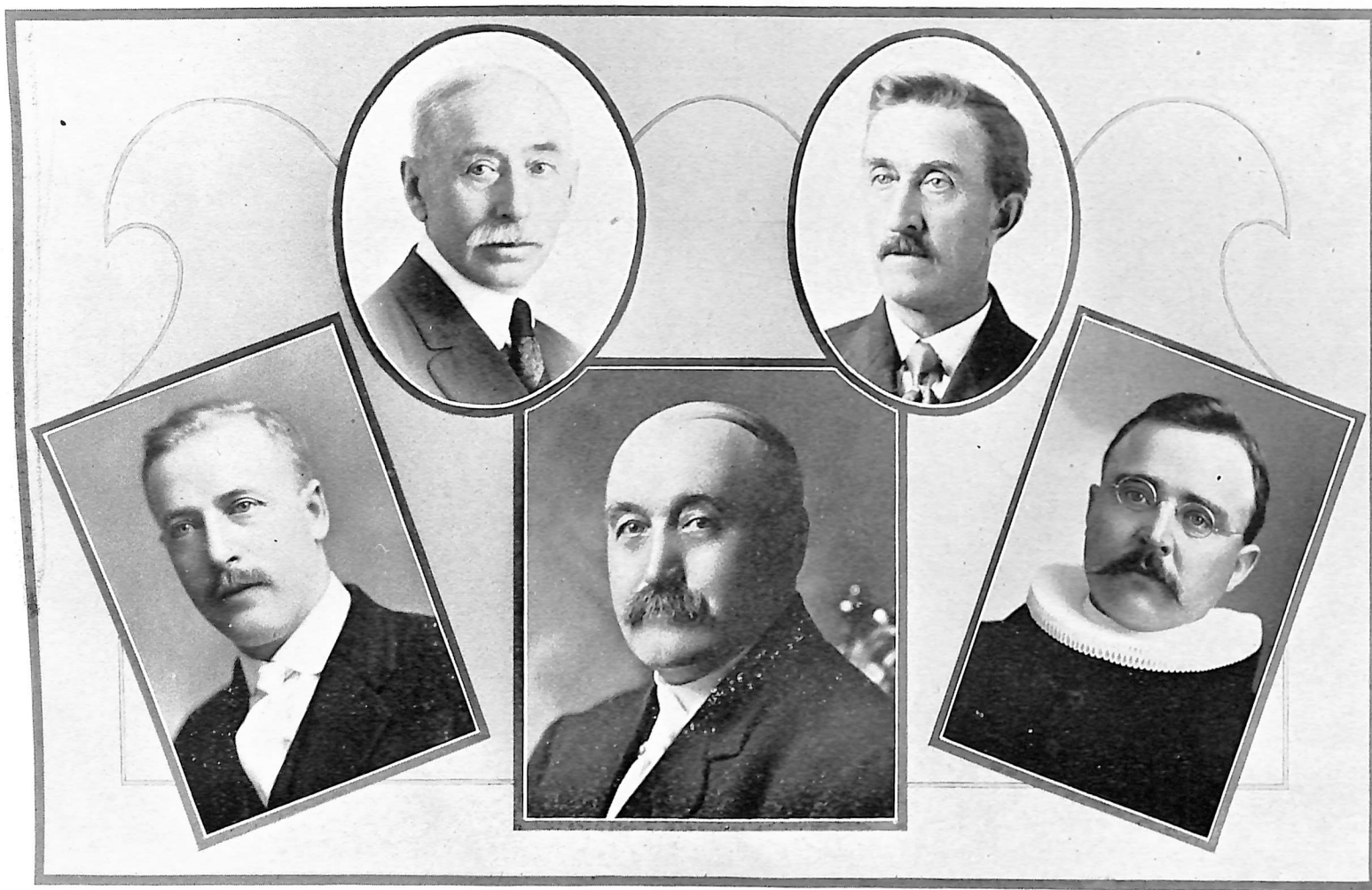
En af de Opgaver, der først ligger for, saa vi fremdeles kan fortsætte vort Arbejde i vort Folk, og som der synes at være naaet Enighed om, er en ny og større Skole, ikke blot større og mere tidssvarende Bygninger, men flere Lærerkrafter end vi hidtil har kunnet raade over, for at imødekomme den Trang i vor Ungdom efter Oplysning, som er et af de glædeligste Tegn iblandt os. Det synes at være blevet klart for os, at mister vi vor Ungdom, saa afskærer vi dermed vor egen Fremtid og arbejder imod os selv. Vi maa ville ikke blot en dansk-amerikansk Skole, men en Skole for Danske og danskfødte i Amerika, og en Skole i

evangelisk luthersk Aand, saa den i bedste Forstand vil og kan arbejde for og med vor Kirke og vort Folk under de Forhold, hvorunder det nu er stillet. Det er den store Hovedsag i vort Arbejde ved Slutningen af det første og Begyndelsen af det andet Kvart-Aarhundrede af vort Levnedsløb som dansk Kirkesamfund udenfor Danmark. Derom synes der at være den glædeligste Enighed iblandt os, selv om Tiderne er urolige og Meningerne angaaende flere Ting vedrørende Sagens Realisation kan være delte.

Allerede paa Aarsmødet i Kenmare 1918 var Tanken om en ny Skole fremme til Drøftelse uden at man dog saa sig i Stand til at skride til Handling. Aaret efter, paa Mødet i Cedar Falls, blev det bestemt at tage Opgaven op, og en Komite blev nedsat til i Aarets Løb at undersøge og forberede Sagen. Og endelig i 1920 bestemte Aarsmødet i Hutchinson at bygge en ny Skole i Blair og i det Øjemed at indsamle en halv Million Dollars, hvoraf Halvdelen skal bruges til at bygge for, og den anden Halvdel hensættes som rentebærende Skolefond. Indsamlingskomiteen kom til at bestaa af følgende Mænd: Past. J. J. Kildsig, Past. J. A. Larsen, Mr. L. Vedsted, Staplehurst, Nebr., Mr. Chr. Christiansen, Vermillion, So. Dak., og Mr. P. N. Kruse, Spencer, Iowa.

Det var en stor Opgave, det 24de Aarsmøde tog op, men vort Kirkefolks Løfter om Pengebidrag til denne Sags Gennemførelse er dets praktiske Svar paa, at det ikke anser Sagen for stor eller uigennemførlig. Vor nu overfyldte Skole synes at give grundet Haab om, at vi ikke behøver at ængstes for, at de nye og større Bygninger, som vi har planlagt, vil komme til staa tomme. Alt dette er et saare glædeligt Tegn paa, at vor Fremtidsmission i Amerika ikke ser haabløs ud. Nej, vi har Grund til at sige med Digteren:

Her er Sommersol nok, her er Sædejord nok,
bare vi, bare vi havde Kærlighed nok!
Her er digtende Trang gennem Arbejdets Gang,
til at løfte vort Land, — blot vi løfte i Flok!

INDSAMLINGSKOMITEEN.

Kruse

Christiansen

Kildsig

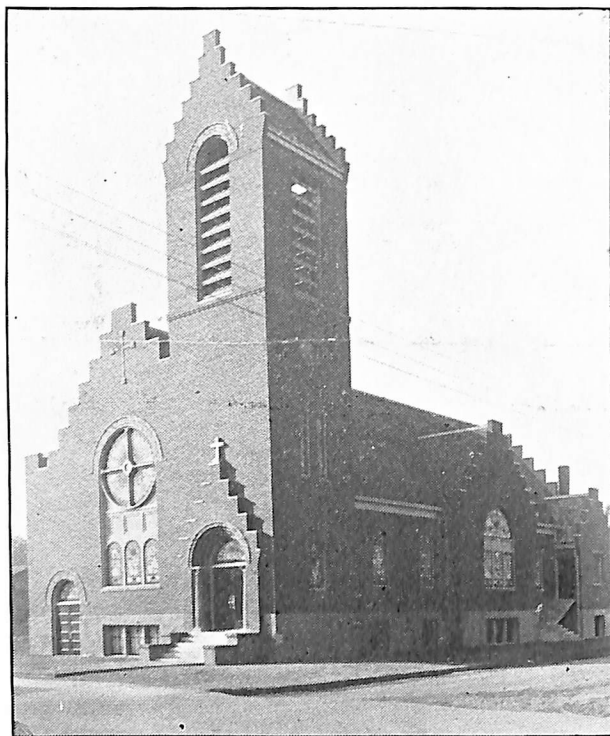
Vedsted

Larsen

Een forenet dansk evangelisk luthersk Kirke i Amerika.

Om denne store Sag er der talt og skrevet mange baade gode og sande Ord, som ikke her skal gentages. Men vi kan vist alle være enige om, at det bør være et Maal, vi stræber hen imod, om vi end ikke nu kan enes om Vejen og Maaden, hvorpaa det skal naas. Der er dog vist flere Ting, der kunde tyde paa, at det ikke mere er saa fjernt, som det har været. Mon ikke nok man i Forhold hertil tør gøre de Ord anvendelige, der i sin Tid blev skrevet med andre Forhold for Øje:

„Atter det skilte bøjer sig sammen,
Engang i Tiden vorder det eet.”

EN AF VORE NYERE KIRKER
(Fresno, California.)

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	Side 3
2. Nogle Blade af vor Forhistorie...	„ 10
3. Augsburg Konferencen—Det danske • ev. luth Kirkesamfund	„ 16
4. Missionsforeningen—Den danske ev. luth. Kirke i Amerika	„ 23
5. Forberedelser til Sammenslutning..	„ 25
6. Foreningsmødet i 1896	„ 29
7. Den Forenede Kirkes Arbejde	„ 34
8. Samfundets Institutioner	„ 57
9. Missionen blandt Landsmænd	„ 74
10. Hedningemissionen	„ 89
11. Den Forenede Kirkes Repræsenta- tion i Danmark	„ 98
12. Vore afdøde Medarbejdere	„ 100
13. Et Blik fremad	„ 107

